



**T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**SPORDA YABANCILAŞMA VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ
İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI**

Doktora Tezi

Gamze DERYAHANOĞLU

Çorum 2019

**SPORDA YABANCILAŞMA VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLİŐKİŐİ
ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI**

Gamze DERYAHANOĞLU

**Sağlık Bilimleri Bilimleri Enstitüsü
Beden EĞitimi ve Spor Anabilim Dalı**

Doktora Tezi

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Faruk YAMANER**

Çorum 2019

KABUL VE ONAY

HİTÜ, Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nün 170335104 numaralı Doktora Öğrencisi Gamze DERYAHANNOĞLU, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı "Sporda Yabancılaşma ve Kişilik Özellikleri İlişkisi Üzerine Bir Alan Araştırması" başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Savunma Tarihi : 03 /04/2019

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Faruk YAMANER

Hitit Üniversitesi

İmza

Jüri Üyeleri: Prof. Dr. İrfan Çağlar

Hitit Üniversitesi

İmza

Jüri Üyeleri: Prof. Dr. A.Azmi YETİM

Gazi Üniversitesi

İmza

Jüri Üyeleri: Doç. Dr. Erkan DEMİRKAN

Hitit Üniversitesi

İmza

Jüri Üyeleri: Doç. Dr. Resul ÇEKİN

Amasya Üniversitesi

İmza

Doç. Dr. Erkan DEMİRKAN

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Doktora tezi olarak hazırlayıp sunduğum “Sporda Yabancılaşma ve Kişilik Özellikleri İlişkisi Üzerine Bir Alan Araştırması” başlıklı tez; bilimsel ahlak ve değerlere uygun olarak tarafımdan yazılmıştır. Tezimin fikir/hipotezi tümüyle tez danışmanım ve bana aittir. Tezde yer alan deneysel çalışma / araştırma tarafımdan yapılmış olup, tüm cümleler, yorumlar bana aittir.

Yukarıda belirtilen hususların doğruluğunu beyan ederim.

03 /04/2019

Gamze DERYAHANOĞLU

İmza

ÖN SÖZ

Doktora sürecimde tez danışmanlığımı üstlenerek, bilgi ve deneyimlerinden faydalanmamı sağlayan, tezimin her aşamasında görüş ve önerilerini esirgemeyen hocam Sayın Prof. Dr. Faruk YAMANER'e ve Prof. Dr. A.Azmi YETİM'e teşekkür ederim. Çalışma konusunun şekillenmesinde destek ve önerilerini esirgemeyen değerli hocalarıma ve çalışma süresince yanımda olan arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Doktora tezimin uygulamasını yaptığım Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi'nde görev yapan koordinatörlere, antrenörlere ve çalışmaya katılan kıymetli sporculara teşekkür ederim.

Desteklerini esirgemeyen aileme özellikle sevgili kardeşim Gökhan DERYAHANOĞLU'na ve her zaman varlığını hissettiğim abim Aytaç KURT'a teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY	i
ETİK BEYANNAMESİ	ii
ÖN SÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR ve SEMBOLLER	vi
ÇİZELGELER LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
ÖZET	x
SUMMARY	xi
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı	3
1.2 Problemler	4
1.3 Hipotezler	4
1.4 Sınırlılıklar	6
1.5 Sayıtlar	6
2. GENEL BİLGİLER	7
2.1 Yabancılaşma Kavramının Tanımı	7
2.2 Yabancılaşma Kavramı ve Yakın Kavramlar	10
2.2.1 Ötekileştirme	10
2.2.2 Anomi	11
2.2.3 Şeyleşme	12
2.2.4 Çatışma	13
2.3 Yabancılaşma Kavramı ile İlgili Yaklaşımlar	13
2.3.1 George Wilhelm Hegel yaklaşımı	14
2.3.2 Ludwig Feuerbach yaklaşımı	15
2.3.3 Emile Durkheim yaklaşımı	16
2.3.4 Karl Marx yaklaşımı	17
2.3.5 Diğer düşünürlerin yabancılaşma kavramına yaklaşımı	18
2.4 Yabancılaşmanın Boyutları	19
2.4.1 Güçsüzlük boyutu	19
2.4.2 Anlamsızlık boyutu	21
2.4.3 Normsuzluk/Kuralsızlık boyutu	22
2.4.4 Soyutlanma boyutu	23
2.5 Yabancılaşmanın Sebep ve Sonuçları	23
2.5.1 Sosyo-kültürel faktörler	24
2.5.2 Bürokrasi	25
2.5.3 Teknoloji	26
2.5.4 Aile ve kişilik	27
2.5.5 Kültür	28
2.6 Sporda Yabancılaşma	29
2.7 Kişilik Kavramı ve Tanımı	31
2.7.1 Mizaç	33
2.7.2 Karakter	34
2.7.3 Benlik	35

2.8 Kişilik Kuramları.....	36
2.8.1 Psikonalitik kişilik kuram (Psikodinamik kuram).....	36
2.8.2 Davranışçı ve sosyal öğrenme kişilik kuram.....	38
2.8.3 Fenomenolojik (Hümanistik) kuram.....	40
2.8.4 Ayrıcı özellik ve bilişsel kişilik kuram.....	41
2.9 Kişiliği Etkileyen Faktörler.....	41
2.9.1 Biyolojik ve genetik faktörler.....	41
2.9.2 Ailesel faktörler.....	42
2.9.3 Sosyal ve kültürel faktörler.....	42
2.9.4 Coğrafi ve fiziki faktörler.....	43
2.9.5 Diğer faktörler.....	43
2.10 Beş Faktör Kişilik Kuramı ve Boyutları.....	44
2.10.1 Dışa dönüklük.....	45
2.10.2 Duygusal dengesizlik (Nevrotiklik).....	46
2.10.3 Uyumluluk.....	47
2.10.4 Sorumluluk.....	47
2.10.5 Deneyime açıklık.....	48
3. MATERİYAL ve YÖNTEM.....	50
3.1 Araştırma Modeli.....	50
3.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	50
3.2.1 Türkiye olimpiyat hazırlık merkezi.....	51
3.3 Veri Toplama Araçları.....	51
3.3.1 Sporda yabancılaşma ölçeği.....	52
3.3.2 Beş faktör kişilik özellikleri ölçeği.....	63
3.4 İstatistiksel Yöntem.....	63
4. BULGULAR.....	64
5. TARTIŞMA.....	93
6. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	101
6.1 Sonuç.....	101
6.2 Öneriler.....	103
KAYNAKLAR.....	104
EKLER.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖZGEÇMİŞ.....	124

KISALTMALAR ve SEMBOLLER

TOHM: Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 3.1: Sporda Yabancılaşma Ölçeğine İlişkin Madde Analizi Sonuçları.	53
Çizelge 3.2: Sporda Yabancılaşma Ölçeğine İlişkin Madde Çıkarımı Yapıldıktan Sonraki Analizi Sonuçları	55
Çizelge 3.3: Sporda Yabancılaşma Ölçeğinin Madde-Toplam Puan relasyonu.	56
Çizelge 3.4 : Sporda Yabancılaşma Ölçeğine KMO ve Bartlett Testi Sonucu.	57
Çizelge 3.5 : Sporda Yabancılaşma Ölçeğine İlişki Faktör Analizi Sonucu.	57
Çizelge 3.6: Sporda Yabancılaşma Ölçeğine İlişkin Faktör Yapısına Göre Dağılımı.	58
Çizelge 3.7: Test-Tekrar Test Analizi Sonucu.	59
Çizelge 3.8: Sporda Yabancılaşmanın %27'lik Alt ve Üst Grupları Arasındaki Farklar.	59
Çizelge 4.1: TOHM Sporcuları ve TOHM Sporucusu Olmayan Katılımcıların Demografik Özellikleri.	64
Çizelge 4.2: Sporda Yabancılaşma Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Normal Dağılım Testi Sonuçları.	65
Çizelge 4.3: Beş Faktörlü Kişilik Envanterine Ait Normal Dağılım Testi Sonuçları.	65
Çizelge 4.4: Sporda Yabancılaşma Ölçeği ve Alt Boyutların Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumuna Ait Bağımsız Örneklem t- Testi Sonuçları.	67
Çizelge 4.5: Sporda Yabancılaşma Ölçeği ve Alt Boyutların Yaş Gruplarına Göre Farklılaşma Durumuna Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları.	69
Çizelge 4.6: Sporda Yabancılaşma Ölçeği ve Alt Boyutların Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumuna Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları.	72
Çizelge 4.7: Sporda Yabancılaşma Ölçeği ve Alt Boyutların Aile Gelir Durumuna Göre Farklılaşma Durumuna Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları.	76
Çizelge 4.8: Sporda Yabancılaşma Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Pearson Korelasyon Analiz Sonuçları.	78
Çizelge 4.9: Beş Faktörlü Kişilik Envanteri ve Alt Boyutların Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumuna Ait Bağımsız Örneklem t- Testi Sonuçları.	79
Çizelge 4.10: Beş Faktörlü Kişilik Envanteri ve Alt Boyutların Yaş Gruplarına Göre Farklılaşma Durumuna Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları.	81
Çizelge 4.11: Beş Faktörlü Kişilik Envanteri ve Alt Boyutların Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumuna Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları.	83
Çizelge 4.12: Beş Faktörlü Kişilik Envanteri ve Alt Boyutların Aile Gelir Durumuna Gruplarına Göre Farklılaşma Durumuna Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları.	85
Çizelge 4.13: Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Pearson Korelasyon Analiz Sonuçları.	87
Çizelge 4.14: Beş Faktörlü Kişilik Envanterinin Sporda Yabancılaşma Üzerindeki Etkisinin Test Edilmesine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları.	88

Çizelge 4.15: Sporda Yabancılaşma Ölçeği ve Alt Boyutların TOHM Durumuna Göre Farklılaşmalarına Ait Bağımsız Örneklem t- Testi Sonuçları	89
Çizelge 4.16: Beş Faktörlü Kişilik Envanteri ve Alt Boyutların TOHM Durumlarına Göre Farklılaşmalarına Ait Bağımsız Örneklem t- Testi Sonuçları	90
Çizelge 4.17: Sporda Yabancılaşma Ölçeği ve Alt Boyutların TOHM’da Kalanların Aile Yanında Yaşama Durumlarına Göre Farklılaşmalarına Ait Bağımsız Örneklem t- Testi Sonuçları	91
Çizelge 4.18: Beş Faktörlü Kişilik Envanteri ve Alt Boyutların TOHM’da Kalanların Aile Yanında Yaşama Durumlarına Göre Farklılaşmalarına Ait Bağımsız Örneklem t- Testi Sonuçları	92

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1: Yabancılaşmayı Etkileyen Çevresel Faktörler	24
Şekil 3.1: Sporda Yabancılaşma Ölçeğine İlişkin DFA Analizi Sonuçları	62

SPORDA YABANCILAŞMA VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI

ÖZET

DERYAHANOG̃LU, Gamze. Sporda Yabancılaşma ve Kişilik Özellikleri İlişkisi Üzerine Bir Alan Araştırması, (Doktora Tezi), Çorum, 2019

Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi'nden eğitim alan sporcuların sporda yabancılaşma ve kişilik özelliklerinin araştırması bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmanın evrenini TOHM merkezinde eğitim alan sporcular ve TOHM bulunan illerde tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilmiş sporcular oluşturmaktadır.

Çalışmada sporcuların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik hazırlanmış ‘‘Kişisel Bilgi Formu’’, geçerlik güvenirlik çalışması tarafımızdan yapılan ‘‘Sporda Yabancılaşma Ölçeği’’ ve Alkan (2007) tarafından uyarlama çalışması yapılmış John, Donahue ve Kentle (1991) tarafından geliştirilen ‘‘Beş Faktör Kişilik Envanteri’’ uygulanmıştır.

Yapılan analizler sonucunda sporcuların değişkenlere ait frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir. Sporda yabancılaşma ölçeği ve alt boyutlarının cinsiyete göre farklılığını test etmek için yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi sonucuna göre TOHM’nde eğitim alan ve karşılaştırma grubu olarak seçilen TOHM’da eğitim alamayan sporcularda anlamlı farklılık tespit edilmişken, yaş, eğitim durumu ve gelir durumuna göre ise bazı alt boyutlarda anlamlı fark tespit edilmiştir. Beş faktör kişilik ölçeğinde ise gelir durumuna göre alt boyutlarda anlamlı fark bulunamazken, yaş, eğitim durumu ve cinsiyete göre bazı alt boyutlarda anlamlı fark tespit edilmiştir. Yapılan regresyon analizi sonucuna göre; beş faktörlü kişilik envanteri alt boyutları olan açıklık ve duygusal dengesizlik sporda yabancılaşma ile anlamlı ilişkiler göstermektedir. TOHM merkezinde yatılı eğitim alan ve almayan sporcuların sporda yabancılaşma ve kişilik envanteri puanlarına yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi sonucuna göre; sporda yabancılaşma durumlarında anlamlı fark tespit edilirken, kişilik envanteri ve alt boyutlarında fark tespit edilememiştir.

Sonuç olarak; sporcuların algıladıkları yabancılaşma düzeyleri ve sahip oldukları kişilik özellikleri arasında ilişki tespit edilmiştir. Sporcuların sahip oldukları demografik özellikleri, sosyal çevrelerinin değişmesi, aile yanından uzak spor hayatlarına devam etmeleri gibi faktörler sporda yabancılaşma ve alt boyutlarında anlamlı fark yaratırken, beş faktör kişilik envanteri ve alt boyutlarında ise daha az anlamlı fark tespit edilmiştir. Sporcuların sahip oldukları sosyal çevrenin ve kişilik özelliklerinin yabancılaşma düzeylerinde etkili olduğu dolayısıyla performanslarının da etkilenebilecekleri düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kişilik, Sporda yabancılaşma, TOHM,

A FIELD STUDY ON THE RELATIONSHIP BETWEEN ALIENATION AND PERSONALITY CHARACTERISTICS IN SPORTS

SUMMARY

DERYAHANOĞLU, Gamze. A Field Study on the Relationship between Alienation and Personality Characteristics in Sports, (Doctoral Dissertation), Çorum, 2019

The research on the alienation in sports and personality characteristics of the athletes getting training from the Turkish Olympics Preparation Center (TOPC) constitutes the purpose of this study. The athletes getting training from the TOPC and the athletes selected through random sampling in the cities where the TOPC is located constitute the target population of the study.

In the study, the “Personal Information Form” prepared towards obtaining the demographic characteristics of the athletes, the “Alienation Scale in Sports” whose validity and reliability study is made by us, and the “Five-Factor Personality Inventory” developed by Donahue and Kentle (1991) and whose adaptation study is made by Alkan (2007) have been applied.

In the consequence of the conducted analyses, the frequency and percentage distributions of the athletes have been provided. According to the unpaired t-test made for testing the difference of the alienation scale in sports and its sub dimensions according to sex, while a significant difference was determined in the athletes who get and don't get training from the TOPC, in some of the sub dimensions a significant difference was determined according to age, educational and income levels. And in the five-factor personality scale, while there was no significant difference in the sub dimensions according to level of income, a significant difference has been determined in some sub dimensions according to age, level of education and sex. According to the conducted regression analysis, openness and emotional imbalance, which are sub dimensions of five-factor personality inventory, display significant relationship with alienation in sports. According to the unpaired t-test conducted on the alienation in sports and personality inventory scores of the athletes who get and don't get training from the TOPC as a boarding student, while a significant difference was determined in cases including alienation in sports, no difference was determined in the personality inventory and its sub dimensions.

As a result; the relationship between the perceived alienation levels and the personality traits of the athletes was determined. Factors such as demographic characteristics of the athletes, change of social environment, and the fact that they continue their sport life away from their families make a meaningful difference in the alienation and sub-dimensions of sports, while a less significant difference has been found in the five-factor personality inventory and sub-dimensions. It is assumed that the athletes' social environment and personality traits are effective in alienation levels and that their performance can be affected.

Key Words: Personality, Alienation in sports, TOPC.

1. GİRİŞ

Spor, bireyin fikir, ruh ve bedenen gelişmesini ve bu öğelerin koordinasyonu ve sosyalleşmeyi sağlayan önemli sosyal etkenlerden birisidir. Sporda amaç ister sağlıklı ve iş verimi yüksek bir toplum oluşturmak olsun, ister geleceğe güvenle bakabilecek yapıcı, yenilikçi ve sağlıklı bir gençlik yetiştirmek olsun, ister sosyal çözülmeye ve yabancılaşmaya karşı kullanılacak bir araç olması özelliğiyle, sporun günümüzde çok etkin ve vazgeçilmez bir sosyal olgu durumuna geldiği açık bir gerçektir (Yetim, 2014, s. 84).

Spor özelinde değerlendirildiğinde insan unsurunun ürün ve hizmet üretiminde yoğun bir şekilde yer aldığı alanların başında geldiği söylenebilir (Fletcher ve Hanton, 2003). Sosyal, kültürel ve ekonomik koşulların hızlı değişim göstermesi, sporun da hızla gelişmesine ve spora katılım amaçlarının farklılaşmasına sebep olmuştur. Sağlık için yapılan spor günümüzde yerini maddi kazanç için yapılan spora bırakmış ve spor bir endüstri haline gelmiştir. Sporun hızla gelişimi toplumların yapısını da etkilemiş ve toplumların çağdaşlaşma seviyelerinde sportif faaliyetlere katılım önemli bir hal almıştır.

Ne bilgi, ne kendine güven, ne iç huzuru, ne de aklını doğru şekilde kullanmak ne de insanın ihtiyaç duyduğu veya istediği her değer (vücudun kendine has duruşu bile) insana otomatikman verilmez (Rand, 2009, s. 20). Yalnız yaşayamayan ve topluma dahil olmaması mümkün olmayan insan, toplumda varlığını kabullendirmek ve yer edinmek için sporu araç olarak kullanır (Baynur, 2016). Sporun bireyin sağlığı, ruhsal durumu, sosyal durumu üzerinde olumlu etkileri bulunduğu gibi, sporda amaç sapmasının yaşanması, elde edilen maddi kazancın sporcunun üzerindeki olumsuz etkileri, başarı için sosyal çevrede yapılan değişiklikler sporcuyu üzerinde olumsuz etkilere de yol açmaktadır.

Yabancılaşma; çok fazla araştırmaya konu olmuş ve tarih boyunca ekonomi, eğitim, edebiyat gibi farklı disiplinlerde kullanılan bir olgudur. Yuill (2011, s. 105)' e göre yabancılaşma oluşmasına engel olunması gereken bir olgudur; bireyin

kendisiyle veya başkalarıyla olan ilişkilerinde bir sorun hatta eksiklik söz konusudur dolayısıyla bireyin kimliğinde ve sosyal hayatında bozulma oluşmaktadır. Durak ve Irğat (2016) ise yabancılaşmayı; herhangi bir kendi öz varlığı olmak üzere sahip olduğu varlık dünyasından yabancı kılan dolayısıyla uzaklaştıran eylem veya gelişmelerin tamamı olarak ifade etmektedir. Genel anlamıyla yabancılaşma bireyin duygularından, inançlarından, enerjisinden uzaklaşıp çıkmaz içine girerek toplumdan ve kendinden soyutlanmasıdır (Trent, 2001). Psikoloji, sosyoloji ve sosyal psikoloji bilimlerinin ele aldığı yabancılaşma bireyin yaşam standartlarını etkileyen bir olgudur dolayısıyla sporunun spor hayatında etkisi de göz ardı edilmemelidir.

Sosyal hayatta bireylerin birbirleriyle ilişkileri ve toplumla bütünleşmeleri süresince onlara ait farklı birçok özellikleri de gün yüzüne çıkar. Bu özellikleri bireyi diğer insanlardan ayıran, doğuştan var olup birçok faktörden etkilenerek gelişimini sağlayan ve kendine özgü olan kişilik özellikleridir (Gerrig ve Zimbardo, 2012). Kişilik için, başta kişilik psikologları ve sosyologlar olmak üzere birçok bilim dalından farklı çalışmalar yapan bilim insanları farklı betimlemeler yapmıştır. En genel ve kabul görmüş olanlardan biri Burger tarafından yapılan kişilik tanımıdır ki tanıma göre kişilik; bireylerin içsel süreçlerinden kaynaklanan farklı olmayan davranışları ve kişilik içi süreçlerinin bütünüdür (Burger, 2006, s. 23).

Kişilik özellikleri bireylerin sosyal hayata katılımını sağlayan en önemli etken olarak sayılırken, bir diğer etken olan spora katılımı da etkileyen en önemli etkidir. Bireyin sporculuk yaşantısının gidişatı kişilik özellikleriyle ilişkiliyken yabancılaşma düzeyleri de aynı şekilde ilişkilidir. Develioğlu ve Tekin (2013)'e göre birey kendine yabancılaşma halini yaşarken bile, bireyin kişiliğinde meydana gelen değişimlerin bir kısmı, bireyin dışında bulunan çevresel etkilerden kaynaklanmaktadır.

İnsanlık tarihinin varoluşuyla süregelen değişim sanayi devrimiyle hız kazanmış, bireysel ve toplumsal boyutlarda farklılıklar beraberinde farklı etnik, dinsel, sosyal ve siyasal kimlikler ortaya çıkmıştır. Hızlı farklılaşma ve değişim insanların psikolojik ve sosyolojik durumlarını olumlu etkilediği kadar olumsuz da etkilemiştir. Değişen psikolojik ve sosyolojik durumlar yabancılaşma gibi bazı kavramların da ortaya çıkmasını zorunlu hale getirmiştir.

1.1 Çalışmanın Amacı

Bu araştırma, Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi'nde eğitim alan sporcuların sporda yabancılaşma ve kişilik özelliklerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma kapsamında; sporcuların bazı demografik özelliklerine göre, ailenin yanında sporculuk hayatlarına devam etme durumlarına göre yabancılaşma düzeyleri ve kişilik özellikleri incelenmiş, Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi'nde eğitim alan sporcuların yabancılaşma düzeylerini karşılaştırmak amacıyla Tohm olan şehirlerde rastgele seçilmiş sporcular ile karşılaştırma yapılarak Tohm'dan eğitim alan ve almayan sporcuların, sporda yabancılaşma ve kişilik özellikleri arasında anlamlı fark olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

1.2 Problemler

- Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi'nde eğitim alan ve almayan sporcuların cinsiyetlerine göre yabancılaşma düzeyleri ve beş faktörlü kişilik envanterine ait görüşlerinde anlamlı fark var mıdır?
- Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi'nde eğitim alan ve almayan sporcuların yaşlarına göre yabancılaşma düzeyleri ve beş faktörlü kişilik envanterine ait görüşlerinde anlamlı fark var mıdır?
- Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi'nde eğitim alan ve almayan sporcuların eğitim alma durumlarına göre yabancılaşma düzeyleri ve beş faktörlü kişilik envanterine ait görüşlerinde anlamlı fark var mıdır?
- Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi'nde eğitim alan ve almayan sporcuların ailelerinin gelir durumuna göre yabancılaşma düzeylerinde ve beş faktörlü kişilik envanterine ait görüşlerinde anlamlı fark var mıdır?
- Sporcuların sporda yabancılaşma düzeyleri ile TOHM'nde eğitim alanların aile yanında yaşama durumlarına göre yabancılaşma düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?
- Sporcuların sporda yabancılaşma düzeyleri ile TOHM'nde eğitim alanların aile yanında yaşama durumlarına göre beş faktörlü kişilik envanterine ait görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?

1.3 Hipotezler

H₀: Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi'nde eğitim alan ve almayan sporcuların cinsiyetlerine göre yabancılaşma düzeyleri ve beş faktörlü kişilik envanterine ait görüşlerinde anlamlı fark yoktur.

H₁: Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi'nde eğitim alan ve almayan sporcuların cinsiyetlerine göre yabancılaşma düzeyleri ve beş faktörlü kişilik envanterine ait görüşlerinde anlamlı fark vardır.

H₀: Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi'nde eğitim alan ve almayan sporcuların yaşlarına göre yabancılaşma düzeyleri ve beş faktörlü kişilik envanterine ait görüşlerinde anlamlı fark yoktur.

H₁: Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi'nde eğitim alan ve almayan sporcuların yaşlarına göre yabancılaşma düzeyleri ve beş faktörlü kişilik envanterine ait görüşlerinde özellikleri anlamlı fark vardır.

H₀: Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi'nde eğitim alan ve almayan sporcuların eğitim alma durumlarına göre yabancılaşma düzeyleri ve beş faktörlü kişilik envanterine ait görüşlerinde anlamlı fark yoktur.

H₁: Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi'nde eğitim alan ve almayan sporcuların eğitim alma durumlarına göre yabancılaşma düzeyleri ve beş faktörlü kişilik envanterine ait görüşlerinde anlamlı fark vardır.

H₀: Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi'nde eğitim alan ve almayan sporcuların ailelerinin gelir durumuna göre yabancılaşma düzeylerinde ve beş faktörlü kişilik envanterine ait görüşlerinde anlamlı fark yoktur.

H₁: Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi'nde eğitim alan ve almayan sporcuların ailelerinin gelir durumuna göre yabancılaşma düzeylerinde ve beş faktörlü kişilik envanterine ait görüşlerinde anlamlı fark vardır.

H₀: Sporcuların sporda yabancılaşma düzeyleri ile TOHM'da eğitim alanların aile yanında yaşama durumlarına göre yabancılaşma düzeyleri arasında anlamlı fark yoktur.

H₁: Sporcuların sporda yabancılaşma düzeyleri ile TOHM'da eğitim alanların aile yanında yaşama durumlarına göre yabancılaşma düzeyleri arasında anlamlı fark vardır.

H₀: Sporcuların sporda yabancılaşma düzeyleri ile TOHM'nde eğitim alanların aile yanında yaşama durumlarına göre beş faktörlü kişilik envanterine ait görüşleri arasında anlamlı fark yoktur.

H₁: Sporcuların sporda yabancılaşma düzeyleri ile TOHM'nde eğitim alanların aile yanında yaşama durumlarına göre beş faktörlü kişilik envanterine ait görüşleri arasında anlamlı fark vardır.

1.4 Sınırlılıklar

- Bu araştırmanın örneklemini 2018 yılında Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezlerinde kayıtlı olan tüm sporcular ve Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi bulunan illerde seçilmiş lisanslı 271 sporcu ile sınırlıdır.
- Zaman bakımından 2018 yılında toplanan veriler ile sınırlıdır.
- Ölçme araçları açısından, sporcuların her birinin bireysel olarak dolduracağı “Sporda Yabancılaşma Ölçeği” ve “Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği” ile sınırlıdır.

1.5 Sayıtlılar

“Sporda Yabancılaşma Ölçeği” ve “Beş Faktör Kişilik Envanteri” Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi’ndeki sporcular ve Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi bulunan illerde profesyonel sporcu olan sporcular tarafından kendilerine yöneltilen ölçek sorularına kişisel düşüncelerini tam anlamıyla yansıtarak cevap verdikleri varsayılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1 Yabancılaşma Kavramının Tanımı

Farklı disiplinlere araştırma konusu olan yabancılaşmayla ilgili bir kavram kargaşası yaşanmakta ve tarihsel süreçte birçok tanım bulunmaktadır (Aslan, 2018). Yabancılaşma ile ilgili çalışmaların farklı disiplinleri kapsamasının yanı sıra önemli zorluklarından birisi de kavramın kafa karıştırıcı çeşitlilikte formüle edilmesidir (Shepard ve Panko, 1974).

Yabancılaşma kavramı, alan yazında geniş bir şekilde incelenmesine rağmen kavramın tanımı hala belirsizliğini korumaktadır ve birçok bilim dalı için farklı anlamlar ifade etmeye devam etmektedir. Örneğin; hukuk alanında bir malın yabancılaştırılabilir (alienable) olması, malın alınır-satılır bir mal olduğu anlamına gelmektedir. Sosyal psikolojide ise; bireyin kendisini toplumdaki soyutlaması ve yalnızlaşması anlamında kullanılmaktadır (Daronkolae ve Hojjat, 2012, s. 202; Scheff, 2008, s. 238).

İnsan olmanın doğası gereği kendisini gerçekleştirme ve diğer insanlarla ortak bir fayda için mücadele etme hakkına sahiptir fakat yabancılaşma durumu bireyi bu hakkından alıkoymaktadır.

Yabancılaşma, bireyin içinde bulunduğu sosyal, kültürel ve fiziksel çevresine uyumunun azalması, bağ kuramaması veya kurduğu bağın kontrolünün zayıflaması giderek yalnızlığa, çaresizliğe kapılmasıdır (Kongar, 2001, s. 428; Tekin, 2012).

Yabancılaşma kavramı ile ilgili etimolojik araştırma yapıldığında, Yunanca “alloiosis”, Latince çevirisi olan “alienatio” kelimesinin var olduğu bilinmektedir (Rotenstreich, 1989, s. 23). İngilizcede ise “alienation” olarak kullanılan yabancılaşma kavramının, Latince "alienatio" sözcüğünden türediği görülmektedir. İngilizcede uzaklaşma, soğuma gibi farklı anlamlarda kullanılan yabancılaştırma Latince de ise, mülkiyet haklarından uzaklaşma, beğenmeme, hoşnutsuzluk gibi kavramlardan uzağa gitmek yani uzaklaşmak anlamında kullanılmaktadır (Tran, 1985, s. 20) Grekçe ise “alloiosis” ve türemesi olan “alienato” sözcüklerinin

“kendinden geçme, benliğin dışına çıkma, benliğinden uzaklama, esrime” anlamlarını taşıyan “ekstasis” kelimesine karşılık geldiği belirtilmektedir (Özbudun, Markus ve Demirer, 2008, s. 16). Türkçede ise yabancılaşma kavramı Farsça تنها, boş, ıssız yer anlamına gelen ‘yâbân’ sözcüğünden geçmiş olan yabancı; yabancı, el, tanınmadık, gayr-i medeni gibi birden fazla anlama gelmektedir (Eyüboğlu, 1995).

Yabancılaşma kavramına tarihte ilk defa putperestlik inancında rastlanmaktadır. Bu inanca sahip olan bireyler kendileri tarafından yapılan putları kutsallaştırarak yarattıkları bu putlara tapmaktadırlar. Bu durumda insanoğlunun kendi eliyle yapmış olduğu objeye tapınması, boyun eğmesi; kendi varlığına, özelliklerine, benliğine ve gücüne yabancılaşmasına neden olmaktadır (Salihoğlu, 2014). Dolayısıyla bireyin kendini ürettiği şeylerden ayrılıp soyutlaması ve düşük sosyal ilgi, özsaygı, düşük benlik algısı ilgi ve ters orantıda benmerkezcilik kavramlarıyla bağlantılandırılmıştır (Corlett, 1988, s. 700; Ziller, 1969, s. 286).

Oxford İngilizce sözlüğe göre; ait olması, alakalı olması beklenen grup veya faaliyetlerden soyutlanma durumu (Mann, 2001, s. 8), felsefe sözlüğüne göre ise yabancılaşma tanımı; bir bireyin kaybettiği bir dizi karakteristik özelliklerin kendisinin dışında kalan bir varlıkta bulunduğunu fark etmesi halidir (Bolay, 2004, s. 451). Rotenstreich (1989, s. 23) bireyin “bir”e veya tanrı olarak adlandırdığı varlığa kavuşabilmesi için kendi varlığının üstüne çıkmasına yönelik süreç olarak tanımlamıştır.

Ertoý (2013)’ a göre, kavram ile ilgili araştırma ve tartışmalar farklı üç grup bilim adamı tarafından devam ettirilmektedir. Birinci grup, yabancılaştırmanın ideolojik aynı zamanda normatif bir kavram olduğu için bilimsel çalışma analizlerine dahil edilmemesi gerektiğini, ikinci grupta bulunan bilim adamları ise yabancılaştırma kavramının doğru bir şekilde anlaşılabilmesi için hem tarihsel hem de felsefi bilimsel analizlere yönelmesi gerektiğini, çoğunlukla sosyal bilimcilerin oluşturduğu sonuncu grup ise, yabancılaştırma kavramı dışında diğer kavramlarında sürece dahil olması gerekliliğini savunmaktadır. Tanımlar incelendiğinde, genel olarak ifade etmek gerekirse ortak nokta, insanların, bir duruma/olaya, başka bir bireye, faaliyete, topluluğa hatta kendisine soğuması, onlardan ayrılması, uzaklaşması gibi olumsuz duyguları temsil ettiği görülmektedir (Şimşek, Çelik, Akgemci ve Fettahlioğlu, 2006, s. 573)

Yabancılaşma duygusunun kökeninde; insanın kendi emeğine çaba göstermemesi ve sonradan onu kutsallık olarak atfetmesi bulunmaktadır (Kamber, 2014, s. 41). Sidorkin, (2004, s. 259) ve Pappenheim (2000) yabancılaşmayı; kişinin kendisine, çevresine, arkadaşlarına hatta yaşadığı dünyaya karşı bağlılığın içten olmaması, yabancılık duygusu içerisinde ortama uyum sağlayamama, ilgisizlik, geri çekilme, ilişkilerde kopukluk, soyutlanma ve nesnelere karşı anlamsızlık olarak ifade etmektedir. Erk (2002)'e ise kavramı "Kişinin emeği karşılığında elde ettiği ürünlerden kopması; genellikle hayatın temelde değerli ve çekici olabilecek bazı yönlerinden gizli olmadan açık bir şekilde nefret etmeyle veya kayıtsız kalmayla sonuçlanan toplumsallıktan ayrı düşme" olarak ifade etmektedir (Erk, 2002).

Bireyin dahil olduğu topluma uyum sağlamamasını bireyin yabancılaşmasının bir göstergesi olarak tespit eden Erich Fromm var olan toplumla uyumlu olamayan bireyin, zorunlu olarak yabancılaşmış sayılamayacağı düşüncesini ileri sürmüştür (Fırıncioğlu, 2015). Toplumsal anlamda yabancılaşma farklı sebeplerden dolayı bireyin toplumun sahip olduğu norm ve değerlerden uzaklaşarak kendi emek sürecinden, hayatından veya kendisinden uzaklaşması o toplumu reddeden, düşman olan kişi haline dönüşmesi olarak nitelendirilmektedir (Tuna ve Yeşiltaş, 2014, s. 105,117; Tezcan, 1985). Coşturoğlu (2005, s. 60)'na göre toplumda yabancılaşma oranı yükseldiğinde iç çatışma baş gösterir.

Yabancılaşma, kişi ile çevresi arasındaki ve kişinin kendi içindeki ilişki bozukluğu, kendisinden ya da olaylardan soğuması olarak belirtilmektedir (Schabracq ve Cooper, 2003, s. 54). Arzu edilen ve beklenen ilişkiler bağlamında uzaklaşma, düş kırıklığı, soyutlanma, ayrılma, gerginlik şeklinde ortaya çıkan hal olarak görülmektedir (Case, 2008, s. 323; Yadav ve Nagle, 2012, s. 333). Bu tanımlar; kişinin tanrıdan, doğadan, topluluktan, işten veya kendisinden uzaklaşmasını temel almaktadır (Banai ve Weisberg, 2003, s. 362). Bireyin sahip olduğu gerçek kimliği ve yine kendisinin yaratmış olduğu aslında olmayan sahte kimliği iç içe geçen birey, bu durumdan dolayı kendisinin öz benliğine de yabancılaşmış olmaktadır (Mercan, 2010, s. 109). Yabancılaşma kavramı, bir kimseyi veya şeyi başka bir kimseden veya başka bir şeyden uzaklaştıran, dolayısıyla başka kimseye veya şeye yabancı hale getiren eylem ya da gelişmeler olarak tanımlanır (Cevizci, 2010, s. 1617). Yabancılaşma, bireyin kendisini iç ve dış çevrede bütün olarak görememesi ve bilincine yönelik parçalanmalara neden olan

eylemler ve deneyimlere ilgisiz olması ve soğuması, süreçlerden kendisini geriye çekmesi ve düzgün iletişim kuramaması şeklinde ifade edilmektedir (Kaya ve Serçoğlu, 2013, s. 318; Ünsar ve Karahan, 2011, s. 363).

Yabancılaşma kavramı, bireysel olarak insanın öz benliğinden ayrılması ve başka kişiliklere özen gösterme veya özendiği kişiliğe bürünme şeklinde düşünülebilir. Toplumsal açıdan düşünüldüğünde ise toplumun, sahip olduğu kendine özgü kültürel değerlerini, normlarını ve yaşam biçimini değiştirerek değer yargılarına sadık kalmaması başka toplum yapısına bürünmesi olarak düşünülebilir (Özden, 2016). Genel olarak tanımlardan anlaşılacağı üzere; yabancılaşma bireylerin kendi hayatlarında kontrollerini kaybetmeleri, dünyadaki nesnelere, insanlardan, düşüncelerden ve kendi öz benliğinden ayrılma, soğuma, pasif hale gelmek olarak tanımlanabilir.

2.2 Yabancılaşma Kavramı ve Yakın Kavramlar

2.2.1 Ötekileştirme

Yaşamın her alanında ve döneminde etkisi hissedilen, birey ve toplumların kendilerini mevcut sistem içerisine dahil etmesi ve kendi durumlarını yorumlamasında, bir referans noktası almalarında “öteki” kavramı büyük öneme sahiptir (Eyüboğlu, 1995). Öteki kavramı “ben” olanın ya da “bizim” olanın dışında kalan olarak tanımlanır (Cevizci, 1999). Öteki kavramının Türkçede kökeni “öte” kelimesidir. Öte kelimesi ise; konuşanın temel olarak aldığı bir şeyden veya konuşan bireyden uzak, bahsi geçen veya benzer olan iki şeyden önem derecesi ya da yer bakımından uzakta olan, öbürü ifadesi ile tanımlanmaktadır (Püsküllüoğlu, 2000, s. 760).

Ötekileştirme; ayrımcılık ve dışlama uygulamalarında rol oynayan bir kavramdır. Her insanın, eşit şekilde sağlık, eğitim ve çalışma gibi haklara sahip olma hakkı var iken, belli bireylerin veya grupların bu haklara ulaşımı ihlal edilmektedir. Ayrımcılık sonucunda belirli gruplar görmezden gelinmekte dolayısıyla ötekileştirilmektedir. Ötekileştirmeyle birlikte “ben” ve “o” ayrımı ortaya çıkmakta ve kişilerin yaşadıkları hak ihlalleri görmezden gelinmektedir (Staszak, 2008). Alver (2008)’e göre; ötekileştirme temelinde dogmatiktir. Buna ek olarak farklı insani gruplarının arasındaki eşitsizliğini kabul eder (Alver, 2008).

“Öteki” kavramı; çok kültürlülük, duygudaşlık, kimlik, yabancılaşma, kültür, ön yargı, farklılaşma, bütünleşme gibi kavramların ifade ettiklerinin doğurduğu nesnel bir gerçeklik olarak “öteki”; bizden olmayan demenin bilimsel adıdır (Öztürk, 2018).

Bireyin öteki olması, ötekileştirilmesi veya başka birini ötekileştirmek ait olma duygusu ile ilgili olarak düşünülebilir (Sağlam ve Yaşar, 2017). Kimliğe sahip olmada, tanımada ve korumada ötekileştirme önemli bir rol üstlenmektedir (Dalicı, 2013, s. 87). Kimliğin oluşum evresinde meydana getirilen ve “biz”in dışında kalanlar, iyi olmayan “onlar”ı oluşturmaktadır. Bu durum zihinsel yaratım süreçleri içinde “onlar”ın yabancılaşarak ötekileştirilmesine sebep olmaktadır (Bauman, 2009, s. 52).

2.2.2 Anomi

İlk kez E.Durkheim tarafından kullanılan anomi kavramı daha çok sosyoloji bilim dalında kullanılsa da birçok bilim dalında farklı anlam ve içeriklerle kullanılmıştır (Tolan,1981, s. 2). Fakat anlam itibariyle yazardan yazara farklılıklar göstermektedir (Boudon ve Bourricaud, 2002, s. 48,51). En genel tanımı toplum ya da gruptaki değerlerin bozulması sebebiyle toplumsal ilişkileri düzenli bir şekilde devam etmesini sağlayan kural, norm ve değerlerin zamanla aşınmasının sebep olduğu karmaşık ve kuralsız olma halidir (Bayhan;1997, s. 8, Kızılcılık; 1994, s. 97)

Anomi, kelimesi tam anlamıyla ‘kuralsızlık’ demektir. Normlar, anomi halinde ya az işler ya da hiç işlemez. Belki kurallara uyma hala devam etmektedir, fakat burada bir tutarlılık yoktur. Yani insanlar kurallara sürekli uymaz, bazen uyarlar bazen uymazlar. Dolayısıyla insan davranışlarını kestirmek zordur, bireyler ve gruplar sadece kendileri için geçerli olan kuralları uyguluyorlar (Der Loo-Van Reijen; 2003, s. 94).

Özel ve toplumsal hayatın tüm alanlarında kişilerarası ilişkilerin büyük bölümünde kabul gören kuralların yaptırım gücünü ve bu kuralların zamanla geçerliliğini yitirmesi anomi durumudur (Babür, 2009, s. 5). Anominin bir başka tanımı ise, “sosyal normların bireylerin yaşamlarını düzenlemek ve disipline etme konusundaki güçlerinin yıkılması nedeniyle bireyin davranış biçimini ve sosyal ilişkileri nasıl idare edeceğini bilmediği durum” olarak ifade edilmektedir (Ekmekçi, 2004, s. 23).

Anomi olan bir toplumda birey, statü ve rol karmaşası yaşayabilmekte, kişilik, kimlik bozuklukları ortaya çıkabilmektedir (Çağlar, 2013). Bireylerde bu değişim ve ruhsal bozukluklara bağlı olarak, normsuzluk, duyarsızlık, yabancılaşma ve kaygı durumları ortaya çıkabilir (Budak, 2000, s. 74). Bu durumdaki bireyler yasadışı yollara başvurabilmekte, intihara yönelmekte dolayısıyla toplumda suç oranları hızla artmaktadır (Ekmekçi, 2004, s. 26).

2.2.3 Şeyleşme

“Şeyleşme” kavramını ilk kullanan olarak Karl Marx karşımıza çıkar. Marx’ a göre bu kavram, bireyin metaya yönelmesi veya meta fetişizmi anlamında kullanılmaktadır. Marx’dan sonra bu kavramı geliştiren ve derinleştiren ise Georg Lukacs olmuştur. Marx’a göre kapitalist üretim; emekçiyi emek ya da işgücünden koparmakta, ona yabancılaşmasına ve emeğin metalaşmasına sebep olmaktadır. Benzer şekilde Lukacs (2006)’ da; işgücünün, işçinin kimliğinden kopmasını, onun bir “şey”e, satacağı bir nesneye dönüşmesi olarak ifade eder (Sarıkaya, 2017).

İnsani olanın nesnel, insana yabancı bir şey haline getirilmesi ifadesi ya da durumu olarak tarif edilen şeyleşme; bir şeyin teori veya uygulamada, bir nesne olarak değerlendirildiği yada hissettiği vakitte ortaya çıkan bir kavramdır. Cevizci (2010)’a göre, bireyin eylemine ve kaarına bağlı bir şey, örnek verilecek olursa bir örgüt, bağımsız bir nesne, kendine ait bağımsız varoluşa sahip bir şey olarak görüldüğünde şeyleştirme durumu söz konusu olarak düşünülmektedir (Cevizci, 2010, s. 1470). Şeyleştirme; bir sürecin ya da ilişkinin genelleme yoluyla bir soyutlamaya dönüştürüldüğü ve bir şey/ nesne/ obje haline getirildiği anı betimler (Bewes 2008, s. 23, 24).

Perry (2010) ise, şeyleştirilen öznenin, toplumsal süreçlerde kaybettiği öznenin doğasından hareket etmek yerine, kendi bireysel özelliklerini çarpıtarak, saygı göstermediği bir nesne veya şey haline getirdiğini belirtir. Burada özne olarak betimlenen birey, özünde tarihsel bir role sahip olan, kısmi bir bakışın nesnesi haline getirilerek şeyleştirilmektedir. Şeyleştirme süreci İnsan özelliklerini, ilişkilerini ve hareketlerini insan ürünü olan, insandan bağımsızlaşmış ve yaşamına hükmeden özelliklere, ilişkilere ve hareketlere dönüştürme eylemidir. Aynı zamanda şeyleştirme insan varlığını, insan gibi değil ama şeyler dünyasının yasalarına göre davranan bir şey varlığına dönüştürmektir (Wright, 2017).

Lukács şeyleşme kavramını; varlığın farklı başka boyutları görmemezlikten gelerek, belli bir varlık olarak tanımlar. Kapitalist dünyada sistematik şekilde böyle bir tavrı teşvik ettiğini düşüncesini savunmaktadır ve böyle bir şeyleşmenin en derin toplumsal ilişkilere kadar işlediğini belirten Lukács, kapitalist sistemin tüm toplumsal ilişkilerin, şeyleşmiş ilişkilerle yer değiştirdiği bir dünya olarak betimler. (Lukács 1971, s. 181).

2.2.4 Çatışma

Çatışma tüm canlıların yaşamlarında bulunan ve dolayısıyla insanoğlunun da bulunduğu ortamlarda uzlaşmazlık durumu, çatışma durumunun olmaması mümkün değildir (Yaman, 2009, s. 49). Çatışma kısaca çıkar, güç ve statü çekişmesi olarak tanımlanabilir (Karip, 2013, s. 1)

Çatışma kavramına iki kişi arasında yaşanan anlaşmazlıklar düzeyinde basit bir bakış açısıyla bakılabilir. Paralel ya da zıt olabilen ve eşdeğerdeki farklı pozisyonlarda bireylerin yaşadığı karar verememe ya da uyşamama olarak tanımlanmaktadır (Başaran, 1982, s. 220). Rahim (2002, s. 206) ise çatışmayı, birey veya bireylerin bir araya gelerek oluşturduğu grupların uyşmazlığa, anlaşmazlığa veya kargaşaya sürükleyen bir süreçsel dönem olarak tanımlamaktadır.

Çatışmanın ana sebebi anlaşmazlık, uyumsuzluk, zıtlama, farklı düşünceye sahip olma gibi negatif algılanabilecek kavramlar olsa bile, çatışmalar farklı fikir ve kanaatleri barındırdığı için yenilik ve yaratıcılığın da ortaya çıkmasına sebep olur (Eren, 2001). Çatışma bireyin gelişmesi ve zorluklara karşı ayakta kalması için gereklidir. Aslında çatışma en önemli sorunlarla karşılaştığımızda kullandığımız bir araçtır ve çatışma problemlere karşı koymak için bizim ortaya koyduğumuz bir nevi siperdir (Mayer, 2009).

2.3 Yabancılaşma Kavramı ile İlgili Yaklaşımlar

Yabancılaşma kavramı, tarih boyunca çeşitli bilim disiplinleri ve insanları tarafından incelenmiş olup, bu başlık altında yabancılaşmanın gelişimine katkı sağlayan bilim insanlarının yabancılaşma ile ilgili değerlendirmelerinden bahsedilecektir.

Yabancılaşma kavramını felsefe, psikoloji, sosyoloji gibi birçok farklı sosyal bilim dalında çalışılan ve tercih edilen bir kavram olarak kullanılır. Kavramı kullanan ilk isim Hegel olmuştur. Ludwig A. Feuerbach yabancılaşma kavramını kullanmayı devam eden diğer isim olmasının yanı sıra dini bakış açısıyla yabancılaşma yaklaşmıştır. Karl H. Marx ve Erich Fromm iktisadi ve siyasi açıdan yabancılaşma kavramını ele alırken Durkheim ise sosyolojik açıdan araştırmalarında yabancılaşma kavramına yer vermiştir.

2.3.1 George Wilhelm Hegel yaklaşımı

Yabancılaşma kavramını dinsel anlamının dışına çıkararak ona felsefi ve bilimsel bir bakış açısı kazandıran ve literatürde ilk kullanan Hegel yabancılaşma kavramını, mutlak ruhun kendi özüne dönme süreci olduğunu, bir süreç olarak düşünmek gerektiğini belirtmiştir. Hegel'e göre yabancılaşma kaçınılmazdır ve insanlık tarihinin aynı zamanda yabancılaşmanın tarihi olduğunu savunur (Tolan, 2005, s. 145, Osmanoğlu, 2008). 1808 tarihinde yayımlanan Hegel'e ait Olgusalılık (Phenomenology) isimli eserde Hegel var olan her şeyin aslında insanın gerçekliği olduğunu belirtmiştir. İnsan ruhu yani mutlak ruh, aslında kendisinin yarattığı çevreye uzaklaşmış, çevresinin kendine bağlı ve kendi denetiminde olduğu gerçeğinden gitgide yabancılaşmıştır. Birey, öz-bilincine kavuştuğu zaman etrafında bulunan nesnel gerçekliğin mutlak ruhtan kaynaklandığını anlayacak ve böylece özgürleşecektir (Ergil, 1978, s. 94).

Hegel yabancılaşmayı hastalıkla ilgili bir durum olmayıp tamamen doğal bir olgu olarak tanımlamıştır. Çünkü insan, doğa ve toplum var olduğu süreçte yabancılaşma da var olacaktır (Tolan, 2005, s. 84). Bu düşünceye göre; birey doğayla etkileşim yaşayacaktır, doğayı ve çevresini şekillendirdikçe öncelikle kendine yabancılaşmaya başlayacak, zaman geçtikçe öz-bilince sahip olacaktır. Ayrıca Hegel'e göre kişinin yaşamakta olduğu yabancılaşması ruhunun karakteristik özelliğini belirtmektedir (Sayers, 2003, s. 111).

Hegel'e göre yabancılaşma insanın fiziksel varlığı ile ruh varlığı arasındaki mesafesidir. İnsanlar kendi bilinçlerine kavuştuklarında ve kültürlerini oluşturan öğelerin ruhtan kaynaklandığını anladıklarında tam anlamıyla özgür olacaklardır (Uysaler, 2010, s. 29,30). İnsan ruhu özgürdür fakat her zaman kendini özgür olarak tanıyamamaktadır. Bu düşünceye göre ruhsal ve fiziksel dünya bir ve aynı şey olup

aralarında zorunlu bir bağ vardır. Dışsal dünyanın, bireyler tarafından fark edilmesi onları ruhtan ayırmakta ve kendilerini ruhtan başka bir şey olarak görmelerine yol açmakta dolayısıyla yabancılaşmalarını sağlamaktadır (Swain, 2013, s. 15,16).

Hegel, çalışmalarında akılcılık ve ruhsallık arasında bir sentez gerçekleştirmeye çalışmaktadır (Salerno, 2003, s. 50). Hegel; bireyin kendisini bildiği ve kendisini tanıdığı sürece yabancılaşma durumundan kurtulabileceğini savunur. Bireyin kendi özünü bulması için öncelikle yabancılaşması ve daha sonra yabancılaşma durumu bitince kendi özüne dönmesi gerekmektedir (İlhan, 2012). Başka bir deyişle; insanlar kendilerinin ürettiği ürünler ile kendilerini kanıtlayabileceği fikriyle hareket etmekte dolayısıyla yaşamlarını korkuların bir esiri haline çevirmektedir (Aksakal, 2013). Bu düşünce dahilinde insan kendine değer veren, düşünen ve hissedebilen bir varlık olmaktan çok kendisinin ortaya çıkardığı bir cansız eşya ile hatırlandığı düşüncesine kapılmaktadır (Durcan, 2007, s. 4).

Yabancılaşma kavramını kullanmaya öncülük eden Hegel'in yabancılaşma ile ilgili birbiriyle ilişkili iki büyük anlamı olduğunu belirtmiştir.

1. Bireyin aslında özünde başka olmadığı, geçmiş yaşamıyla birleşik olan bir şeyden uzaklaştığının, ayrıştığının farkındalığı.

2. Bireyin özünde farklı biri olmadığı, geçmişle birleşik olduğu bir şeyden farklı olan benliğinden istemli bir şekilde vazgeçiş (Atan, 2011).

2.3.2 Ludwig Feuerbach yaklaşımı

Feuerbach, Alman idealizm düşüncesinden materyalist düşünceye geçişin ilk düşünürü olarak kabul edilmekte ayrıca Feuerbach, Hegel'den Marx'a geçiş döneminde rol oynayan önemli bir düşünür olarak görülmektedir (Aydoğan, 2015, s. 276).

Yabancılaşma kavramını kullanan ve Hristiyanlık ile özdeşleştirerek tanımlayan düşünür Feuerbach (Yüksel, 2014, s. 166), dini eleştirmiş olsa bile tam manasıyla değersizleştirmemiştir. Çünkü ona göre; din lafzen yanlış olsa bile, insanların yaşamlarını devam ettirmek için ihtiyaçlarının en temelindedir (West ve Raman, 2009, s. 81).

Feuerbach'ın yabancılaşma kavramına yaklaşımına göre insanlar, kendi düşüncelerinin eseri olarak tanrıları yaratıp daha sonra kendilerini nesneleştirerek tanrılara köle olmuşlardır. Kısaca; kendi yarattığı düşüncenin kölesi olan insan bir anlamda kendi özüne de yabancılaşmıştır (Yılmaz ve Sarpkaya, 2009). Yani Feuerbach'a göre; birey kendi tercihi olarak yabancılaşmaya maruz kalmış Tanrı değil, tam tersi Tanrı kendiliğinden yabancılaşmış bireydir (Yeniçeri, 2009, s. 144,145).

Feuerbach yabancılaşmanın kökeninin insan olduğu düşüncesinin savunmaktadır (Binbirçiçek Akdeniz, 2012, s. 21). Ayrıca Feuerbach yabancılaşmayı yaratıcı olmayan kurmaca bir öze ilişkilendirir. Ona göre insanın "özünü" dışında aradıktan sonra, içinde aramaya yönelmesi yabancılaşmanın olumlu bir sonucu olarak görülebilir (Özbudun, Markus ve Demirer, 2008, s. 20).

2.3.3 Emile Durkheim yaklaşımı

Durkheim, yabancılaşma kavramını doğrudan olarak kullanmamış fakat kavramın tanımlarına temel oluşturacak olan anomie kavramını ileri sürerek, kavramı yabancılaşmanın temel unsurları arasında olduğunu kabul ettiğini belirtmektedir (Smith ve Bohm, 2008, s. 2).

Durkheim çok erken zamanlardan beri toplumsal bütünleşme sorunlarına karşı ilgi duymaktaydı. Eserlerinde manevi düzenin korunmasına ve anominin önlenmesine büyük önem vermiştir (Bottomore, Nisbet, Tunçay ve Uğur, 2006, s. 474).

Durkheim yabancılaşmayı, değişmelerin hızlı görüldüğü toplumlarda, toplumsal normların geçerliliğini kaybetmesi ve toplumsal dayanışmanın zayıflaması anlamına gelen "anomie" kavramıyla izah etmektedir (Kılıçık, 2011, s. 29,31). Durkheim'e göre sanayileşme, kitle demokrasisi ve laikleşme sonucu, kişinin bireyselliğine zarar vermiştir. Çağdaş uygarlık düzeyindeki toplumlarda, intiharlar bireyin topluma kendini ait hissetmemesinin yani yabancılaşmasının bir belirtisi olarak görülmelidir (Ergil, 1978, s. 95).

2.3.4 Karl Marx yaklaşımı

Yabancılaşmayı psikolojiden ziyade sosyolojik açıdan inceleyen Marx somut olmayan bir kavram olarak tartışılan yabancılaşmaya sosyal, politik ve ekonomik bir özellik kazandırmıştır (Minibaş, 1993; İsrail, 1971, s. 208).

Marx yabancılaşma kavramına spesifik bir anlam yükleme çabası içerisinde olmasa bile, işçi-emek ekseninde getirdiği yeni yorum, kavramın felsefi geçmişinden izleri de içinde barındırmaktadır (Yelman, 2012). Kapitalist bir düzende, özel mülkiyet ve aşırı iş bölümünün gelişmesi, kişinin ürettiği ürünleri kendisinden bağımsızlaştırmakta ve zamanla ürünler insanı denetler hale gelmektedir (Tezcan, 2010, s. 262). “Ekonomik ve Felsefik Elyazmaları” eserinde Marx; yabancılaşma kavramını çalışan insanların bir araya gelerek oluşturduğu, ürünün üretimin tamamlandığı süre boyunca üründen ayrılması şeklinde betimlemiştir (Shantz vd., 2014, s. 2530).

Marx ekonomik sistem ve sahiplik yapısı ile bağlantılı olarak kişilerin, çalışanların nasıl yabancılaştığını, yabancılaşan çalışanlar tarafından ilişkilerin nasıl kurulduğunu, karşılıklı ilişkilerde nasıl biraraya gelindiğini açıklamaktadır (Christ, 2015, s. 551,552). Marx, insanın zaman ve emek vererek meydana getirmiş olduğu ürünün kendisinin karşısına özne olarak çıkması durumunda, o ürünü meydana getiren insanın nesne haline dönüştüğünü, bu durumda işçinin kendine yabancılaştığını vurgular. Marx’ın öne çıkardığı diğer bir nokta ise, işçinin kendi emeğiyle meydana getirdiği ürünün, üzerinde bir emeği olmayan başka bir insanın eline geçmesidir (Güven, 2018).

Marx’ın anlayışına göre, insan ve doğa arasındaki ilişkilerde insanın sahip olduğu rolü kısıtlayan tüm farklılıklar doğayla insanı birbirinden ayırıyormuş gibi düşünülmektedir. “*Yaşamsal bir bağın tam ortadan kesilmesi*” ifadesinde insan doğasındaki ayrışmayı insanların işinden ayırıştırıldığı söylenir, nasıl ve ne yapacağı hakkında bir düşünceye sahip değildir anlamında kullanmış ve kendisinin meydana getirdiği üründen uzaklaşmaktadır, ürün üzerinde kontrolü yoktur düşüncesini savunmuştur (Ollman, 2015, s. 213,217).

Yabancılaşma, Marx’ın ısrarla vurgulamaya özen gösterdiği olgulardan birisidir. Yabancılaşma genel anlamıyla, insanların hem birbirlerinden hem de bir

ortam ya da belli süreçten uzaklaşmalarını tanımlayan bir olgudur. Marx dört temel yabancılaşma biçimini vurgulamıştır. Bu dört madde:

- İşçinin, sadece insana özgü olan ‘türsel özü’nden yabancılaşması;
- Kapitalizmin sonucu olarak, işçilerin alınıp satılan bir meta durumuna düşmesinden dolayı bazı işçilerde görülen yabancılaşma;
- İşçinin, kapitalist sınıf tarafından kontrol edilip kendi denetiminden çıkması sebebiyle kendisinin meydana getirdiği ürününden yabancılaşması;
- İşçinin üretim eyleminden yabancılaşmasıdır (Marx, 2005, s. 240).

Marx zamanla dönüşüme maruz kalmış yabancılaşmayı iş hayatıyla bağdaştırmış ve işe geç kalma, işten uzaklaşma, işe gitmeme, soğuma vb. duyguları betimlemiştir (Durcan, 2007, s. 2). Marx’a göre yabancılaşmanın önüne geçmenin tek bir yolu kapitalist sınıflı toplumu dışlayan sosyalist bir devrim yapmaktır. Uzun vadede yabancılaşmanın önüne geçmek için devrimci sınıfın, yabancılaşmaya ve sömürüye sebep olan kapitalist sistemi ayrıntılı olarak bilmeleri gerekmektedir (Zahar, 1999, s. 21,22).

2.3.5 Diğer düşünürlerin yabancılaşma kavramına yaklaşımı

“ Protestan Ahlakı ve Kapitalizm Ruhu” adı eserinde Max Weber (1999, s. 62) kapitalizmi farklı bir bakış açısıyla ele almış ve kapitalist ruha sahip olan işvereni yaşamdaki amacı sermaye olan, maddeye önem veren, bireyin kendi doğal yapısından uzaklaştıran bir hale sokmaktadır düşüncesini savunmuştur. Kapitalist ruha sahip olan işveren iş için var olma düşüncesine bürünmektedir (Marx, 1976 akt. Arslan, 2016). İşçiler açısından düşünüldüğünde bürokratik sistemler çalışanların yaratıcı düşüncelerini öldürür, özgürlüklerini kısıtlar ve insani eylemin özerkliğini tehlikeye sokar (Aytaç, 2005, s. 328).

Adam Smith ise işte uzmanlaşma ve iş bölümleri süresi boyunca, yaşamını çalışanlar olarak devam ettiren ve toplumun büyük kesimini oluşturan insanlar, sadece bazı basit alanda uzmanlaşacakları düşüncesini savunmuş ve yaratıcılık, kavrama ve kriz ile baş edebilme yeteneklerini geliştirebilecek fazla alan bulamayacaklarını belirtmiştir (Smith, 1838, s. 327). Lamb (1973, s. 280) Smith’in yapıtlarında Marx’ın eserlerinde belirttiği gibi güçsüzlük ve topluma yabancılaşma boyutlarının vurgulandığını ifade etmektedir.

Charles Wright'a göre Marx'ın yabancılaşma kavramına yaklaşımından Mills (1969)'in yaklaşımını farklı kılan en temel nokta, yabancılaşma duygusunun yalnızca işçilerin değil tüm çalışanların ortak sorunu olarak ele almasıdır (Horowitz, 1966, s. 234). Mills (1969)'in özellikle üzerinde durduğu yabancılaşma boyutu ise kendine yabancılaşmadır. Ayrıca Wright Mills'in yabancılaşma kavramına yaklaşımında bazı çelişkiler bulunmaktadır. Yabancılaşmanın kapitalist sistemin sonucu olduğunu belirtirken kaçınılmaz ve karşı konulmaz olduğu düşüncesini de öne sürmektedir (Gillam, 1981, s. 16).

Georg Simmel, metropol büyük ve kalabalık şehir hayatının bireyin kişiliğinin rutin rollere mahkum ettiğini ve bireylerin, metropolde cemaat olgusu ve yabancılaşma arasında kaldığını savunmaktadır (Ergil, 1978, s. 95). Simmel'in yabancılaşma kavramına yaklaşımı, nesne ile özne arasındaki kaçınılmaz değişim ilişkisini göstermektedir. Simmel yabancılaşmayı; bir taraftan karşılıklı sömürü ve yapılarının birbirine benzemesi, diğer taraftan eğilimlerinin birbirinden farklılaşmasından kaynaklanarak hayal kırıklığına yol açması olarak tanımlar (Poggi, 1993).

Karen Horney, yabancılaşmayı nevrotik bir süreç olarak betimlemektedir. Modern toplumda birey duygularından, inançlarından, enerjisinden uzaklaşıp bir çıkmaz içine girerek kendine yabancılaşmaktadır (Ataş ve Ayık, 2013). Başka insanlara yabancılaşmak nevrotik ortamın temelini hazırlarken bireyin kendine yabancılaşması nevrotik durumun daha ileri boyuta taşınmasına yol açmaktadır (Cebeci, 2004).

2.4 Yabancılaşmanın Boyutları

2.4.1 Güçsüzlük boyutu

Seeman (1959) güçsüzlük duygusu kavramını bireylerin ürün üretme aşamasında kullandığı araçların ve elde ettiği ürünün üstünde denetim hakkının var olmaması anlamında ele almıştır. Güçsüzlüğün aslında iki farklı boyutu mevcuttur. İlk boyut iş süresi boyunca işgörenin “dilediğinde hareket edebilme” derecesidir ve diğer boyut ise işgörenin “örgütsel karar alma sürecindeki etkinliği”dir (Bacharach ve Aiken, 1979, s. 865).

Doğası gereği insan yaratıcıdır ve insanların ortaya çıkardığı ürünlerde denetim kuramamaları yaratıcı bir varlık olmaları sebebiyle sosyo-psikolojik rahatsızlıklara sebep olmaktadır (Soza, 2015). Finifter (1972, s. 46,47 akt. Kaya, 2016), güçsüzlük boyutunun özelliklerini şu şekilde ifade etmiştir:

- Güçsüzlük boyutu sosyo-psikolojik bir süreç özelliği göstermektedir.

- Güçsüzlük boyutunun yapısı incelendiğinde; Marx kapitalist düzende iş görene bakışı, “endüstriyel sistemdeki yabancılaşmayı ifade eder ve nesnel bir süreçtir”. Güçsüzlük ise, “kişinin olayları kontrol ederek beklentilerinin boşa olduğunu algıladığı öznel bir süreçtir.”

- Güçsüzlük, bireyin beklentileri açısından, “içsel ve dışsal kontrol gücü” kavramıyla yakın ilişki içerisinde.

Güçsüzlük boyutu psikolojik açıdan ele alındığında, güçsüzlük duygusuna sahip birey, çevreden gelen sosyal ve fiziksel beklentilerle baş edemeyeceği duygusuna inanmaktadır (Kanungo, 1992, s. 415,416). Gaski ve Ray (2001, s. 208, 211) güçsüzlük boyutunu kişisel ilişkilerde ve sosyal etkinliklerde düşük kontrol duygusu olarak tanımlamaktadır. Bunun yanı sıra güçsüzlüğün oluşmasında kişiler arası dağıtımın önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Güçsüzlük duygusu, bireyin kendi hayatını ve geleceğini kontrol altında tutamaması durumunda ortaya çıkar ve kişinin olaylar üzerinde kontrolünün kaybolmasıdır (Banai ve Reisel, 2007, Sanberk, 2003). Celep (2008, s. 62) ise “*kişi için şans, kader ve başkalarının güdümlü davranışları gibi dışsal faktörlerin çok etkili olduğu; kişinin kendi davranışlarının üretilen ya da ortaya konulan çıktılarda çok az bir etkiye sahip olduğuna; bireysel denetiminin çok sınırlı olduğuna inanması*” olarak tanımlamaktadır.

Davranışlarıyla bekledikleri sonuçları gerçekleştiremeyen bireyler, diğer insanlar tarafından beklediği derecede desteğe sahip olmayan bireyler, kendilerini güçsüzlük duygusuna kaptırır ve özerklik duygusu, öz benlik gibi duyguları hissedemediklerinde kendilerini zayıf olarak hissederler (Tutar, 2010 ve Turgut ve Kalafatoğlu, 2016). Kısacası güçsüzlük bireylerin olaylar üzerinde kontrolünü kaybetmesi, olaylara gerçek kimliğini yansıtamaması ve müdahale edecek gücü kendinde hissedememesi demektir.

2.4.2 Anlamsızlık boyutu

Anlamsızlık en temel anlamıyla kişinin yaptığı işi anlamlı bulmaması, üstlendiği rollerle kendisi arasındaki ilişkiyi kuramaması ve çevresinde olan bitenlere bir anlam verememesidir (Mercan, 2006). Özellikle bireylerin karar verme aşamasında, toplumun sahip olduğu doğrularla bireyin sahip olduğu kendi doğrularının zıtlık göstermesi, anlamsızlık duygusunun yüksek bir seviyede oluştuğunun belirtisidir (Otrar ve Halaçoğlu, 2011). Mauldin (2001)'e göre, çevresinde gerçekleşen olayları anlamlandıramayan ve algılamakta zorlanan bireyler ne yapacaklarını ve şuan ne yaptıklarını bilemezler.

Anlamsızlık; başkası ya da başkaları tarafından öğretilen doğruların birey için bir anlama sahip olamaması ve bu öğretilen doğruların bireyi sonuca götüreceği inancının olamaması olarak tanımlanır (Eryılmaz ve Burgaz, 2011, s. 275). Anlamsızlık; bireyin kendi mutluluğu ile kendi yapabilecekleri arasında bağlantı kuramaması, kendi mutluluğunu artırıcı bir davranışta bulunma konusunda kendisini umutsuz hissetmesi, çalıştığı işi anlamlı bulmaması, çevresinde olan bitenlere anlam verememesi olarak tanımlanmaktadır (Önal, 2015; Bayındır, 2002).

Çalışanın değersiz olduğunu hissettiği durumlarda ya da çalışmanın yeteri kadar önemli olmadığını hissettiği durumlarda çalışanlarda anlamsızlık duygusu ortaya çıkar (Suarez-Mendoza ve Zoghbi-Manrique-de-Lara, 2008, s. 56,76). Turgut ve Kalaffatoğlu (2016, s. 31)'na göre, iş hayatının sıkıcı olduğu rutin pozisyonlarda çalışan yaptığı işi anlamsız olarak yorumlayabilir, anlamlı bulmadığı bir işi yapan çalışan topluma fayda sağlamadığını düşünerek kendine olan saygısını kaybetmesinin yanı sıra umudunu da kaybeder.

Holcomb-McCoy (2004, s. 191) anlamsızlığı, bireyin toplum içerisinde tarafsız ve kararsız kalması, belirsizlik durumlarında nasıl hareket edeceğine karar verememesi ve kendisini geri çekmesi olarak ifade etmektedir. Anlamsızlık yaşayan bireyde topluma ve sosyal çevresine ilişkin bir beklenti bulunmamaktadır. Birey için anlamsızlık, psikolojik açıdan sorun oluşturmaktadır ve örgüt içindeki bireyin sadece iş anlamında var olması, anlamsızlık duygusunun yaşamasına sebep olmaktadır. Bu durum bireyin umutsuzluğa kapılmasını ve mutsuz olmasını dolayısıyla da yabancılaşmasını beraberinde getirmektedir (Nelson ve O'Donohue, 2006, s. 7,11).

2.4.3 Normsuzluk/Kuralsızlık boyutu

Grubun yada organizasyonun amaçlarına ulaşması, düzenli bir şekilde hayatını devam ettirmesi için toplum tarafından belirlenen norm ve değerler sosyal hayatın ve düzenin en önemli gereksinimleridir. Ancak bireyler kendilerinin sahip oldukları normlara uymazlarsa, toplum tarafından belirlenen normlara uymak mecburiyetinde mecburiyetinde kalırlar. Bireyler bu normalara da uyum sağlamazlarsa toplum ve birey arasında uzaklaşma, ayrışma süreci başlar. Çoğunluğu oluşturan bireylerden ayrılmış birey; onaylanmamış normlara yönelmeye başlar, bu davranışların gerekliliğini savunur ve bu durumda normsuzluk durumu belirir (Soza, 2015, s. 34). Birey kuralsızlık duygusunu yaşadığı takdirde, toplumda var olan düzenleyici kurallara bağlılığını azaltır hatta koparır (Tutar, 2010).

Elma (2003)'ya göre normsuzluk duygusu, kişinin kendine ait değerlerinin olmaması veya bu değerlerine ait yargılarını ortaya koyamamasıdır. Normsuzluk aynı zamanda toplumsal normları benimsememe anlamını içermektedir. Kelime anlamından da anlaşılacağı üzere yabancılaşmanın kuralsızlık boyutu; bireyin amaçları doğrultusunda çabalarını sürdürürken gerek toplumsal gerekse kurumsal kuralları göz ardı etmesi durumunu ifade etmektedir (Polat ve Yavaş, 2012, s. 220).

Metron (1968) normsuzluğun belirtilerini şu şekilde sıralamaktadır (Fettahlıoğlu, 2006, s. 33);

-Gruba önderlik eden liderlerin bireylerin sahip olduğu ihtiyaçlara karşı ilgisizlik hakkında algı,

- Kuralsız ve karmaşık gözüken toplumda çok fazla şeyin başarılmasına algısı,

-Belirlenmiş hayatın hedeflerini yerine getirmenin aksine gittikçe gerilediği konusundaki algı,

-Hiçlik duygusu veya boşluk hissetme duygusu,

-Bireyin toplumdaki çoğunluğun tarafından desteklenmek için öncelikle kişisel ilişkilerine güven duymadığı doğrultusundaki ilişkin inançtır.

Özellikle gelir seviyesi düşük olan bireylerin, kısıtlı maddi kaynağa sahip olmalarından dolayı diğer bireylere göre daha çaresiz ve umutsuzluk hissine kapıldıklarını söylemek mümkündür. Dolayısıyla gelir seviyesi normalin altında

olan bireylerin, toplum baskısı, faydasız ve çaresiz olduklarını hissetmeleri, yapmayı amaçladıkları şeyleri yapamamaları dolayısıyla yabancılaşma riskinin de yüksek olduğu söylenebilir (Zaganjori, 2016, s. 41). Kısaca normsuzluk; kişinin kendine ait normları olması, toplum tarafından konulan normları anlamsız bulması dolayısıyla belirleyememesi ya da normların bireyi hedefe ulaştıracağı düşüncesine uzak olma duygusudur.

2.4.4 Soyutlanma boyutu

Birey içinde bulunduğu toplumda varlığını sürdürür ve toplumun sahip olduğu değer ve normlarını bilinçli bir şekilde veya bilinçsiz bir şekilde benimsemek zorunda kalır. Kuralların insanın doğasıyla çelişmesi durumunda birey çevreden uzaklaşmaya başlar (Ehtiyar ve Kocaman, 2008, s. 20).

Soyutlanma bireyin içinde bulunduğu toplumdaki sosyal çevresiyle etkileşimi azaltması, insanlarla ilişkiye girmekten kaçınması, ilişki içindeyse ilişkinin seviyesini en minimale indirmesidir. Birey tecrit edilmişlik hissi yaşadığı topluluktaki bütün sosyal aktivitelere katılımı reddetmekte ve kendisini topluluktan uzaklaştırmaktadır (Kösterelioğlu, 2011, s. 48).

Boeree (1980)' e göre soyutlanma; toplumda kabul görmüş değeri kabul etmeme ve toplum tarafından önemli sayılan hatta ödüllendirilen amaç ve inançlara diğer toplum üyelerine nazaran daha düşük önem vermektir (Boeree, 1980, s. 30). Yalnızlık ve soyutlanma birbirleriyle ilişkilendirilmelerine rağmen soyutlanma sosyal çevre ile alakalı bir halde, yalnızlık bireysel bir histir (Zaganjori, 2016, s. 37, 38).

2.5 Yabancılaşmanın Sebep ve Sonuçları

Günümüzün yaşam şartlarının temelleri sanayi devrimine dayanmaktadır. Sanayi devrimi sonrasında ortaya çıkan yeni üretim stilleri ve diğer sonucu olan çalışma koşulları ve toplumsal koşullar, yüksek stres, göç, zayıflamış komşuluk ilişkileri, ekonomik ve sosyal bunalımlar, kentleşme problemleri, nüfus artışı gibi bir çok bireysel ve toplumsal sorunların ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Böylesi koşullar içerisinde yaşamakta olan bireylerin topluma ve kendilerine yabancılaşmaları kaçınılmaz bir sonuç olmuştur (Taş, 2007, s. 73).

Chiaburu, Thundiyil, ve Wang (2014)'a göre yabancılaşmayı etkileyen öncül faktörler, kişisel özellikler, stres kaynakları, liderlik, iş tasarımı ve çalışma ortamıdır. Yabancılaşma duygusu, bireylerin içinde bulunduğu toplumun hayat şartlarına, çalışma hayatındaki iş çevresine, sosyal çevresine ve bunlara ek olarak kendisinin sahip olduğu bireysel şartlar gibi çok fazla etkenden etkilenmektedir (Çalışır, 2006).

Ekonomik yapı

(Ekonomi politikalarında istikrarsızlıklar, enflasyonist baskı)

Teknolojik yapı

(Gelişen teknolojilerin herkes tarafından kullanılmaması)

Toplumsal ve Kültürel Yapı

(Yaşam tarzlarındaki hızlı değişimler, etik değerleri medeni yaşamla uyuşmaması)

Sanayileşme, kentleşme ve sosyal çözülme

(Çarpık kentleşme, ekolojik dengenin bozulması)

Hukuki ve Politik yapı

Sendikal Örgütlenmeler

Kitle İletişim Araçları

Şekil 2.1 Yabancılaşmayı Etkileyen Çevresel Faktörler

(Şimşek, Akgemci, Çelik, 2008, akt. Sert, 2017)

2.5.1 Sosyo-kültürel faktörler

Bir şeyin gerçekte anlamda toplumsal sorun sayılması, sosyolojik süreçlerde ortaya çıkmasına bağlıdır ve insanların statü, roller ve değerler bakımından farklılaşmaları, toplumsal normların da farklılaşmasına sebep olur. Toplumsal sorunların toplumsal kaynaklarının tespiti kadar, problemin toplumsal boyutta tanımlanması da bir o kadar önem arz etmektedir (Merton, 1971. Akt. Ertoy, 2013). Sosyal sapmada, genel ahlâk ve hukuk normlarına uymayan davranışların ve bunlara karşı toplumsal sistemin tepkilerinin toplumsal işlev bozukluğu, kültürel çatışma, kurumsal farklılaşma ve sosyal kontrol bağlamında düşünülmesi, konunun sosyolojik boyutunun yanında sosyo-kültürel yabancılaşma ile ilişkisine de işaret eder (Hawkey vd., 2003, s. 105,120).

Yabancılaşmayı, toplum yapılarındaki hızlı ve köklü değişimlerin gündelik hayat ve alışkanlıklar üzerinde meydana getirdiği sorunlar üzerinden anlamaya çalışmak, kültür dünyasına özel bir ilgi göstermeyi gerektirmektedir. Bu sorunlar

genellikle “kültürel boşluk” veya “kültürel gecikme” kavramları ile tanımlanmaktadır. Kısacası; bir toplumun, maddî unsurları ile manevî birikim ve araçları arasında meydana gelen uyumsuzluktan kaynaklanan bu türden sorunlar, kitlelerin toplumsal ve kültürel düzlemde yabancılaşmalarına sebep olmaktadır (Tolan, 1981, s. 213, 215).

Sosyo-kültürel yabancılaşma, yabancılaşmanın klasik kullanımlarında ortaya konulan insan doğasına yönelik felsefî yaklaşımlar ile toplumun doğasına yönelik sosyolojik yaklaşımların telif edildiği alandır. (Peterson ve Luthans, 2003, s. 28). Ertoý (2013) sosyo-kültürel yabancılaşmayı belli bir bütünlük ve özgünlük sergileyen toplumun değerler sisteminin bozulması, uyumunu yitirmesi veya yok olması sonucu bireylerin genel kültür unsurlarını benimsemekten kaçınması ve değerler sisteminde meydana gelen yozlaşma şeklinde de tanımlamaktadır.

Sosyo-kültürel yabancılaşma, nesnelleşme ve toplumsal farklılaşma temelinde, kurumsal çerçeveyi ve toplumsal süreçleri esas alan ve tamamıyla sosyolojik bir analiz çerçevesini gerekli kılar (Peter, 2008; Israel, 1971). Kültürel çatışma veya uyumsuzluk, toplumda var olan değerlerin ve normların zamanla değişmesi bireyler üzerinde etkisinin azalması ya da kaybolması sosyo-kültürel yabancılaşmayı meydana getirir ki yabancılaşma içinde olan bir toplum da dayanışmanın ve bireylerin refah seviyesinin gitgide azalmasının temel sebeplerindendir.

2.5.2 Bürokrasi

Bürokrasi yönetimde vazgeçilmezdir, azaltılabilir ama vazgeçilmesi mümkün değildir. Bürokratik yönetim tarzının en eski, kapsamlı tanımı ve özellikleri Max Weber tarafından yapılmıştır (Balıkçı ve Aybay, 2018). Bürokrasiye ilişkin yapılan en sık eleştirilerden birisi aşırı kuralcılığı ya da kurallara dayalı yönetimi ön plana çıkarmasıdır (Akçakaya, 2017).

Marx’a göre yabancılaşma durumu yalnızca bürokratlar ve bürokrat olmayanların arasındaki ilişkilerle sınırlı değildir. Tam tersi bürokrasi yabancılaşma ile iç içe geçmiş durumdadır. Genel çerçevede bürokrat sahip olduğu iş baskısının farkında değildir, bürokrat için iş genel düzen için vazgeçilmezdir. Kendi kendine yanıltıcı bir sistem, bürokrasi için hiyerarşik bir düzen ve disipline olmuş sistem

bürokrasinin otoriteye karşı saygısı sayesinde mümkün olmuştur (Mouzelis, 2001, s. 22).

Bürokratik örgüt modelini yabancılaşma duygusunun artmasında büyük öneme sahiptir. Bürokratik örgüt modelinin, uzman olma, formal olma, baskı ve kontrol özellikleri yabancılaşma duygusunun artmasına sebep olan etkenler olarak görülmektedir (Ramaswami, Agarwal 1993; Miceli 1996).

2.5.3 Teknoloji

Teknoloji kavramı; bilginin pratik maksatlar için organize edilmesi olarak da tanımlanabilir. İnsanın hayatını kolaylaştıran, üretimini, zenginliğini ve refahını artıran teknoloji, hayatın vazgeçilmezleri arasında yer almaktadır. Teknolojinin çok fazla faydası olmasına rağmen, insanlar teknolojiden şikâyet etmeye başlamakta ve ondan zarar gördüğünü iddia etmektedir (Güngör ve Özkan, 2011). Teknolojik gelişmeler bireylerin ve toplumların yaşam şekillerini, biçimlerini, kültürlerini, ekonomilerini, algılarını değiştirmekte ve onlara yeni tarzlar sunmaktadır.

Teknoloji alanındaki hızlı ilerlemeler insanların hayatında hem olumsuz hem olumlu etki yarattığı gibi, toplumsal hayatta da olumsuz ve olumlu etkisi vardır (Koçak ve Köse, 2014).

İnsanoğlunun davranış şekillerini teknolojik alanda meydana gelen gelişmeler de etkilemektedir. Büyük ve küçük yaş grubu fark etmezsiniz internet ve bilgisayar kullanımı her geçen gün artmaktadır (Bingöl ve Tanrıver, 2011, s. 133; Akinoğlu, 2002, s. 247).

Pappenheim (2002, s. 29) yabancılaşma ve teknolojik gelişmeler arasındaki ilişkilere yönelik iki ayrı bakışı dile getirmektedir. Bir görüşü savunanlara göre, teknoloji alanındaki gelişmeler insanoğlunun bir nevi kurtuluşuna yardım eder. Diğer görüşe göre ise teknolojik gelişmeler insanların değer yargılarını tehdit etmektedir. Pappenheim (2002, s. 30), teknoloji alanındaki ilerlemelere yönelik tehdit ve yorumların maddi açıdan önemli çevrelerden değil, kültürel ve manevi normlara değer veren gruplardan kaynaklandığını da belirtir. İnsan ruhu ve teknoloji arasında doldurulması sağlanabilecek bir boşluk olduğuna inananlar daha çok bu görüşü savunanlardır. Bahsedilen boşluğun sonucunda bireylerin, teknolojik gelişmelerin kazandığı, insanların ise kaybettiği gelişmelerin kurbanları olarak değiştiği düşünülmektedir. Bilişim çağındaki gelişmelerin doğru kullanılmaması, insanları

toplumsal hayattan uzaklaştırıp yalnızlaştırmakta ve bire bir ilişkilerini azaltmaktadır (Turkle, 2011, s. 129).

Fettahlıoğlu (2006, s. 27) ise eskisine kıyasla insanların eser ortaya çıkarmanın mutluluğunu tatmadığını, emek vererek ortaya çıkardığı ürününe yabancı hissettiğini belirtmektedir. İnsanların ve teknolojinin tekrar iş bölümü yaptığını artık insan yaşamının önemli bir parçası olan çalışma hayatının gittikçe monotonlaştığını savunmaktadır. Fettahlıoğlu (2006) aynı zamanda teknolojinin sunduğu birçok olanaktan dolayı, insanın, insanlarla olan ilişkilerinin zayıfladığını savunmaktadır.

2.5.4 Aile ve kişilik

Ailenin doğasında yer alan sevgi ve saygı ortamı kişinin bedensel, zihinsel ve psikolojik gelişimi açısından etkilidir. Kişi ailesinin temelinde yer alan dayanışma ve yardımlaşma gereği toplum kurallarına uyumlu, çevresine saygılı fikir ve görüşleri ile diğer kişilerin haklarına saygılı olan, uyumlu bireyler olarak yetişmektedir (Şentürk, 2012).

Bireyin yetiştiği aile yapısı, çocukların ilerde sahip olacağı kişilik ve kazandıkları kişilikle bağlantılı olan davranışlarına ve tutumlarına yansımakta dolayısıyla aralarındaki etkileşimin güçlü olduğu bilinmektedir. İnsanların bir araya gelerek oluşturdukları toplumlar bireylerde arzuladıkları donanımlara, kişilik özelliklerine sahip olmalarına önem verirler (Satır, 2001, s. 3). Kişi topluma karıştığında, kendi değerlerine uymayan ortamlarda kendini o toplumdan soyutlanmış hissedecek ve yabancılaşmaya başlayacaktır. Dolayısıyla kişinin aldığı eğitim, yaşadığı aile, sosyal çevre çok önemlidir (Babür, 2009, s. 19)

Ailelerin yakın ve sağlam olması gerektiği varsayımlarına rağmen, aile üyelerinin marjinalleşmesi, ebeveyn-çocuk yabancılaşması karşı konulamaz bir hale gelmiştir. Aile içi davranışlar kargaşaya ve ayrıca uzaklaşmaya yol açarak, aile refahını azaltmakta dolayısıyla sağlıksız toplumlara sebep olmaktadır (Scharp ve Dorrance, 2017; Karaman, Doğan, Çoban, 2010). Aile ilişkileri genellikle kırılmaz olarak kabul edilir ve bu ilişkinin bozulmaması için aile içi mesafeyi düzgün ayarlayabilmek ve korumak önemli görölmektedir (Hess, 2000). Bir veya daha fazla aile üyesi, diğer üyelerin inançlarına veya değerlerine aykırı davranışlarda bulunduğunda, kırgın üyeler iletişimsel kopukluk yaşayabilirler (Leeds-Hurwitz, 2006).

2.5.5 Kültür

Kültür kavramı; somut olmayan dönem ve bu dönemin bir ürünü olarak savunulan kültür anlayışı, 19. yüzyıldan itibaren gelişerek yaygınlaşmış ve önemini arttırmıştır (Williams, 2005, s. 105). Kültür bilimsel alanların kendi özel ifadeleri ile tanımladığı gelecek nesillere devredilen, gelişen ve sürekli dönüşüm halinde olan bir kavramdır. Ayrıca kültür gün içinde kullanılan deyimleri ve söyleyişleri ele alan bir kavramlar topluluğudur (Smith, 2007, s. 244).

Kültür, bir ulusun sahip olduğu ortak düşünme, davranma, anlama tutumları ve değerleri olarak tanımlanabilmektedir ve bağlamda bireylerin içinde buldukları dünyayı yorumlamalarına yol gösterir, aralarında var olan iletişimin ana kaynağını oluşturan önemli bir husustur. Aynı kültürdeki insanlar ortak simgelere, ortak dillere ve davranış biçimlerine sahiptir (Dalgn, 2011).

Toplumların hangi gelişmişlik düzeyinde olursa olsunlar mutlaka bir kültürleri vardır. Kültür aynı zamanda sosyal çevrede varlığını gösteren bir dayanışma aracıdır. Aynı kültüre mensup bireyler, birbirlerine bağlarını güçlendiren belli norm ve değerlerin korunmasına önem verdiklerinden dolayı bahsedilen dayanışma bağı oluşur. Kültür, toplum hayatında ve sosyal ilişkilerde insanların birbirleriyle olan ilişkilerini düzenleyen yerleşmiş örnekleri kapsar (Sığrı ve Tığlı, 2006).

Belirli bir toplumun kendine ait ortak kültürel özellikleri olmakla beraber, bu toplumu oluşturan alt katmanların da kendine ait alt kültürleri vardır, bu alt kültürler yer yer farklılıklar içerebilir. Bu sebepten ötürü birey aynı toplum içerisinde bile olsa, farklı bir alt kültürün bulunduğu bir topluluğa dhil olduğunda adaptasyon problemleri yaşayabilir. Bazı bireyler bu adaptasyon problemini belirli bir sürede aşabilirken bazıları yaşadıkları bu adaptasyon probleminden dolayı içinde buldukları topluma yabancılaşabilirler (Babür, 2009, s. 20).

Kısaca; toplum ve kültür kompleks problemler barındıran konulardır. Dolayısıyla insanın kültüre bakış açısı, birbirleri arasındaki farklılara saygıyla değer vermesi şeklinde olmalıdır (Steven, Binns, Morgan, Egger, 2017). Kültürel farklılıklara uyum sağlayamayan veya farklı kültürlere ayak uyduramayan bireylerde yabancılaşma yaşanmaktadır. Erbay (2014)'e göre; yaşamda anlam eksikliği,

yabancılaşma, kültür veya kimlik kaybı gibi etkiler, yetişkin sağlığı üzerindeki etkileri bulunmaktadır.

2.6 Sporda Yabancılaşma

İnsanın sosyal bir varlık olmasından dolayı çevresiyle kurmak zorunda olduğu sosyal bağlamda ilişkiler, sadece toplumun değil bireyin ve kültürün de yapısında etkiye sahiptir. Doğumundan itibaren birey hayatı boyunca çevresiyle uyumlu yaşamaya uğraşır ve bu uğraş gelişerek ilerler (Yavuzer, 2000). Bireyin uyum sürecindeki çabasında en önemli araç olarak sayılan spor; birey içinde bulunduğu çevresini geliştirirken, bazı kuralların sınırları içinde araç kullanarak veya kullanmayarak, tek başına veya toplulukla, boş zaman aktivitesi ya da tüm zamanını ayırarak meslek olarak sahiplendiği sosyalleşmesini sağlayan, bütünleşmesine yardımcı olan, fiziki ve ruhsal rekabet ruhunu geliştirici, dayanışma temeline sahip olgudur (Filiz, 2010).

Sporun işlevselliği ve kişilerin beklentini, ihtiyaçlarını karşılaması, sporun sosyolojik bir olgu olarak değerlendirilmesini sağlarken sosyal hayattaki yerini de ortaya koyar. Sporu anlamak ve anlamlandırabilmek için onu içinde bulunduğu dar çerçeveden ve günlük hayatın basit bir eğlencesi anlayışından çıkararak toplumsal bir değer olarak ele almak gerektiğini vurgular (Şentürk, 2007, s. 34). Sporun bedensel sağlığımız üzerine etkisinin yanı sıra, ruhsal ve sosyal sağlığımız üzerine ve gelecekteki yaşantımız üzerine de olumlu etkileri bulunmaktadır (Bek, 2008).

Spor; sadece ekonomik değil kültürel ve sosyal gelişmenin de ana unsuru olan ruh ve beden sağlığının gelişimini sağlamak, bireyin sahip olduğu beceri, bilgi ve yetenekleri geliştirerek bulunduğu çevreyle iletişim, etkileşim ve uyum içinde yaşamasını mümkün kılmak, bireyler, bireylerin oluşturduğu toplumlar, uluslararası dayanışma, bütünleşme, barışı sağlamak amacı ile yapılan faaliyetler bütünüdür (Erkal, 1982, s. 119). Spora katılmak sadece fiziki bir aktivite olmayıp, sosyal çevre ile de uyum sürecini hızlandırır.

İster idman isterse müsabaka olsun hedeflenen amacı gerçekleştirmek için normal düzeninde seyreden hayatımızda pek rastlamadığımız bazı kurallara uymak zorunludur. Bu kurallara uyumda sorun yaşamayan sporcu, sahip olduğu kişiliğe ek bazı kişilik özellikleri de ekler (Koç ve Küçük, 2004, s. 134).

Spor, bireylerin hayatında olumlu gelişmelere katkı sağlarken toplumun da sağlıklı bir yapıya kavuşmasında, diğer sosyal kurumlarla ilişki kurarak toplumun bütünlüğü, çağdaşlaşması ve gelişmesine katkı sağlayan sosyal bir olgudur.

Spor, takım olarak da yapılsa bireysel olarak da yapılsa bireyin sahip olduğu yeteneklerini kullanmayı, insan topluluklarında beraberlik duygusu, birlik duygusu ve dayanışma duygusunu geliştirdiği için toplum içinde bireyin statü edinmesine olanak sağlayan en etkili faktör olarak düşünülmektedir (Kılıç ve Arslan, 2018; Yetim, 2000).

Spor; gerek bireysel gerekse takım sporlarında birinci olmak istenen bir durumdur. Belirlenen bu duruma ulaşmak için mücadelenin biçimi, bu mücadelenin nasıl gerçekleştirileceği ulaşılabilecek ödül kadar önem taşımaktadır. Müsabakalara bağlı kurallar ve bunlara yüklenen anlam, kültürel ve bu anlam bütün toplumlarda vardır (Huizinga, 2006, s. 140). Yüklenen bu anlamlar sporun toplumsal bir olgu olduğunu doğrulamaktadır.

Sporun bireyin ruhsal ve sosyal sağlığına olumlu etkisinin yanı sıra olumsuz etkisi de göz ardı edilmemelidir. Bireyin yabancılaşma durumuna etki eden unsurlardan birisi de; sporcunun sporun gerekliliklerini yerine getirmek üzere etkilenen ruhsal ve sosyal durumudur. Spor kuralları olan bir yapıdır ve bu kurallar sporcunun kişilik özellikleri ve sahip olduğu sosyal yapısını olumsuz etkileyerek yabancılaşma duygusunu ortaya çıkarabilir. Yabancılaşma her toplumda ve her bireyde farklı durumlarda ortaya çıkan ve bireyin hayatını önemli ölçüde etkileyen bir psikolojik ve sosyal durumdur.

Bireyin benliğine ya da tüm benliği olmasa da farklı bölümlerine olduğu gibi başka bireylere yönelik de olabilir dolayısıyla, geçmişten günümüze kadar başta sosyal bilimler olmak üzere farklı bilim dallarının araştırma konusu olmuştur (Şimşek, 2015; Karagülle ve Çaycı, 2014).

Yabancılaşma en genel tanımıyla; bireyin içinde bulunduğu çevre ile kendisini bir bütün olarak hissedemediği, yaşam amacında ruhsal ve sosyal olarak uzaklaştığı psikolojik ve sosyolojik bir süreç olarak değerlendirilmektedir.

2.7 Kişilik Kavramı ve Tanımı

Üzerinde en çok araştırma yapılan, düşünülen ve öğrenilmeye çalışılan konulardan biri de kişiliktir. Bunun sebebi ise birey olarak bütünlüğümüzü sağlayan ayrılmaz bir unsur ve deyim yerindeyse günlük yaşamımızın rotasını oluşturan bir pusula olmasıdır (Behrem, 2017). Araştırmalarda kişilik konusunun oldukça sık ele alınması, bireyler arası bağın niteliği, hayat şartlarına adaptasyon, çalışma hayatındaki başarılar, aktif sosyal yaşam ve wellnessı açıklayan bir kavram olmasıdır (McAdams ve Olson, 2010). Dolayısıyla kişilik, bireysel ve toplumsal ilişkilerin incelenmesinde ve açıklanmasında en temel faktörlerden biridir.

Allport (1937); Latince kişilik anlamının “persona” terimine dayandığını ve Romalı tiyatro oyuncularının yansıttıkları rolleri izleyicilere aktarmak için taktıkları bu maskelerin de “persona” olarak adlandırıldığını öne sürmüştür (Allport, 1937 aktaran Aytaç, 2000, s. 153). Geçmişten günümüze kadar kişilik ve özelliklerini anlamak amacıyla çok fazla tanımlamalar yapılmıştır. En eski tanımlama dünya literatüründe ilk olan ve hala yaşayan Gılgamış destanında yer alan kahramanı kibirli, asi cesaretli, yürekli tanımlamasıdır (Costa ve McCrae, 2006).

Eroğlu (2000) kişiliği, insanlara zaman içinde yüklenen biyolojik ve toplumsal özellikler ve bu özelliklerin zaman içinde süreklilik göstererek psikolojik davranışlardaki farklılıklar ve ortaklıkları belirleyen başlıca yönelim olarak açıklar (Eroğlu, 2000, s. 139). Kişilik, bireyin fiziksel, sosyal ve ruhsal özellikleriyle çevreyle olan alışverişini tanımlayan ve sahip olunan duygularının, davranışlarının ve düşüncelerinin kendine özgü olmasının toplamıdır (Atkinson, Richard, Smith ve Bem, 2002, s. 510; Eren, 2004, s. 85).

Kişilik, insanın kendine özgü özelliklerinin, olaylara ve insanlara karşı duyuş ve düşünüşlerinin kendine özgü bir görüntüsüdür (Yelboğa, 2006). Feldman (2003, s. 465) de kişiliğin tanımını; insanları birbirinden ayıran temel farklılıkların toplamı şeklinde tanımlamıştır. Bu farklılıklar kişiyi benzersiz yapar düşüncesini savunmuştur. Bireyin dünyaya geldiği andan başlayarak devimsel olarak etkileyen kişilik, her bireyde farklılık göstermektedir (Yakut, 2006, s. 37).

Kişilik, bireylerin içinde yer aldığı sosyal çevrelerine karşı davranışsal ve duygusal tepkilerine şekil veren, eşgüdümlü zihinsel aktiviteler şeklinde tanımlanmasının yanı sıra, hayat boyu devam eden dinamik bir yapıya sahiptir (Jia,

2008, s. 26; Jung, 2005). Cüceloğlu (2012, s. 404,405) ise kişiliği bireyin hem dış çevresi hem de iç çevresi ile oluşturduğu tutarlılık gösteren, ayırt edici özelliği olan iletişim biçimi olarak dile getirmiştir. Bireyin çevresinden gelen etkiye karşı davranış ve duygusal anlamda gösterdiği cevaplara şekil ve yön veren sadece bedensel değil, ruhsal ve düşünce olarak özelliklerinin bütünüdür (Camgöz, 2009, s. 24).

Tınar (1999, s. 93) kişilik tanımını bireylerinin sergiledikleri davranışlarını, düşünce ve duygularını, yorumlamakla kalmayıp yaşam tarzını etkileyen faktörlerin bütünü olarak yapmıştır. Kişiliğin içten ve dıştan gelen tüm uyarıcıların etkisi altında olduğunu belirtmiştir. Gerring ve Zimbardo (2012, s. 407) ise kişilik tanımını, bireyi farklı kılan eylemlerinin ve sofistike psikolojik belirtilerinin bir bütünü olarak ele almışlardır.

Kişilik, bireyin olaylar karşısında ne şekilde davranış göstereceği konusunda tahmin imkânı sağlar. Kişilik, asla değişmeyen katı bir yapı olmadığı gibi, farklı durumlar karşısında değişkenlik gösterebilen özellikler bütünüdür. Örnek verilecek olursa; çoğu zaman çok sakin olan bir birey başka bir durumla karşılaştığında panik, heyecanlı, gergin olabilir (Schultz ve Schultz, 2005). Kişilik bireyin nasıl görüldüğünü, düşüncelerini, davranışlarını ve duygularını yansıtan fiziksel ve ruhsal özelliklerinin etkileşim ve bileşimidir (Schermerhorn, Hunt ve Osborn, 2002, s. 19).

Kişilik, bireylerin zamanla birlikte sürekli hale gelen davranışsal, bilişsel ve duygusal kalıplarının sebeplerini tespit etmekte bir araya gelmiş, psikolojik yeteneklerinin izlerini taşıyan, kişilerin kim olduğunu gösteren kalıplaşmış ve devamlı olan özelliklerinin bütünüdür (Mount, Murray, Steve ve James, 2005, s. 448; Özkalp ve diğerleri, 2000).

Kişinin bilindik ve belirli durumlarda çok sık gösterdiği hareketler özünde onun kişilik özelliklerinin bir örneğidir. Bu doğrultuda kişilik özellikleri kendiyile çelişmeyen ve devamlı olan bir olgudur (Isır, 2006, s. 38). Tutar (2016) kişiliği kısaca, bireyin kendine has ve ayırtıcı davranışlarının bütünü olarak tanımlamıştır.

Eren (2004, s. 84,85)' e göre kişilik özellikleri şu şekildedir;

- Yönelimlerde oluşan olgudur.
- Doğuştan itibaren ortaya çıkan ve devamında geliştirilen bir yönelimdir.
- Sayıyla sınıflandırılmayacak şekilde kişilik yönelimleri vardır.

- Bireylerin yaşadığı çevrenin koşullarına göre farklılık gösteren davranış ve tutumları ile açıklanabilir.
- Karakter, kişiliğin vazgeçilmez bir parçasıdır ve kesinlikle her kişilikte mevcuttur.

Kişilik, insanoğlunun kendine has, diğer tüm insanlardan farklı, kendine özgü bir değeri ve onu ötekilerden farklı kılan davranış ve tutumların bütünüdür. kişilik, bireylere doğuştan verilen yeteneklerle daha sonra toplumsal deneyim sonucunda kazanılan özelliklerin kaynaştırılması ile oluşmaktadır. Yabancılaşma düzeyi ve kişilik özellikleri birden fazla faktörden etkilendiği ve zamanla değişime uğradığı düşünüldüğünde, yabancılaşma düzeylerinde kişilik özelliklerinin etkili olduğu düşünülebilir.

2.7.1 Mizaç

Mizaç, kişilerin ortaya koyduğu stabil gözlenebilir davranışların eğilimi olarak tanımlanabilir. Bu eğilimler kişilerin farklı durumlara adaptasyon yeteneklerine, ruhsal durumlarına ve ilgi alanlarına göre değişiklik göstermektedir. Bazı araştırmacılar bu değişikliklerin; mizacın kalımsal özellikler taşımasından ve ailenin davranışlarını çocuğa göre ayarlamasından kaynaklandığını ifade etmektedirler (Güney, 2009, s. 197). Mizaç yaşamın ilk yıllarında kazanılan ve tüm yaşam boyunca kalıcı olan davranışlarımızın temelini oluşturur (Pehlivan, Yüksel, Ahsen, Coşkun ve Mayda, 2016).

Mizaç; bireyin zihinsel gücünü oluşturup şekillendiren genetik özelliklerin tamamıdır. Mizacın kişiliğin alt yapısı olduğu söylenebilir. Mizaç, bazı araştırmacılar tarafından kalıtıma dayandırılırken, karakter çevre faktörü ile bağlantılı olarak açıklanır. Dolayısıyla bireyin mizaç ve karakterinin bir arada kişiliği etkilediği ve oluşturduğu ifade edilmektedir (Aytaç, 2000, s. 156). Mizaç ayrıca korku, öfke ve nefret gibi birincil duyguları düzenlemektedir (Cloninger ve Svrakic, 2008, s. 474).

Rothbart (2005 akt. Sarı, 2018)'ın öne sürdüğü mizaç özelliklerini; Aktivite Seviyesi (Kaba motor aktivitelerin derecesi), Kızgınlık/Düş Kırıklığı (Sürdüğü etkinliğin bölünmesine veya amaçların engellenmesine), Yakınlaşma/Olumlu Katılım (Beklenen memnuniyet verici etkinlikler için heyecanlanma), Dikkati Odaklama (Verilen görev ve etkinliğe odaklanma), Rahatsızlık (Işık, ses, hareket ve dokunuşla

ilgili uyaranların duygusal kalitesiyle ilgili olumsuz duygu), Azalan Tepki/Sakinleşme (Aşırı zorlanmanın, heyecan ya da genel farkındalığın yatıştırılması), Korku (Beklenen ağrı veya zorlayıcı veya potansiyel tehdit edici durumlara bağlı huzursuzluk), Yüksek Yoğunluklu Uyararla Memnuniyet (Yüksek seviyeli uyarının yoğunluğunun yer aldığı durumlara bağlı hoşlanma), Dürtüsellik (İlk yanıtın hızı ve şiddeti), Engellenme Denetimi (Belirgin olmayan durumlara karşı uygunsuz yanıtın baskılanması), Düşük Yoğunluklu Uyararla Memnuniyet (Düşük seviyeli uyarının yoğunluğu hoşlanma), Algısal Hassasiyet (Beş duyusuna yönelik uyarılara olan hassasiyetin), Mutsuzluk (Acı duyma, hayal kırıklığı), Utangaçlık (Yeni ve belirsiz durumlarda çekingen yaklaşım), Gülümseme ve Kahkaha (Uyarının yoğunluğuna karşı olumlu duygusal yanıt) olarak belirtmiştir.

2.7.2 Karakter

Karakter, kişinin sosyal duruşuna atfedilen değerdir. Kişi, doğup büyüdüğü çevre içinde önemli görülen ve sosyal ilişkiler neticesinde anlam kazanan değerler elde eder. Kazanılan bu değerler kişiliğe ait karakteri temsil etmektedir. Karakter, uzun deneyimlerle oluşan ve sabit bir duruş gösteren davranışlarla kendini dışa vurur (Tansel, 2015).

Kişiligi oluşturan kişinin sahip olduğu karakter yapısı büyük ölçüde bireyin sahip olduğu kendine özgü davranışlar bütünüdür (Güney, 2009, s. 267).

Karakter çoğu zaman kişilik ile aynı anlamda kullanılsa da bu yanlış bir değerlendirmedir. Adler (2012, s. 171) “Karakter özelliği bireyin içinde yaşadığı dünyaya uyum sağlamak için gösterdiği özgül bir ifade şeklidir. Karakter ruhsal bir tavidir ve bireyin içinde hareket ettiği çevreye yaklaşımının niteliğidir. Bireyin toplum duygusuna sahip olarak önem kazanma çabasına uygun olarak şekillenen davranış modelidir.” diyerek karakterin kişilik ve içinde bulunulan çevrenin etkileşiminden oluşan bir kavram olduğunu belirtmiştir.

Güney (2009, s. 193,194) karakterin gelişmesi ve olgunlaşmasının üç şekilde gerçekleşeceğini belirtmiştir;

1.Ceza ve Ödüllendirme Yöntemi: Birey aile içinde, okulda veya herhangi bir sosyal ortamda bulunurken çevresiyle mecburen sosyal ilişki içinde bulunur. Bu ilişkiler esnasında yaptığı davranışları karşılığında ödüller veya cezalar alır. Aldığı ödül veya cezalar bireyin karakterinin şekillenmesini sağlar.

2.Mantıklı Düşünme Yöntemi: Bireyler karşılaştırma yaparak güzel-çirkin, olum-olumsuz, doğru-yanlış gibi ayrımlar yapar ve yaptığı ayrımlar sonucunda olumlu olan tarafları seçme eylemini mantıklı düşünme yolu ile yaparlar. Mantıklı düşünme yolu ile bireyin karakterini geliştirir.

3.Duygusal Benimsemeler ve Örnek Alma Yöntemi: Çocuklar ilk olarak çevrelerinde sevilen, güçlü olarak kabul edilen (anne, baba ve öğretmen gibi) kişileri kendilerine örnek alıp benimserler ve uygulamaya başlarlar. Bireyler örnek alıp uygularken sadece iyi olanı değil istenmeyen, hoş karşılanmayan duygu ve davranışları da benimseyip örnek alabilmektedirler.

2.7.3 Benlik

Benlik kavramı; kişinin kendisini bilinçli bir şekilde nasıl tanımladığını ve değerlendirdiğini gösteren, insanların kişi olarak ne kadar değerli oldukları ve kendileri hakkındaki değerlerini ifade eden bir kavramdır (Güleç ve Ayaz, 2017).

Benlik, kişiliğin temelinde var olan ve kişi için önem derecesi fazla olan duygu, düşünce ve algıların bütünü olarak ifade edilmiştir ve kısa bir ifadeyle kişinin dünyaya bakış açısı, bir ya da daha fazla özellik ile benin ilişkisi şeklinde tanımlanmıştır (Batıgün ve Şahin, 2006; Greenwald, Banaji, Rudman ve Farnham, 2002, s. 5). Benlik kavramı kişinin kendi öz yapısını anlama ve algılama şekli olarak tanımlanır. Toplumla adapte olma sürecinde, başkaları ile etkileşimi sonucu oluşan, kendine ilişkin olumlu veya olumsuz yargıların tamamıdır (Öz, 2004, s. 86).

Benlik; bireyin kendisine dönük ve toplumsal çevresi ile etkileşim sonucu kazandığı kendisine dair duygular, düşünceler ve inanışlar sistemi olmakla birlikte bireyin varoluşunun temelini oluşturarak dünyayı ve kendini nasıl görüp algıladığını belirlemektedir (Kağıtçıbaşı, 2010; Kılıççı, 2000).

Bireyin sahip olduğu çeşitli kişilik özelliklerine ne derece sahip olduğunu ve kendisini algılama biçimi olarak tanımlayabileceğimiz “ benlik” kavramının insan hayatında çok büyük yeri vardır. Kişiliğin dışa yansımayan özel yanıdır; insanın kendini tanıma ve değerlendirme biçimi, kişiliğine ilişkin özelliklerinin toplamı olarak da tanımlanır (Yalom, 2000; Aydemir, 2014).

2.8 Kişilik Kuramları

Psikolojinin alt alanlarından biri olan ‘Kişilik Psikolojisi’ araştırmacıları kişiliği karmaşık ve dinamik çok yönlü bir yapı olarak tanımlayarak kişiliğin oluşumu ve gelişimiyle ilgili çeşitli teoriler geliştirerek kişilik kuramlarını ortaya çıkarmışlardır (Alpkent, 2007, s. 10; Blutner ve Hochnadel, 2010, s. 243).

Kişilik yapısının karmaşık ve çok yönlü yapısından dolayı çok fazla farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır.

2.8.1 Psikonaltik kişilik kuram (Psikodinamik kuram)

Psikoanalitik yaklaşım ile ilgili çalışma yapan ve gelişmesine katkı sağlayan bilim adamı sayısı çok olsa bile kuramın kurucusu Sigmund Freud en tutarlı çalışmaları yapmıştır (Burger, 2006, s. 148). Kuramın başlıca öncüleri: Sigmund Freud, Erik H. Erikson, Eric Fromm, Karen Danielson Horney, Alfred Adler, Eric Berne, Carl Gustav Jung’dır.

Psikanalitik kuram, 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkmış ve normal ve normal dışı davranışları anlamlandırmamıza yardımcı olmuştur (Yıldızoğlu, 2013). Sigmund Freud’a göre insan denilen organizma bir enerji sisteminden oluşmaktadır ve başlıca dürtüleri cinsellik ve saldırganlıktır. Yani Freud’a göre, insan bir enerji sisteminden oluşan, cinsellik ve saldırganlık dürtüleri tarafından güdülenen, haz ilkesine göre davranışlarını şekillendiren ve gerginliğini azaltmak için çabalayan bir varlıktır (Topçu, 2017).

Freud’a göre, nevrotik davranış özellikleri gösteren bireyin temel yaşam biçimi, gündelik hayatın problemleri ile uğraşmak yerine onlardan kaçınmaya yöneliktir. Tüm kaçınmaya yönelik düşünce ve davranışlar, yetersizlik duygularıyla yüzleşmemeyi sağlar ancak bu kaçınma davranışları çoğu kez gelişimi engellediği gibi var olan sorunların giderek artmasına sebep olur (Geçtan, 2003). Kısacası, psikanalitik kuram, insanoğlunu bilinç ve mantığın değil görülmeyen bazı etmenlerin yönlendirdiği düşüncesine dayanmaktadır (Ahmad, Nazir ve Darzi, 2008, s. 91).

Freud içgüdülerin dört ortak özelliğinden bahsetmiştir. Bunlar: (Freud, 1964 akt. Güneş, 2016);

Kaynak: İçgüdü'nün temsil ettiği bedensel ihtiyacı

Amaç: Bedensel uyarılmayla oluşan gerilimin azaltılması, ihtiyacın doyurulmasını

Nesne: Söz konusu içgüdüsel doyumunu sağlaması mümkün olan şeyleri

İtici güç: İçgüdü tatmini amacıyla kullanılmakta olan enerjinin miktarı.

Freud kişilikle ilgili yaklaşımlarını yapısal ve topografik kişilik kuramları şeklinde açıklayarak yapmıştır. Yapısal kişilik kuramına göre kişilik *id*, *ego* ve *süper ego* olmak üzere üç yapıya dayalı, topografik kişilik kuramında ise bilinç dışı, bilinç öncesi ve bilinç alanlarından söz edilerek açıklanmaktadır (Murdock, 2012).

Topografik Model: Freud topografik modelde insanı ve kişiliğini; bilinç, bilinç öncesi ve bilinçaltı olmak üzere üç ayırım ile anlatmıştır. Freud zihinde buzdağının görünmeyen bir parçası olduğundan bahsetmektedir. Örneğin; bir çocuğun anormal bir durumu söz konusu ise bu durumun maruz kaldığı travmatik bir olaydan kaynaklanabileceğini belirtmiştir (Acartürk, 2016). Klinik çalışmaları sırasında Freud topografik kişilik kuramının geçici bir model olacağını düşünmüş ve gözlemlendiği bazı durumların topografik modele uymadığını fark etmiştir. Bu ve benzeri sebeplerden dolayı yapısal kişilik kuramının temellerini atmıştır (Dede, 2009, s. 43).

Yapısal Model: Freud yapısal kişilik kuramında kişiliği *id*, *ego* ve *süper ego* (içgüdüler, benlik ve üst benlik) şeklinde üç yapıda açıklamaya çalışmıştır (Hazar, 2006, s. 130).

İd: İd bireyin fizyolojik ihtiyaç ve dürtülerini barındırmaktadır. Kişiliğin ilkel ve içgüdüsel yönlerini kapsamaktadır ve kişinin yaşam enerjisi olan libidonun kaynağı da idde bulunmaktadır. Kişiliğin doğuştan getirilen ögesi olan *id*; ihtiyaçlar, istekler, talepler, açlık, susuzluk, cinsellik vb. temel yaşamsal dürtülerini, bazı bilinçsiz reflekslerini ve içgüdülerini barındırmaktadır. Dolayısıyla “*haz ilkesi*” ile çalışmaktadır (Serin ve Topses, 2017).

Zevk ilkesine göre hareket eden *id*, isteklerinin, arzularının hiç geciktirilmeden giderilmesini ister. Kişiliğin bu bölümünde düşünce etkin değildir (Cüceloğlu, 2011, s. 408). *İd* mantık ve ahlak dışıdır, gerçeğin farkında değildir. Sürekli istekleri olan ve isteklerinin hemen doyurulmasını isteyen küçük bir çocuk gibidir. İlk seçiminin ya da tercihinin yasaklandığı durumlarda, *id* yedek nesne

imgelerine yönelir. Örneğin, biberonunun yasaklandığı bir bebek, parmağını emerek yaşadığı içgüdüsel gerilimi azaltmaya çalışır (İnanç ve Yerlikaya, 2011, s. 21).

Ego: Kişiliğin düşünme, planlama, problem çözme ve karar verme sistemidir. Kişiliğin bilinçli kontrol kaynağıdır ve eylemleri uygun, toplumca kabul edilebilir hale gelinceye kadar erteler (Coon ve Mitterer, 2008, s. 400). Cüceloğlu (2011, s. 408) id ve ego hakkında id “Hemen istiyorum.” derken ego, “Koşullar uygunsa sana istediğini verebilirim.” betimlemesini yapmıştır. Yani; id’in aksine ego pratik ve akılcıdır.

Süperego: Kişiliğin son gelişen bileşeni olan süperego, bireyin toplumsal norm ve davranışları içleştirmesine yardımcı olur. İnsanlar süperegoya sahip bir şekilde doğmazlar ve süperego zamanla gelişme gösterir (İnanç ve Yerlikaya, 2011: 23; Erdoğan, 1996, s. 273). Freud’a göre zayıf bir süperegoya sahip bir birey suç işleme eğilimindedir ve anti sosyal bir kişiliğe sahip olma ihtimali yüksektir (Coon ve Mitterer, 2008, s. 400).

Kuramın bir diğer öncüsü Jung’da Freud gibi insanların içgüdüleri tarafından yönlendirildiğini ifade etmektedir. Fakat Freud’dan farklı bir şekilde içgüdüyü; doğuştan getirilen, bütün özelliği gösteren ve düzenli olarak yinelenen davranış tarzları olarak betimlemiştir (Yerlikaya ve İnanç, 2014, s. 106). Jung’un çalışmalarında, ikincil yaratıcının da insanın kendisi olduğunu, insanın kendi anlamını oluşturma sorumluluğunun bulunduğunu söylerken, tanrıyla bireyin iç içeliğinden bahsetmiştir (Jung, 2009, s. 342).

Kuramın savunucularından Adler’e göre her birey hayata aşağılık duygusu ile gelmiştir ve hayatında karşılaştığı sorunlar üzerinde üstünlük kurup böylece bu aşağılık duygusundan kurtulmak ister. Freud’a göre insanı harekete geçiren güçler Libido ve Thanatos iken, Adler’e göre insanı harekete geçiren güç üstünlük çabasıdır (John, 2018).

2.8.2 Davranışçı ve sosyal öğrenme kişilik kuram

Davranışçı ve sosyal öğrenme kuramı hakkında araştırma yapan araştırmacılar biyolojik faktörlerin kişilik gelişimini sınırlı etkilediğini, algılamak düşünmek gibi özelliklerin göz ardı edilerek kişiliğin çevrenin bir fonksiyonu olduğunu savunmaktadırlar (Whitworth, 2008, s. 924). Davranışçı kuram kişiliği, bireyin sergilediği davranışları tam olarak ortaya çıkaran hem açık hem de kapalı

tepkilerinin tamamı olarak betimler (Özbay, 2004). Kuramın öncüleri ise: Ivan Pavlov, Julian B. Rotter, John Dollard, Edward Lee Thorndike, Burrhus Frederick Skinner, Neal e. Miller, John Broadus Watson, Albert Bandura'dır

Davranışçı yaklaşım, geniş çaplı bir kişilik kuramı oluşturmaktan çok, kişiliği genel öğrenme alanının bir parçası olarak ele almıştır. Bireyin öğrenerek edindiği yanlış davranışları, belirli öğrenme stratejileri ile ortadan kaldırıp yerine olumlu koşullandırılma sağlamanın mümkün olduğu düşüncesini savunurlar (Topçu, 2017). Karahan ve Sardoğan (2004) uyumsuz davranışların nasıl ki öğrenilerek kazanılıyorsa, uyumsuz davranışlar da yeni öğrenmelerle değiştirilebilir olduğu düşüncesini belirtmişlerdir.

Davranışçı yaklaşımın liderlerinden olan ve kişiliği farklı değişkenlere bağlı eğilimlerin tümü olarak ifade eden Skinner, kendi geliştirdiği teorisinde tepki eğilimlerinin nasıl ortaya çıktığı ile ilgili bilgilere yer vererek kişilik gelişimini açıklamıştır ve edimsel koşullanmanın birçok bireyin tepkisini oluşturmada önemli etken olduğunu belirtmiştir. Skinner kişilerin tepki biçimlerinin oluşmasında dış faktörler, pekiştirme, ceza ve sönmenin önemini vurgulamıştır. Miller ve Dollard öğrenmenin meydana gelmesi için öncelikle kişinin istemesi, dikkate alması ve dikkatle yapması, ve elde etmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Alışkanlıkların kaynağı ise öğrenmedir. Bandura kişiliğin, davranış, düşünce ve dış faktörlerin birbiri ile etkileşimiyle ortaya çıktığını ifade etmiştir. Ödül ve ceza ya da gözlem yoluyla öğrenme insan davranışlarında değişikliklere sebep olur (Weiten, 2008, s. 389; Hazar, 2006, s. 133).

Bandura ise kişilik ile ilgili, davranış, düşünce ve çevrenin birbirleri ile etkileşim halinde olmaları düşüncesini savunmuştur. İster ödül ve cezalarla ister gözlem yoluyla olsun öğrenme sayesinde insanların davranışları çevrelerinde değişikliklere neden olur (Bernstein, Penner, Clarke-Steward ve Roy, 2011, s. 575).

Eysenck kişiliği dört düzey olarak incelemektedir (Eysenck, 1997 akt. Kaşlı, 2009, s. 22):

Birinci Düzey: Kişiliğin en alt düzeyidir ve özel tepkiler barındırır. bu düzey belirli uyarılara biyolojik olarak belirli tepkilerin gösterilmesi, kalıtımsal özelliklere göre bireyin belirli özellikler taşıması ile ilgilidir (Güney, 2011, s. 74).

İkinci Düzey: Bireyin kazandığı alışkanlıklar, bazı bilgi ve deneyimler, benzer durumlarda benzer davranışlar gösterme halidir. Bu düzeyde kişisel davranışlar ve yapı süreklilik kazanır (Malak, 2012, s. 40).

Üçüncü Düzey: Bireyin kalıtsal olarak taşınan bazı özellikler ile alışılmış bazı davranışlarının birleşerek yönelimlerini oluşturduğu düzeydir.

Dördüncü Düzey: Son aşama tip aşamasıdır. Bu düzeyde belirli tipler oluşur (Güney, 2011).

2.8.3 Fenomenolojik (Hümanistik) kuram

Hümanistik veya fenomenolojik kuram; insan doğasına olumlu bakan, psikolojik ihtiyaçlara, bütünleşmeye ve genel olarak kendini gerçekleştirme sürecine önem verirler. Bu yaklaşımın en önemli özelliği savunucularının tüm insanların ortak bazı özelliklere sahip olduklarını düşüncesinde birleşmeleridir (Gerrig ve Zimbardo, 2012). Hümanistik kuram psikologlarına göre insan; temelde iyi, akılcı, sosyal ve ileri doğru sürekli gelişmek isteyen bir varlıktır (Altıntaş ve Gültekin, 2014).

Hümanistik kuram araştırmacılarına göre davranış, bireyin ve diğer insanların dünyayı algılamalarına göre ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bireylerin kişilik yapılarındaki farklılıklar ile bireylerin dünyaya bakış açıları arasında yakın ve anlamlı bir etkileşim bulunmaktadır. Araştırmacılar, bireylerin ihtiyaçları, beklentileri ve algılamalarını kişilik yapılarının oluşmasında önemli etkenler arasında saymaktadırlar (Kaşlı, 2009, s. 24).

Kuramın en önemli temsilcilerinden birisi olan Maslow'un kuramının iki temel varsayımı bulunmaktadır. Birincisine göre, bireyin ortaya koyduğu davranışın temelinde ihtiyaçlar bulunmaktadır, kincisine göre ise, ihtiyaçlar belirli bir sıralamadır (Koçel, 2003, s. 638). Abraham Maslow (2001, s. 40) göre, bir ihtiyacın karşılanması onun önemini azaltmamakta aksine daha yüksek bir ihtiyacın bilince çıkmasını sağlamaktadır. Temel ihtiyaçlar aşamalı olarak sıralanmakta ve çevre ilişkileri ile uyumluluğu son derece önem arz etmektedir.

Abraham H. Maslow ve Carl Rogers hümanistik kuramın öncülerindedir. Kuramın bir başka temsilcisi Rogers (2011, s. 167,170) ise, Maslow'un bakış açısına benzer benzer bir şekilde kişilerin farkında olarak ya da olmayarak kendilerini gerçekleştirme amaçlarının olduğu düşüncesindedir. Kişi kendini gerçekleştirme

çabası içinde; takındığı maskelerin farkına vararak belli bir süre içerisinde onları çıkarır, kendi düşüncelerini, hislerini ve kişi olma özgürlüğünü sağladığında asıl amacına yönelmiş olmaktadır.

2.8.4 Ayırıcı özellik ve bilişsel kişilik kuram

Ayırıcı özellik araştırmacıları insanların neden o şekilde davrandıklarını açıklamaktan ziyade, kişiliği tanımlamaya ve davranışı kestirmeye odaklanır. Ayrıca araştırmacılar davranışın ardındaki süreçleri açıklarken, insanların belli bir özelliğe ne derece sahip olduğuna bakarlar (Burger, 2006). Bu kuramcılar, kişiliğin gelişimini açıklama veya değiştirme ile daha az ilgilenmiş; kişiliği tasvir ederek davranışı yordama üzerinde daha fazla durmuşlardır (Ciccarelli ve White, 2014). Ayırıcı özellik kuramının temsilcileri arasında en önemli temsilcileri arasında Gordon W. Allport, Henry Murray, Raymond Cattell yer alır.

Bilişsel kurama göre bireylerin sahip olduğu inanç ve düşünceler, duygusal ve davranışsal tepkilerine şekil verir. Bireyin yaşamı boyunca çocukluk döneminden itibaren karşılaştığı tüm yaşantılar, olumlu olumsuz veya çarpıtılarak anlamlandırılabilir. Bu anlamlandırmalar, bireyin kişilik oluşumunu etkilemekle birlikte davranışlarında da önemli rol oynar (Karahan ve Sardoğan, 2004). Bilişsel kuramın temsilcileri ise: Jean Piaget, George A. Kelly, Kohlberg, Beck.

2.9 Kişiliği Etkileyen Faktörler

Kişiliğin nasıl şekillendiği, neden değişime uğradığını gibi tüm sorular psikolojideki kalıtım ve çevre tartışmasının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Günümüzde kabul gören görüş; hem çevrenin hem de kalıtımın kişilik üzerinde belirleyici etkisinin olduğudur. Kişiliği şekillendiren aslında çevresel ve kalıtımsal faktörler arasındaki etkileşimdir (Martin ve Fellenz, 2010, s. 81).

2.9.1 Biyolojik ve genetik faktörler

Kişiliği belirleyen faktörlerin başında kalıtım gelmektedir ve kalıtım, çevrenin etkisiyle değişmeyen özelliklerin anne ve babanın kromozomlarıyla oluşan önemli bir etken olarak tanımlanmaktadır (Soysal, 2008, s. 7). Bireyin kalıtımsal özellikleri ebeveynlerinden alarak sonraki kuşaklara aktarma durumu kalıtım olarak tanımlanmaktadır (Çetin ve Beceren, 2007, s. 113).

Kişilik üzerinde, kişilik boyutlarıyla ilgili olarak uygulanan araştırmalar bireysel farklılıkların % 40 ile % 60 oranında genetik faktörlerle belirlendiğini göstermektedir (Bouchard ve Loehlin, 2001, s. 254). Kişinin kişilik özelliklerinin oluşmasında genetik faktörler ne derece büyük etkiye sahip olsa da bu özelliklerin belirlenmesinde sosyal, kültürel ve diğer faktörlerin etkisi göz ardı edilmemektedir (Mete, 2006, s. 20, 21).

Kişilikle ilgili yapılan araştırmalarda, kalıtsal ve genetik özelliklerin kişilik üzerindeki etkileri bireyden bireye göre değiştiğini göstermektedir. Zihinsel özelliklerin, bedensel özelliklerin ve davranış eğilimlerinin ortaya çıkmasında kalıtsal özellikler daha çok ön plandadır (Zel, 2006, s. 12).

2.9.2 Ailesel faktörler

Bireyin ilk karşılaştığı sosyal grup ailesidir. Birey toplum ve insanlar ile ilgili ilköğrenimleri aile içerisinde gerçekleştirir. Bu sebeple kişiliğin gelişimi için bireyin önündeki ilk örnekler ve aile fertlerinden oluşmaktadır (Gürüz ve Eğinli, 2012, s. 38).

Kişiliğin oluşmasında ve yapılanmasında bireyin içinde yaşayıp büyüdüğü aile çevresi, aile üyeleriyle olan ilişkileri ve etkileşimi önemli rol oynar. Bireylerin, doğduktan sonra karşılaştıkları ilk sosyal grup ailedir ve dolayısıyla bireylerin sosyal değerleri öğrenmeye başladıkları ilk yerin aile olması doğaldır (Morgan, 1991, s. 322). Ailedeki birey sayısı, ailenin sosyoekonomik durumu, ırkı, dini, anne babanın eğitim düzeyi, kardeşler arasındaki doğum sırası gibi faktörler bireylerin kişilik oluşumunda etkili olmaktadır (Hellriegel ve Slocum, 2008).

2.9.3 Sosyal ve kültürel faktörler

Bir kültürel yapı içinde, farklı alt kültürler de bulunmaktadır ve farklı sosyal grupların ve alt kültürlerden etkilenen bireylerde farklı kişilik tiplerinin doğmasına neden olmaktadır (Silah, 2000, s. 236).

Topluma ait değer yargıları ve normlar bireylerin gelişimi sürecinde yaşam biçimlerine, aile ve çevresindeki bireyler ile olan sosyal ilişkilerine hatta alışkanlıklarına yansiyarak davranışlarını şekillendirmektedir. Bireylerin kişiliklerinin dolaylı yollardan da olsa içinde yaşadıkları toplumdan ve kültürden

etkilenmemeleri mümkün değildir (Özsoy ve Yıldız, 2013). Kültürel faktörler kişinin öğrenmesi gerekenleri belirleyip kısıtlamakta ve toplumsal grubu tarafından genel kabul gören davranışsal özellikleri bireyin toplumla uyum içinde yaşaması için öğrenmektedir (İstengel, 2006, s. 41).

Kişiliğin oluşumu ve gelişiminde kültürel faktörler çocukluk dönemlerinde çok büyük etkiye sahip olmasalar bile birey yetişkin olmaya başladıkça kültür önemli bir etkiye sahip olmaya başlamaktadır. Kişilik ile ilgili çalışmalar yapan bilim insanları kültürün kişilin oluşumu ve gelişiminde etkili bir faktör olsa bile tek ve en büyük etkiye sahip faktör olarak değerlendirilmemesi gerektiğini belirtmişlerdir (Roach, 2005, s. 78).

2.9.4 Coğrafi ve fiziki faktörler

Bireyin hayatını sürdürdüğü coğrafi ve fiziki konum bireyin kişiliği üzerinde etkili olan bir husustur. Mesela; kıyı kesiminde yaşayan insanlarla kırsal ve dağlık kesimde yaşayanlar arasında kişilik özellikleri farklılık gösterir (Çetin ve Beceren, 2007, s. 117).

Kişiliğin oluşmasına, bireylerin doğup büyüdüğü coğrafi çevrenin katkısı bulunmaktadır. Coğrafi çevre içerisinde yer alan iklimin, tabiatın ve yaşanan bölgenin fiziki şartlarının, bireylerin kişilik özelliklerine önemli bir etkidir (Kültür, 2006, s. 70). Pihl ve Caron (1980, s. 190) bireylerin farklı nedenlerle yaşadıkları yerden ayrılarak farklı yerlere göç etmeleri kişilik özelliklerini göç ettikleri yerlerin etkilediği belirtilmektedir.

2.9.5 Diğer faktörler

Kişiliğin oluşumunda kitle iletişim araçları, yetişkinler grubu ve doğum sırasının da etkileri mevcuttur. Kitle iletişim araçlarından yararlanan ya da yararlanmayan bireylerin kişilik özellikleri arasında farklılıklar vardır. Kitaplar, internet, cep telefonu, dergiler, gazeteler, televizyon ve sosyal medya gibi kitle iletişim araçlarının bireylerin davranış kalıpları kazanmalarında rolü büyüktür (Erdoğan, 1996, s. 243). Bireyin kişilik özelliklerinin oluşması ve gelişmesiyle ilgili Erkoç (2008, s. 14)'e göre kişi engelli olma durumu kişiliğini etkilemektedir. Kişinin engellilikle birlikte ortaya çıkan problemler başka bir kişiliğe sahip olmasına neden olmaktadır. Aynı şekilde, kişinin engelli olmaması dâhilinde toplumsal ve sosyal

statüsünün farklı olma ihtimalinin yüksek olması, engelli olmasıyla birlikte belli bir kişilik yapısı oluşturmaya sebep olmaktadır (Erkoç, 2008, s. 14).

Literatür incelendiğinde, kişilik farklarının tek bir faktöre bağlı olduğunu savunan görüşlerin neredeyse tamamen ortadan kalktığı (Parikh ve Gupta, 2010, s. 191), aksine kişiliğin oluşumunda, Aktaş (2006)'ın da belirttiği gibi, genetiğin yanında doğumun başlamasıyla artık çevresel faktörlerin de devreye girdiği ve üstelik bu iki etkenin iç içe geçtiği savunulmaktadır. Sürekli iç ve dış uyaranların etkisinde olan kişilik; genetik, aile ve sosyal yaşam şartları, toplumsal öğretiler ve bunun gibi birçok faktörün etkisi altında oluşur.

2.10 Beş Faktör Kişilik Kuramı ve Boyutları

Günümüze kadar kişilik özelliklerini ölçmek üzere yüzlerce kişilik ölçeği ve yaklaşımı geliştirilmiştir. Kişiliğin incelenmesinde ele alınan yaklaşımlardan biri olan kişilik özellikleri yaklaşımının temelini oluşturan varsayım kişilerin, zaman ve mekan farketmeksizin kendilerini açıkça gösterdikleri sınırlı bir vasıf üzerinden tanımlanabileceğidir. Yapılan gelişmeler neticesinde kişilik modeli faktörlerinin üç ile yedi arasında değiştiği gözlemlenmiştir (Yelboğa, 2006, s. 199; Arkonaç, 1998, s. 510).

Beş faktör kişilik kuramı, kişiliğin kapsamlı bir şekilde sınıflandırmasını sağlamakla birlikte, kişilerin duygusal, deneyimsel, davranışsal ve güdümsel özellikleri bir araya getirmektedir (Zhao ve Seibert, 2006, s. 260).

Kişiliğin beş boyutta açıklanması 1980 ve 1990'lı yıllarda üzerine yapılan araştırmalar hız kazanmıştır (Taggar, Hackett ve Saha, 1999, s. 899). 1949 yılında Fiske tarafından ilk olarak başlatılan, daha sonra ise Tupes ve Christal (1961) ve Norman (1963) tarafından önerilmiştir (Moberg, 1998). İlerleyen yıllarda Wiggins (1990), Costa ve McCrae (1978) ile Norman'ın katkılarıyla geliştirilmiş olan kişilik modeli (Costa-McCrae, 1995), McAdams tarafından (1992) revize edilmiş ve 'Büyük Beşli' olarak önerilmiş, Goldberg'in 1992, Costa ve McCrae'in 1995 yılında yaptıkları yoğun çalışmalarla da son halini almıştır (Tozkoparan, 2013).

Kişilikle ilgili birçok tanım yapılmasına rağmen kişiliğin konusunda kesin bir teori ortaya konulamamıştır. Bunun sebebi, zamanla kazandığı özelliklerinin bireylerin yapılarına yansımalarının farklılık göstermesidir (Merdan, 2013).

Çalışmalarının sonucunda ise kişiliğin beş ana boyutunu ortaya koymuşlardır. Beş faktör kişilik modeline ait her bir boyutun tanımlayıcı karakteristikleri ise Costa ve McCrae tarafından örneklenmiştir (Demirci, Özler ve Girgin, 2007). Bu boyutları; dışadönüklük, duygusal dengesizlik, uyumluluk, sorumluluk ve deneyime açıklık ifadelerinden oluşmaktadır (Somer ve Goldberg, 1999, s. 431,450; Salgado, 2009, s. 272; Mount, Remus ve Erin, 2006; 591-622; Stevens ve Ash, 2001: 502; Williams, K. D., Kruglanski, A. W., Forgas, J. P., 2011; Schmitt, Allik, McCrae ve Benet-Martinez, 2007).

2.10.1 Dışa dönüklük

Beş faktör kişilik özellikleri kuramının dışadönüklük boyutu sosyal olma özelliğine vurgu yapmaktadır (Moody, 2007, s. 22; McCrae ve Costa, 1989, s. 23). Dışa dönük kişilik özelliği fazla olan kişiler, heyecan arama davranışlarının tipik özelliklerini taşıyarak, sosyal gruplar ve aktivitelerde yer alan neşeye eğilimli, kalabalığı ve büyük grupları seven, coşku arayışı içerisindeyken; zıt özellik olan içedönüklük boyutuna sahip kişiler ise, yalnızlığı seven, çekingen, bağımsız, sessiz olurlar (Zhao ve Seibert, 2006, s. 260). İçedönüklük özelliğine sahip kişileri kısaca; utangaç, sıkılgan, uysal ve sessizlik eğilimindedirler (Friedman ve Schustack, 1999, s. 261). McCrae ve Costa ağırbaşlılık, soğukluk, çekingenlik gibi kişilik özelliklerinin dışa dönük kişilik özelliğinin düşük karakteristik özellikleri olduğunu söylerken; konuşkanlık, sosyallik, insanlara yönelik olma gibi kişilik özelliklerinin ise dışa dönük kişilik özelliğinin yüksek karakteristik özelliklerini oluşturduğunu ifade etmektedirler (Dede, 2009, s. 60).

Yapılan çalışmalar sonucunda görülmüştür ki dışa dönük kişilik özelliği gösterenler; işe odaklanma, farklılıklara uyum sağlama, meslekte başarı ve performans gibi birçok konuda diğer kişilik özelliklerine sahip bireylerden daha başarılı olmaktadır (Caligiuri, 2000, s. 76). Wihler ve arkadaşları (2017) ise iş memnuniye ve dışadönüklük boyutu arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir (Wihler, Meurs, Momm, John, Blickle, 2017; Harari, Thompson ve Viswesvaran, 2018).

Dışa dönük kişiler yaşadığı çevredeki sosyal hayatın da bulunan konumlarını ve olayları süslendirerek anlatma da , istekli olmada ve bu işten zevk almada içinde bulunduğu çevredeki insanlara göre daha baskın, kendini fark edilip yapan

insanlardan oluşur (Trouba, 2007). Konuşmaktan zevk alırlar, jest ve mimiklerini oldukça fazla ve yerinde kullanırlar. Enerjik yapılarının olması sebebiyle monoton olan işler yapılarına ters düşebilmektedir (Acartürk, 2016).

Blackwell ve arkadaşları (2017) dışadönüklüğün, hem sosyal olma özelliğinin yüksek olduğu için sosyal hem medya kullanımı hem de bağımlılık eğilimlerinin olduğunu savunmuşlardır (Blackwell, Leaman, Tramposch, Osborne ve Liss, 2017).

2.10.2 Duygusal dengesizlik (Nevrotiklik)

Bireylerin yoğun stres ve baskı altında buldukları durumlarda duygusal dengesizlik boyutuna uygun davranış şekilleri sergilemektedirler (Perry, 2003, s. 5). Goldberg' in 1992 yılında yapmış olduğu çalışmasına göre duygusal dengesizlik; kişilik özelliklerini kişiliğinde bulunduran bireyler stres, endişe gibi durumlarda uyum olmayan davranışlar sergilemektedirler. Yani stres ve endişe durumunda bulunan bireyler aşırı inatçı, heyecanlı veya duygusal olmaktadır (Jia, 2008, s. 46).

Duygusal dengesizlik kişilik özellik puanı yüksek olan bireylerin kolayca rahatsız olan, öfkelenen, duygusal ve stres eğilimi yüksek bir yapıları vardır. Duygusal dengesizlik puanının aşırı bir şekilde yüksek olması kişilerin açık ve doğru düşünme yeteneğinin zayıflığını, doğru kararlar üretmedeki başarısının azlığını, stres algısının yüksek olduğunu göstermektedir (Goldberg, 1992). Nevrotizm kısaca; “olumsuz etkiyi yaşamaya genel bir eğilim” olarak tanımlanmaktadır (Novak, Anderson ve diğerleri, 2017).

Aşırı stres, bunalım ve hırçınlık gibi içsel duygular, toplumdaki diğer kişilere oranla çok daha ilerde yaşayan kişiler kendileri ile sorunları ileri seviyede olan bireylerdir ve bu bireyler olumlu durumlar karşısında bile tehditkar bir tavır oluştururlar (Bardavit, 2007). Aliyev (2008) genel olarak nevrozlu insanın çevresine ve olaylara karşı verdiği duygusal tepkiler ile uyum süreci olarak belirler. Araştırmacılar nevroz ile yaşam doyumu korelasyon olduğunu belirtmişlerdir (Neff, Tóth-Király, Colosimo, 2018).

Olumsuz durumlar karşısında psikolojik dengesizlik seviyeleri yüksek olan kişilerin sağlıklı bir biçimde çözüm bulması, mantıklı karar vermesi, psikolojik olarak engellenir. Buna karşın psikolojik dengesizlik seviyesi normal olan bireyler zihinsel açıdan tutarlı tavır sergilerler ve daha az öfkelenirler (Puher, 2009, s. 12,13).

2.10.3 Uyumluluk

Uyumluluk; kişilerarası eğilimlerden oluşan bir boyuttur (Stevens ve Ash, 2001, s. 503). Bireylerin arasında meydana gelen etkileşimden oluşan bir olgudur. Dayanışma içinde olan, uysal, kibar ve rekabetten çok beraber kazanma isteği içinde olan, sevecen ve samimi kişilerdir. Bu uyumluluk kişiliği sergileyen bireyler arasında çıkar (Moody, 2007, s. 28; Morsünbül, 2014).

İnsan-insan etkileşimlerinde, uyumluluk kişiler arası ilişkinin sağlığı ve kişilerarası yakınlık için çok önemlidir (Siddique, Kampman, Yang, Dey ve Fung, 2017). Sosyal ilişkiler genellikle uyumluluk beslemekte ve bu konuda oldukça başarılı bir şekilde her şeyin üstesinden gelmektedir (McCrae ve Costa, 1991, s. 228). Uyumlu bireyler toplumsal ilişkilerde sorunların üstesinden başarılı bir şekilde gelmektedir. Uyumluluk ilk etapta olumlu ve dürüst bir kişi gibi görünmesini sağlamakta, ancak ilerleyen etaplarda zor çalışma şartları bireyin kendi lehine karşısındakini kullanılmasını ya da onu kendine benzetmesini durduramamaktadır (Zhao ve Seibert, 2006, s. 261).

Uyumluluk kişilik özelliği puanı düşük olan bireyler başkaları hakkında daha diğer bireylere göre daha fazla şüpheli, kendi çıkarlarını başkalarınınkinden üstün tutma, başkalarına daha az ilgi gösterme, daha az yardımsever olma özelliği taşıma eğilimindedirler (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002). Uyumluluk kişilik özelliği puanı yüksek bireyler başkalarıyla daha kolay geçinme, genel olarak daha saygılı, daha arkadaşça, daha cömert, daha yardımsever, daha iyimser ve genel anlamda daha uzlaşmacı özellikler sergilerler (Goldberg, 1992). Bu durum uyumluluk özelliğine sahip olan bireylerin kişilerarası ilişkileri kolaylaştırıcı, empatik ve güvenilir bir imaj sergileme özelliklerinden kaynaklanmaktadır (Lin, Chiu ve Hsieh, 2001, s. 61).

2.10.4 Sorumluluk

Zhao ve Seibert (2006, s. 260)'e göre sorumluluk boyutu bir kişinin organize olmasını, sürekliliğini ve amacını başarmadaki motivasyon derecesiyle anlanılır. Bu bireyler güvenilir, dakik, kararlı, güçlü istekleri ve amaçları olan kişiler olarak tarif edilmektedirler (Judge, Lucke, Durham, 1997, s. 147).

“Sorumluluk” birçok farklı şekilde, yani ahlaki, hukuki, kolektif, sosyal, mesleki veya kişisel sorumluluklar açısından ve görevler, yükümlülükler hatta daha fazlası açısından kavramsallaştırılabilen sadece kişisel değil aynı zamanda sosyal bir

kavramdır (Sheldon, Gordeeva, Leontiev, Lynch ve diğeri, 2018). Bilinli sorumluluğa sahip bireylerin etkili program yeteneğini, zamanı doğru kullanmayı öğretirken aynı zamanda stres ve zaman kaybının da azalmasına sebep olmaktadır (Wayne, Musisca ve Fleeson, 2004).

Sorumluluk kişilik özelliği puanının yüksek olması bireylerin bilinli ve planlı hareket düzeyinin yüksekliğini ve planlı hareket etme sürekliliğini gösterir. Sorumluluk sahibi bireyler çevresindeki insanlar tarafından başarılı, düzenli, çalışkan, güvenilir ve zeki olarak değerlendirilirler. Fakat aşırı sorumluluk puanına sahip bireyler zorlayıcı, mükemmeliyetçi veya işkolik de olabilirler (Goldberg, 1992).

2.10.5 Deneyime açıklık

Bireyin hayatının tüm evresinde yaşadığı olaylardan çıkardığı deneyimleri ruhsal karmaşasını ve derinliğini tecrübelerle açıklık boyutu olarak deneyime açıklığı ifade ederiz (Benet-Martinez ve John, 1998, s. 730) Bu boyuta sahip bireylerin en temel özellikleri kültürlü olma, meraklı olma ve öğrenmeye doymama özellikleridir (Störmer ve René, 2010, s. 2,31).

Bu boyuta sahip bireyler gelişime açık bireyler yeni ve farklı yaşantılar geçirmeye, yeni fikirleri öğrenmeye meraklıdır. Bu tip insanlar kısaca yenilikçi, değişime karşı destekleyici ve hoşgörülü, araştırmayı seven, açık fikirli bireylerdir (Pişkin, 2011). Deneyime açık olan bireyler yüksek hayal gücüne sahip, yaratıcı, yaşama dair geniş ilgi alanları olan, meraklı ve cesur kişiliklerdir (Tekin, 2012). Deneyime açıklık özelliğine sahip olan bireyler kurallara karşı daha esnek, cinsiyetten kaynaklı geleneksel rollere karşıdır. Genelde kendilerini özgün ve bağımsız bireyler olarak tanımlamaktadırlar (Dede, 2009, s. 61).

Deneyimlere açık olan bireylerde görülen özellikler kısaca; hayal gücünü iyi kullanan, macera sever, yenilikçi, ilginç, soyut fikirler ortaya koyan bireyler olduğu gözlenmiştir. Sanatsal yönleri de ön plandadır. Risk almaya yatkın olurlar ve günlük hayatlarında bu özelliklerinin yansımaları görülür (Waychal, 2018). Gelişime açıklık boyutundan düşük puan alan kişiler ise daha gelenekçidir. Bunlar yeni olan bir şeyden ziyade bilene yönelirler, sıradan ve aşına olduklarıyla mutlu olurlar (Robbins ve Judge, 2007).

Beş faktör kişilik boyutlarından kısaca bahsetmek gerekirse; dışa dönüklük boyutu girişken, aktif, iyimser, sıcakkanlı. Duygusal dengesizlik boyutu; endişeli, anksiyete seviyesi yüksek, düşüncesiz, uyumluluk boyutu; yumuşak huylu, güvenilir, alçak gönüllü, dürüst uyumlu sorumluluk boyutuna sahip bireyler; başarı düşkünlü, sanata düşkün, düzenli, görev bilincine sahip, deneyime açık boyutunun özelliklerine sahipler ise; değer sahibi, fikir sahibi, estetik, duygusal, yenilikçi sıfatlarıyla tanımlanırlar.

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Sporcuların yabancılaşma ve kişilik özelliklerinin incelendiği bu çalışmada, nicel araştırma desenlerinden betimsel nitelikte tarama modeli kullanılmıştır. Bu tür çalışmalarda, ele alınan olaylar ve durumlar ayrıntılı bir biçimde araştırılmakta ve bu araştırmalar genelde tarama (survey) araştırmaları olarak bilinmektedir (Erkuş ve Tabak, 2009). Tarama modelinde bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalardır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008, s. 16).

Tarama modelinde katılımcıların tutumları, inançları, algıları, görüş ve davranışlarını bulmak hedeflenir (Creswell, 2008). Evreni temsil eden bir örneklem ile araştırma yapılır. Var olan durum detaylı olarak açıklanmaya çalışılır (Karakaya, 2009, s. 59). Tarama araştırmalarında genellikle iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiler ortaya konmaya çalışılmakta, değişkenler arasındaki değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırmalarda uygulanan modeldir (Gürbüz ve Şahin, 2016, Karasar, 2008, s. 77).

3.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmanın evrenini Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezlerinde eğitim alan 18 yaş üstü sporcular oluşturmaktadır. Tam sayım örneklem grubu seçilmiş olup 20 ilde bulunan 2018 yılında kayıtlı 18 yaş üstü TOHM sporcusuna ulaşmak hedeflenmiştir. Yurtdışında müsabakada olan 14 sporcu dışında toplam 271 sporcuya ulaşılmıştır. Araştırmada Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezlerinin yabancılaşma düzeylerine etkisini karşılaştırmak için rastgele örneklem yöntemi ile TOHM bulunan illerde spor yapan 18 yaş üstü 271 sporcu araştırmanın örneklem grubunu oluşturmuştur.

3.2.1 Türkiye olimpiyat hazırlık merkezi

Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezleri için “Olimpiyat hazırlık merkezlerinin kuruluş, çalışma, görev, yetki ve sorumluluk yönetmeliği çıkarılmıştır” (Türkiye Cumhuriyeti, Resmi Gazete, 11 Nisan 2015 Cumartesi, sayı 29323).

Olimpiyatlarda başarı elde etmek amacı ile Spor Bakanlığı tarafından, Rio-2016 ve Tokyo-2020 eylem planı kapsamında, spor altyapısını büyük oranda tamamlamış kentlerde olimpiyatlara sporcu yetiştirme merkezi kurulması kararlaştırılmıştır. Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezleri (TOHM) “Olimpik Sporcu Fabrikaları” olarak tanımlanmaktadır (İmamoğlu, Dilek, Türkmen, 2017).

2018 yılında TOHM bulunan iller: Ankara, Adana, Antalya, Artvin, Bolu, Bursa, Diyarbakır, Edirne, Erzurum, Gaziantep, İzmir, Kahramanmaraş, Kayseri, Kocaeli, Konya, Mersin, Rize, Sakarya, Samsun, Trabzon

2018 yılında TOHM’i kapsamındaki spor branşları: Atıcılık, Atletizm, Boks, Cimnastik, Bisiklet, Judo, Eskrim, Yüzme, Halter, Okçuluk, Taekwondo, Kano, Güreş, Buz Pateni, Curling, Kayak, Tenis

TOHM sporcu seçimleri: Sporcu seçim kriterleri her branşın teknik özelliklerine ve performans yaşına göre farklılık göstermekte olup;

- Atletizm, Atıcılık, Cimnastik, Halter, Yüzme ve Okçuluk branşlarında zaman, mesafe ve puan değerleri,
- Boks, Buz Pateni, Kayak, Güreş, Judo ve Taekwondo branşlarında ulusal ve uluslararası dereceler,
- Kano, Kürek ve Bisiklet branşlarında TOHM seçme yarışmaları ve puanlama sistemi,
- Eskrim branşında Türkiye sıralaması,
- Tenis branşında ulusal ve uluslararası klasmana göre seçim kriterleri uygulanmaktadır.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama araçları 3 bölümden oluşmakta olup, birinci bölümde sporcuların demografik özelliklerinin öğrenilmek istendiği Kişisel Bilgi

Formu, ikinci bölümde Sporda Yabancılaşma Ölçeği ve son bölümde Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği uygulanmıştır.

3.3.1 Sporda yabancılaşma ölçeği

Sporda yabancılaşma ölçeğini geliştirmeye yönelik madde havuzu oluşturulmadan önce yabancılaşma kavramına yönelik literatür taraması yapılmıştır. Yapılan literatür çalışmasında elde edilen bilgiler çerçevesinde madde havuzu oluşturulmadan önce ölçeğin amacına yönelik 18 yaş üstü spor hayatına devam eden sporcularla görüşme yöntemi yapılmış ve 46 sorunun bulunduğu madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan madde havuzu hakkında alanında uzman 3 kişinin görüşü alınarak ölçek uygulanmaya başlanmıştır. Ölçeğin pilot çalışmasının örneklem grubunu Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde eğitim gören 18 yaş üstü 148 sporcu oluşturmaktadır.

Sporda yabancılaşma ölçeğine ait geçerlilik güvenilirlik verilerine ait analizler SPSS 22 ve Lisrel 8,7 programında yapılmıştır. SPSS yardımı ile önce maddelerin güvenilirlik düzeyleri için corrbahs alpha analizleri yapılmış ve maddeler çıkarıldıktan sonra maddelerin güvenilirliğindeki değişimler incelenmiştir. Maddelerin toplam puan korelasyonlarının incelenmesi için pearson korelasyon analizleri yapılmıştır. Toplanan verilerin faktör analizine uygunluğunun testi için KMO ve Bartlett küresellik testleri yapılmış verilerin faktör analizine uygunluğu belirlendikten sonra varimax döndürme işlemi ile verilerin açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin zamana bağlı olarak kararlılığını istatistiksel olarak test etmek için test-tekrar test yöntemi kullanılarak test ve tekrar testler arasındaki ilişki için 3 hafta arayla uygulana ölçek puanlarına pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Ölçeğin ölçtüğü özellik açısından kişilerin ayırt etmedeki yeterliliğini test etmek için %27'lik alt ve üst gruplar oluşturularak gruplar arasındaki farklılıklar bağımsız örneklem t testi ile incelenmiş olup daha sonra açıklanan faktörlerin doğrulandığının test edilmesi amacı ile lisrel 8.7 programı yardımı ile doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Sonuç olarak yapılan analizler sonucunda 28 maddelik Genel Cronbach's Alpha değeri 0,898 olan 4 alt boyuta sahip Sporda Yabancılaşma Ölçeği elde edilmiştir. Ölçeğe ait istatistiksel analiz tabloları sunulmuştur.

Çizelge 3.1: Sporda Yabancılaşma Ölçeğine İlişkin Madde Analizi Sonuçları.

Maddeler	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1.Spor yaptığım yeni ortamdaki arkadaşlarıma düşüncelerimi söylemem.	100,200	393,700	0,151	0,881
2.Spor yaptığım ortamı değiştirmenin performansımı olumsuz etkileyeceğine inanırım.	100,020	382,210	0,347	0,879
3.Antrenmanlarda kurallara uymadığımda suçluluk duyarım.	100,680	392,915	0,145	0,882
4.Antrenman alanına girer girmez içimin daraldığını hissederim.	101,180	386,853	0,397	0,878
5.Yeni bir spor ortamına katıldığımda gerçek kimliğimi yansıtmakta zorlanırım.	100,820	384,391	0,419	0,877
6.Kültürel çevrem değiştiğinde ailemden uzaklaştığımı hissederim.	100,490	385,843	0,268	0,880
7.Farklı bir kültürde spor yapmam davranışlarımı olumsuz etkiler.	101,030	380,707	0,536	0,876
8.Antrenman yaptığım arkadaşlarımdan düşüncelerine saygı gösteririm.	101,110	392,737	0,221	0,880
9.Yeni bir antrenörle çalışırken kurallara uymakta zorlanırım.	100,460	380,685	0,459	0,877
10.Spor ortamındaki yeni tanıştığım arkadaşlara güvenmekte zorlanırım.	99,860	386,839	0,274	0,880
11.Antrenmana katılmak istemediğim zamanlarda bahane üretirim.	100,840	386,486	0,308	0,879
12.Antrenmanda öğretilenlerin yarışmalarda/karşılaşmalarda faydalı olacağına inanıyorum.	101,350	390,610	0,294	0,879
13.Yeni spor ortamına girdiğimde gereksinim duyduğum desteği alamadığımı hissederim.	100,250	383,917	0,456	0,877
14.Farklı kültürlerin spor bilinçlerinden haberdarım.	99,430	401,363	-0,032	0,884
15.Yeni tanıştığım insanların benim hakkımdaki görüşlerinden etkilenmem.	99,860	396,526	0,068	0,883
16.Yeni katıldığım spor ortamımda kendimi yalnız hissederim.	100,450	385,705	0,382	0,878
17.Kültürüne yabancı olduğum sporcularla antrenman yapmaktan hoşlanmam.	100,650	378,896	0,459	0,877
18.Spor ortamım değiştiğinde sporculuğun sıkıcı hale geldiğini hissederim.	100,910	377,392	0,567	0,875
19.Beni ilgilendirmedeği sürece haksızlıklara tepkisiz kalmayı tercih ederim.	101,110	391,218	0,222	0,880
20.Sporun hayatımda önemli bir yeri vardır.	101,390	391,871	0,244	0,880
21.Yeni spor ortamına katıldığımda değer yargılarım olumsuz etkilenir.	100,760	378,389	0,548	0,875
22.Şu anda kendi isteğimden çok zorunlu olduğum için spor yapıyorum.	101,320	381,388	0,520	0,876
23.Antrenman yapmadığım zamanlarda kendimi işe yaramaz hissederim.	99,520	397,693	0,025	0,885
24.Farklı kültüre alışma süreci	100,410	380,761	0,526	0,876

performansımı olumsuz etkiler.				
25.Kuralların yaratıcılığı mı engellediğini düşünürüm.	100,230	381,239	0,410	0,877
26.Spor ortamım değiştiğinde hedeflerime yönelik motivasyonum düşer.	100,530	372,972	0,669	0,874
27.Kendimi spor yaptığım ortama ait hissetmiyorum.	101,030	379,251	0,504	0,876
28.Spor/antrenman yapmaktan eskisi kadar heyecan duymuyorum.	100,880	383,087	0,395	0,878
29.Spor da emeğimin karşılığını alamadığımı düşünüyorum.	100,110	383,109	0,349	0,878
30.Yeni spor ortamımdaki sorunları soğukkanlılıkla karşılarım.	100,120	392,121	0,161	0,882
31.Antrenman yaptığım yeni arkadaşlarım hedeflerime yönelik motivasyonumu artırır.	100,460	388,345	0,263	0,880
32.Her antrenmana katılmayı istemem.	100,730	382,865	0,436	0,877
33.Yeni spor ortamımda uyum sürecine yönelik mücadele gücümü yitirdiğimi düşünüyorum.	100,720	381,334	0,507	0,876
34.Beraber antrenman yapmadığım arkadaşlarımdan artık uzaklaştığımı hissediyorum.	100,490	381,367	0,416	0,877
35.Yeni spor ortamımda kendimi yeteri kadar tanımadığımı hissine kapılıyorum.	100,700	377,584	0,579	0,875
36.Farklı kültürlerden insanlarla kolay iletişim kurarım.	100,240	391,474	0,170	0,882
37.Antrenmanlar dışında arkadaşlarımla bir araya gelmekten hoşlanmam.	101,070	380,730	0,475	0,877
38.Yeni spor ortamımdaki kurallardan çok eski kurallarına sadık kalıyorum.	100,090	378,290	0,418	0,877
39.Ailemi özledikçe antrenmanlara katılma isteğim azalır.	100,990	380,775	0,458	0,877
40.Yeni girdiğim spor ortamına katıldığımda değerlerime uygun yaşarım.	100,560	387,377	0,274	0,880
41.Yeni spor ortamımda antrenmanlara yeteri kadar önem verildiğini düşünmüyorum.	100,340	379,014	0,413	0,877
42.Sosyal çevrem değiştiği için kendimi yalnız hissediyorum.	100,660	375,996	0,572	0,875
43.Yeni spor ortamımdaki arkadaşlarımla kolaylıkla samimiyet kurarım.	100,470	383,570	0,387	0,878
44.Antrenman dışında spor hakkında konuşmayı sevmem.	100,800	374,335	0,522	0,875
45.Spor ortamı dışında yalnız çalışmayı tercih ederim.	100,070	385,049	0,263	0,880
46.Spor yaptığım yeni çevre performansında etkindir.	99,270	395,069	0,091	0,883

Çizelge 3.1’de bulunan sporda yabancılaşma ölçeğine ilişkin madde analizi sonuçları incelendiğinde, bir maddenin diğer maddelerle olan ilişkisinin 0,30’un altında olmaması gerektiğinden, sporda yabancılaşma ölçeğinde bir maddenin diğer maddelerle ilişkisi 0,30’un altında olan en düşük maddeden başlanarak teker teker

ölçekten çıkarılmıştır. Ölçekten her madde çıkarımı yapıldığında ilgili madde analizi tekrarlanmıştır. Ölçekte 0,30'un altında madde olmaması sonucuna ulaşana kadar bu işleme devam edilmiş olup ölçeğin son hali Çizelge 2'de verilmiştir.

Çizelge 3.2: Sporda Yabancılaşma Ölçeğine İlişkin Madde Çıkarımı Yapıldıktan Sonraki Analizi Sonuçları.

Maddeler	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
2.Spor yaptığım ortamı değiştirmenin performansımı olumsuz etkileyeceğine inanırım.	56,350	223,767	0,492	0,897
4.Antrenman alanına girer girmez içimin daraldığını hissederim.	57,510	229,871	0,470	0,896
5.Yeni bir spor ortamına katıldığında gerçek kimliğimi yansıtmakta zorlanırım.	57,160	227,697	0,403	0,896
7.Farklı bir kültürde spor yapmam davranışlarımı olumsuz etkiler.	57,360	225,048	0,513	0,894
11.Antrenmana katılmak istemediğim zamanlarda bahane üretirim.	57,180	227,629	0,443	0,897
13.Yeni spor ortamına girdiğimde gereksinim duyduğum desteği alamadığımı hissederim.	56,580	226,259	0,480	0,894
16.Yeni katıldığım spor ortamında kendimi yalnız hissederim.	56,780	228,882	0,460	0,897
17.Kültürüne yabancı olduğum sporcularla antrenman yapmaktan hoşlanmam.	56,980	224,333	0,419	0,896
18.Spor ortamım değiştiğinde sporculuğun sıkıcı hale geldiğini hissederim.	57,240	221,229	0,589	0,892
21.Yeni spor ortamına katıldığında değer yargılarım olumsuz etkilenir.	57,090	222,407	0,556	0,893
22.Şu anda kendi isteğimden çok zorunlu olduğum için spor yapıyorum.	57,650	225,304	0,508	0,894
24.Farklı kültüre alışma süreci performansımı olumsuz etkiler.	56,740	223,525	0,561	0,893
25.Kuralların yaratıcılığımı engellediğini düşünürüm.	56,560	224,221	0,496	0,896
26.Spor ortamım değiştiğinde hedeflerime yönelik motivasyonum düşer.	56,860	217,982	0,688	0,890
27.Kendimi spor yaptığım ortama ait hissetmiyorum.	57,360	222,476	0,530	0,893
28.Spor/antrenman yapmaktan eskisi kadar heyecan duymuyorum.	57,210	225,146	0,428	0,895
29.Sporda emeğimin karşılığını alamadığımı düşünüyorum.	56,450	225,324	0,491	0,897
32.Her antrenmana katılmayı istemem.	57,060	225,595	0,452	0,895
33.Yeni spor ortamımda uyum sürecine yönelik mücadele gücümü yitirdiğimi düşünüyorum.	57,050	224,467	0,523	0,894
34.Beraber antrenman yapmadığım arkadaşlarımdan artık uzaklaştığımı hissediyorum.	56,820	224,976	0,412	0,896

35. Yeni spor ortamında kendimi yeteri kadar tanımadığım hissine kapılıyorum.	57,030	222,305	0,570	0,893
37. Antrenmanlar dışında arkadaşlarımla bir araya gelmekten hoşlanmam.	57,400	224,677	0,467	0,895
38. Yeni spor ortamındaki kurallardan çok eski kurallarına sadık kalıyorum.	56,430	221,484	0,443	0,895
39. Ailemi özledikçe antrenmanlara katılma isteğim azalır.	57,320	223,728	0,481	0,894
41. Yeni spor ortamında antrenmanlara yeteri kadar önem verildiğini düşünmüyorum.	56,670	223,162	0,478	0,896
42. Sosyal çevrem değiştiği için kendimi yalnız hissediyorum.	56,990	220,422	0,585	0,892
43. Yeni spor ortamındaki arkadaşlarımla kolaylıkla samimiyet kurarım.	56,800	228,584	0,423	0,897
44. Antrenman dışında spor hakkında konuşmayı sevmem.	57,140	219,750	0,514	0,894
Genel Cronbach's Alpha= 0,898				

Çizelge 3. 2’de ölçekten, 1, 3, 6, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 19, 20, 23, 30, 31, 36, 40, 45 ve 46 nolu maddeler ölçekten çıkarılmış ve maddelerinin çıkarımı yapıldıktan sonraki halini görülmektedir.

Çizelge 3.3: Sporda Yabancılaşma Ölçeğinin Madde-Toplam Puan Korelasyonu.

	r		r
Madde 2	0,560**	Madde 27	0,579**
Madde 4	0,517**	Madde 28	0,485**
Madde 5	0,454**	Madde 29	0,538**
Madde 7	0,557**	Madde 32	0,530**
Madde 11	0,450**	Madde 33	0,567**
Madde 13	0,525**	Madde 34	0,472**
Madde 16	0,513**	Madde 35	0,613**
Madde 17	0,480**	Madde 37	0,519**
Madde 18	0,632**	Madde 38	0,590**
Madde 21	0,610**	Madde 39	0,534**
Madde 22	0,552**	Madde 41	0,476**
Madde 24	0,620**	Madde 42	0,629**

**p<0,001

Sporda yabancılaşmanın madde-toplam korelasyonu değerleri incelendiğinde (Çizelge 3.3) ölçekte kalan 28 maddenin madde-toplam puan korelasyonunun $p<0,01$ önem düzeyinde anlamlı bulunduğu ve maddelerin toplam korelasyon değerlerinin, 450 ile 632 arasında değiştiği belirlenmiştir. Bu bulgular ölçekte kalan maddelerin sorunlu olmadığını göstermektedir.

Anket formunda sporda yabancılaşma ölçeğine ait toplam 46 sorudan 28 soruya indirgenmiş sporda yabancılaşma ölçeğinin faktör analizinin ön şartları olan, değişkenler arasında belli oranda korelasyon bulunması ve KMO değerinin kabul

edilebilir alt değer olan 0.60'ın üzerinde olması gerekmektedir. KMO değeri örneklem sayısının faktör analizi için yeterliliğini ölçmektedir.

Çizelge 3.4: Sporda Yabancılaşma Ölçeğine KMO ve Bartlett Testi Sonucu.

Kaiser-Meyer-Olkin Testi (KMO)		0,871
Bartlett's Testi	Ki-kare	1382,652
	sd	378
	p.	0,000

Çizelge 3. 4 incelendiğinde, KMO katsayısının 0,871 olduğu ve Bartlett's testi sonucunun ise $p < 0,01$ önem düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapılması için uygun olduğunu göstermektedir.

Çizelge 3.5: Sporda Yabancılaşma Ölçeğine İlişki Faktör Analizi Sonucu.

Bileşenler	Başlangıç Öz değerleri			Yüklerin Kareler Toplamı			Döndürme Sonrası Yüklerin Kareler Toplamı		
	Toplam	Varyansları n %	Yığılmalı %	Toplam	Varyansları n %	Yığılmalı %	Toplam	Varyansları n %	Yığılmalı %
1	7,807	27,882	27,882	7,807	44,746	44,746	6,103	17,059	17,059
2	1,810	6,466	34,347	1,810	4,864	49,610	4,395	15,566	32,625
3	1,608	5,741	40,088	1,608	3,798	53,408	3,690	13,710	46,335
4	1,401	5,003	45,091	1,401	3,450	56,858	2,903	10,523	56,858
.
.
.
.
.
2									
8	0,214	0,764	100,000						

Çizelge 3.5'de görüldüğü gibi 28 maddelik sporda yabancılaşma ölçeğinin 4 faktörlü bir yapıda çıktığı ve 4 faktör toplam varyansın %56,858'ini açıkladığı görülmektedir. Birinci faktör toplam varyansın %17,059'unu, ikinci faktör toplam varyansın %15,566'mı, üçüncü faktör toplam varyansın %13,710'unu ve dördüncü faktör toplam varyansın %10,523'ünü açıkladığı belirlenmiştir.

Çizelge 3.6: Sporda Yabancılaşma Ölçeğine İlişkin Faktör Yapısına Göre Dağılımı.

Maddeler	Faktörler			
	Kültür	Sporda Yabancılaşma	Sporda Kurlsızlık	Kendine Yabancılaşma
24.Farklı kültüre alışma süreci performansımı olumsuz etkiler.	0,543			
7.Farklı bir kültürde spor yapmam davranışlarımı olumsuz etkiler.	0,532			
33.Yeni spor ortamımda uyum sürecine yönelik mücadele gücümü yitirdiğimi düşünüyorum.	0,429			
17.Kültürüne yabancı olduğum sporcularla antrenman yapmaktan hoşlanmam.	0,425			
2.Spor yaptığım ortamı değiştirmenin performansımı olumsuz etkileyeceğine inanırım.		0,729		
44.Antrenman dışında spor hakkında konuşmayı sevmem.		0,695		
13.Yeni spor ortamına girdiğimde gereksinim duyduğum desteği alamadığımı hissederim.		0,589		
18.Spor ortamım değiştiğinde sporculuğun sıkıcı hale geldiğini hissederim.		0,571		
27.Kendimi spor yaptığım ortama ait hissetmiyorum.		0,549		
43.Yeni spor ortamındaki arkadaşlarımla kolaylıkla samimiyet kurarım.		0,495		
42.Sosyal çevrem değiştiği için kendimi yalnız hissediyorum.		0,471		
34.Beraber antrenman yapmadığım arkadaşlarımdan artık uzaklaştığımı hissedyorum.		0,395		
39.Ailemi özledikçe antrenmanlara katılma isteğim azalır.		0,372		
22.Şu anda kendi isteğimden çok zorunlu olduğum için spor yapıyorum.			0,609	
38.Yeni spor ortamımdaki kurallardan çok eski kurallarına sadık kalıyorum.			0,593	
32.Her antrenmana katılmayı istemem.			0,518	
26.Spor ortamım değiştiğinde hedeflerime yönelik motivasyonum düşer.			0,463	
41.Yeni spor ortamımda antrenmanlara yeteri kadar önem verildiğini düşünmüyorum.			0,402	
25.Kuralların yaratıcılığımı engellediğini düşünürüm.			0,412	
16.Yeni katıldığım spor ortamımda kendimi yalnız hissederim.				0,774
11.Antrenmana katılmak istemediğim zamanlarda bahane üretirim.				0,760
37.Antrenmanlar dışında arkadaşlarımla bir araya gelmekten hoşlanmam.				0,638
5.Yeni bir spor ortamına katıldığımda gerçek kimliğimi yansıtmakta zorlanırım.				0,620
4.Antrenman alanına girer girmez içimin daraldığını hissederim.				0,607
35.Yeni spor ortamımda kendimi yeteri kadar tanımadığımı hissine kapılıyorum.				0,547
28.Spor/antrenman yapmaktan eskisi kadar heyecan duymuyorum.				0,518
29.Sporda emeğimin karşılığını alamadığımı düşünüyorum.				0,508
21.Yeni spor ortamına katıldığımda değer yargılarım olumsuz etkilenir.				0,479

Faktör yüklerine göre maddelerin toplandıkları faktörlerdeki yüklerin birbirine uzaklığının en az %10 olması gerektiğinden bu kurala uymaya madde olmadığından faktör analizi sonucuna göre madde çıkarımı yapılmasına gerek duyulmamıştır. Faktörlerin içsel tutarlılıklarının hesaplanmasında, Cronbach Alpha değeri kullanılmıştır. Cronbach alpha değerinin 0.60'ın üzerinde olması güvenilirliğin yeterli düzeyde olduğu anlamına gelmektedir.

Çizelge 3.7: Test-Tekrar Test Analizi Sonucu.

	Test	Tekrar Test
Test	r	1
	p	,801**
Tekrar Test	r	,801**
	p	,000

Ölçeğin zamana bağlı olarak kararlılığını istatistiksel olarak test etmek için test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Test-tekrar test güvenilirliği ile ölçme aracının belirli bir zaman aralığındaki kararlılığı test edilmektedir. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısını belirleyebilmek için ölçek 148 katılımcıya 3 hafta ara ile uygulanmıştır. Ölçeğin zamana bağlı olarak kararlılığını istatistiksel olarak test etmek için test-tekrar test yöntemi sonucunda her iki uygulama arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. ($r=0.801$, $p=.0001$, $p<0,001$).

Çizelge 3.8: Sporda Yabancılaşmanın %27'lik Alt ve Üst Grupları Arasındaki Farklar.

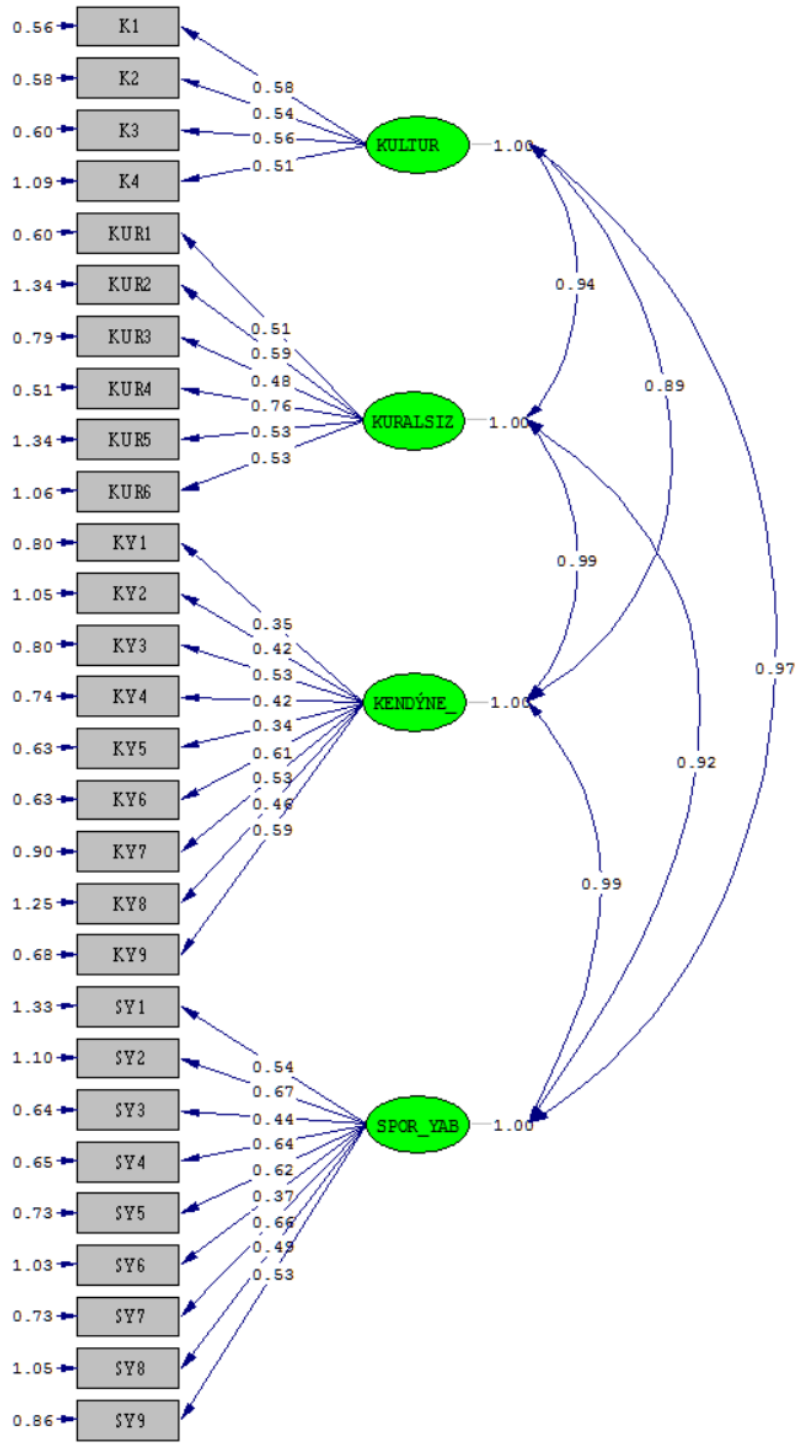
		n	\bar{x}	s.s	t	p
Madde 2	Üst	30	3,50	1,14	6,35	0,000*
	Alt	30	1,80	0,93		
Madde 4	Alt	30	2,03	1,03	4,20	0,000*
	Üst	30	1,17	0,46		
Madde 5	Üst	30	2,53	0,82	5,35	0,000*
	Alt	30	1,43	0,77		
Madde 7	Üst	30	2,87	1,01	6,97	0,000*
	Alt	30	1,33	0,66		
Madde 11	Üst	30	2,43	1,41	4,01	0,000*
	Alt	30	1,30	0,65		
Madde 13	Üst	30	3,17	0,83	6,82	0,000*
	Alt	30	1,80	0,71		
Madde 16	Üst	30	2,90	0,85	5,80	0,000*
	Alt	30	1,67	0,80		
Madde 17	Üst	30	3,17	1,21	5,47	0,000*
	Alt	30	1,60	1,00		

Madde 18	Üst	30	2,93	1,02	9,77	0,000*
	Alt	30	1,07	0,25		
Madde 21	Üst	30	2,90	0,96	7,97	0,000*
	Alt	30	1,23	0,63		
Madde 22	Üst	30	2,37	1,27	5,88	0,000*
	Alt	30	1,00	0,00		
Madde 24	Üst	30	3,23	0,90	7,76	0,000*
	Alt	30	1,60	0,72		
Madde 25	Üst	30	3,13	1,04	6,35	0,000*
	Alt	30	1,60	0,81		
Madde 26	Üst	30	3,13	0,94	10,97	0,000*
	Alt	30	1,13	0,35		
Madde 27	Üst	30	2,60	1,10	7,68	0,000*
	Alt	30	1,03	0,18		
Madde 28	Üst	30	2,53	1,33	4,76	0,000*
	Alt	30	1,23	0,68		
Madde 29	Üst	30	3,27	1,17	5,30	0,000*
	Alt	30	1,70	1,12		
Madde 32	Üst	30	3,00	1,05	5,28	0,000*
	Alt	30	1,60	1,00		
Madde 33	Üst	30	2,83	0,91	7,30	0,000*
	Alt	30	1,37	0,62		
Madde 34	Üst	30	3,10	1,27	4,83	0,000*
	Alt	30	1,70	0,95		
Madde 35	Üst	30	3,00	1,02	7,53	0,000*
	Alt	30	1,37	0,62		
Madde 37	Üst	30	2,50	1,20	4,80	0,000*
	Alt	30	1,27	0,74		
Madde 38	Üst	30	3,43	1,10	6,31	0,000*
	Alt	30	1,70	1,02		
Madde 39	Üst	30	2,50	1,17	6,57	0,000*
	Alt	30	1,07	0,25		
Madde 41	Üst	30	3,27	1,17	5,81	0,000*
	Alt	30	1,63	1,00		
Madde 42	Üst	30	3,20	1,13	9,15	0,000*
	Alt	30	1,17	0,46		
Madde 43	Üst	30	2,83	1,05	5,40	0,000*
	Alt	30	1,60	0,68		
Madde 44	Üst	30	3,10	1,47	6,54	0,000*
	Alt	30	1,20	0,61		
Genel Ölçek	Üst	30	2,91	0,35	20,83	0,000*
	Alt	30	1,41	0,18		

Sporda yabancılaşma ölçeğinin, ölçtüğü özellik açısından kişileri ayırt etmede ne kadar yeterli olduğunu belirlemek amacıyla özgün ölçekte toplam puana göre belirlenmiş alt % 27 ve üst % 27'lik grup ortalamaları farkına dayalı madde analizi

yapılmıştır. Bu analiz için katılımcıların Sporda Yabancılaşmadan aldıkları puanları en yüksekten en düşüğe doğru sıralandı. Son olarak araştırmaya katılan katılımcıların en yüksekten en düşüğe doğru sıralanmış puanlarına göre üst % 27'lik ve alt % 27'lik gruplar oluşturuldu. Daha sonra üst % 27'lik grup yüksek düzeyde sporda yabancılaşma, alt %27'li grup düşük düzeyde sporda yabancılaşma olarak nitelendirildi. Ölçek aracılığıyla hesaplanan puanlarla, puanlara göre belirlenen üst % 27'lik ve alt % 27'lik gruplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için bağımsız örneklem t-testi yapıldı.

Çizelge 3. 8 incelendiğinde, % 27'lik üst grup ile % 27'lik alt grup arasında puan ortalamaları açısından farkların istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görüldü ($p<0,05$)



Chi-Square=553.54, df=344, P-value=0.00000, RMSEA=0.064

Şekil 1: Sporda Yabancılaşma Ölçeğine İlişkin DFA Analizi Sonuçları.

3.3.2 Beş faktör kişilik özellikleri ölçeği

Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği; John, Donahue ve Kentle (1991) tarafından geliştirilen, insanların kendilerini ve kişilik özelliklerini açıklamak için kullandıkları bazı ifadeleri içeren ve katılımcıların her ifadeyi okuyarak kendilerini ne derece açıkladığını belirten rakamın işaretlenmesinden oluşmaktadır. Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği, 44 sorudan ve 5 boyuttan oluşmaktadır. John ve arkadaşlarının (1991) elde ettikleri alt boyutların güvenilirlik katsayıları: “dışa dönüklük ,88; duygusal dengesizlik ,84; uyumluluk ,79; sorumluluk ,82; deneyimlere açıklık ,81” şeklinde açıklanmaktadır. Alkan (2007) tarafından dilimize çevrilen Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği'nin güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Çalışma, 305 üniversite öğrencisiyle yapılmış ve iç tutarlılık katsayısı ,87 olarak bulunmuştur. Faktör çözümlemesi özgün ölçeğin faktör yapısına tamamen uygun olacak şekilde 5 boyut olarak ortaya konulmuştur. Alt boyutların iç tutarlılık katsayıları: “dışa dönüklük ,89; duygusal dengesizlik ,79; uyumluluk ,67; sorumluluk ,79; deneyimlere açıklık ,79” şeklinde açıklanmaktadır.

Araştırmada kullanılan beş faktör kişilik özellikleri ölçeği "Kültür, Değerler, Kişilik ve Siyasal İdeoloji Arasındaki İlişkiler: Kültürlerarası Bir Karşılaştırma (Türkiye-ABD)" isimli doktora tezinden alınmıştır (Gümüş, 2009).

3.4 İstatistiksel Yöntem

Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde Statistical Package for the Social Sciences (SPSS 22.0) paket programı kullanılmıştır. Katılımcılardan elde edilen demografik bilgilerin dağılımının belirlenmesi için frekans analizi yapılmış ve sonuçları verilmiştir. Sporda Yabancılaşma Ölçeği ile Beş Faktörlü Kişilik Envanterinin dağılımını tespit etmek için normal dağılım testi yapılmıştır ve tanımlayıcı istatistik sonuçları verilmiştir. TOHM grubunda olan ve olmayan katılımcıların tümünde Sporda Yabancılaşma ölçeği ve Beş Faktörlü Kişilik Envanteri alt boyutları çeşitli değişkenlere göre tek yönlü anova testi ile, ölçeğin altboyutları arasında ilişki ise pearson kolerasyon analizi ile incelenmiştir. Beş Faktörlü Kişilik Envanterinin spora yabancılaşma üzerindeki etkisinin test edilmesine yönelik Regresyon analizi yapılmıştır. İstatistiki anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmanın ilk bölümünde katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları ve tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiştir. Daha sonra ise Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezinde eğitim alan sporculardan elde edilen veriler, Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi bulunan illerdeki sporculardan elde edilen veriler ve son olarak Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezinde eğitim alan ve alamayan sporcuların verileri istatistik analiz yapılmıştır.

Çizelge 4.1: TOHM Sporcuları ve TOHM Sporucusu Olmayan Katılımcıların Demografik Özellikleri.

Grup	Sayı	Yüzde(%)				
		TOHM sporcuları	TOHM sporcu olmayan	TOHM sporcuları	TOHM sporcu olmayan	
Cinsiyet	Kadın	101	160	37,3	59,0	
	Erkek	170	111	62,7	41,0	
Yaş	18	112	18	177	41,3	59,0
	19	67	19	69	24,7	41,0
	20	40	+21	25	14,8	65,3
	+21	52			19,2	
Eğitim	Lise	160	160	59,0	59,0	
	Ön lisans	29	38	10,7	14,0	
	Lisans	82	73	30,3	26,9	
Bölge	Akdeniz Bölgesi	28	29	10,3	10,7	
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	30	20	11,1	7,4	
	Ege Bölgesi	32	24	11,8	8,9	
	İç Anadolu Bölgesi	61	93	22,5	34,3	
	Karadeniz Bölgesi	59	49	21,8	18,1	
	Marmara Bölgesi	47	43	17,3	15,9	
Aile Gelir Düzeyi	Doğu Anadolu Bölgesi	14	13	5,2	4,8	
	0-1500 TL	70	63	25,8	23,2	
	1501-3000 TL	114	124	42,1	45,8	
	3001-4500 TL	60	60	22,1	22,1	
Aile Yanında Olma Durumu	4501 TL ve Üzeri	27	24	10,0	8,9	
	Aileden Ayrı	120		44,3		
	Aile Yanı	151		55,7		

Araştırmaya katılan kişilerin demografik özellikleri incelendiğinde; % 37,3' ü kadın, %62,7' si erkek, %41,3' ü 18, %24,7' si 19, %14,8' i 20, %19,2' si 21 ve üzeri yaş grubundadır. %59' u lise, %10,7' si ön lisans, %30,3' ü lisans mezunu olarak eğitim durumları belirlenmişken, %22,5'i İç Anadolu bölgesinde, %12,9' u 1-3 yıl, %42,4' ü 4-6 yıl, %44,6' sını 7 ve üzeri olarak spor yapma süreleri belirlenmiştir. Ailenin gelir düzeyi incelendiğinde %25,8' i 0-1500 TL, %42,1' i 1501-3000 TL, %22,1' i 3001-4500 TL, %10' u 4501 TL ve üzeridir. Katılımcıların %44,3'ü aileden ayrı bir ildeki merkezde olduğu belirlenirken, %55,7'sinin ailenin yaşadığı il ile aynı merkezde olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan TOHM eğitim almayan sporcuların demografik özellikleri incelendiğinde; 41,0 kadın, 59,0 erkek, 65,3' ü 18-20 yaş, %25,5' i 21-23 yaş, %9,2' si 24 yaş ve üzeridir. Katılımcıların %59' u lise, %14' ü ön lisans, %26,9' u lisans mezunudur. Katılımcıların %34,3'ü İç Anadolu bölgesinde yaşamaktadırlar. %23,2' si 0-1500 TL, %45,8' i 1501-3000 TL, %22,1' i 3001-4500 TL, %8,9' u 4501 TL ve üzeridir.

Çizelge 4.2: Sporda Yabancılaşma Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Normal Dağılım Testi Sonuçları.

	İstatistik	Sd	P	Skewness	Kurtosis	Mean	Median
Kültür	,145	271	,000	,828	,023	7,44	7,00
Sporda Yabancılaşma	,106	271	,000	,571	-,189	20,16	19,00
Kurarsızlık	,127	271	,000	,805	-,232	12,25	11,00
Kedine Yabancılaşma	,106	271	,000	,728	-,163	17,97	17,00
Sporda Yabancılaşma Genel	,125	271	,000	,733	-,258	57,83	53,00

Yapılan normal dağılım analizi sonucuna göre normal dağılımın varsayımları olan basıklık ve çarpıklık değerlerinin $\pm 1,5$ arasında olması, ortalama ve medyanının birbirine yakın olması ve örneklem hacminin merkezi limit teoremi gereği 30 veya üzerinde olduğundan ölçeklere ait verilerin normal dağılımdan çok fazla uzaklaşmadığı sonucuna varılmıştır.

Çizelge 4.3: Beş Faktörlü Kişilik Envanterine Ait Normal Dağılım Testi Sonuçları.

	İstatistik	Sd	P	Skewness	Kurtosis	Mean	Median
Açıklık	,085	271	,000	-,588	,905	31,63	32,00
Sorumluluk	,134	271	,000	-,205	1,339	27,9	28,00
Dışa Dönüklük	,100	271	,000	-,736	1,341	23,15	23,00
Geçimlilik	,102	271	,000	-,784	1,264	22,15	22,00
Duygusal Dengesizlik	,054	271	,043	,192	,206	37,62	37,00

Genel beş faktörlü kişilik	,115	271	,000	-1,302	1,189	142,46	143,00
----------------------------	------	-----	------	--------	-------	--------	--------

Yapılan normal dağılım analizi sonucunda beş faktörlü kişilik envanteri ve alt boyutlarının normal dağılımın varsayımlarından olan basıklık ve çarpıklık değerlerinin $\pm 1,5$ arasında olması, ortalama ve medyanının birbirine yakın olması ve örneklem hacminin merkezi limit teoremi gereği 30 veya üzerinde olduğundan ölçeklere ait verilerin normal dağılımdan çok fazla uzaklaşmadığı sonucuna varılmıştır.

Çizelge 4.4: Sporda Yabancılaşma Ölçeği ve Alt Boyutların Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumuna Ait Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları.

		Cinsiyet	n	\bar{x}	s.s.	Levene Testi		s.d	t	p
						F	p			
Kültür	TOHM sporcusu	Kadın	101	6,93	2,88	1,953	,163	269	-2,135	,034*
		Erkek	170	7,75	3,16					
	TOHM sporcusu olmayan	Kadın	111	6,61	2,70	1,566	,212	269	2,971	,003*
		Erkek	160	7,66	2,96					
Sporda Yabancılaşma	TOHM sporcusu	Kadın	101	19,45	5,64	1,593	,208	269	-1,466	,144
		Erkek	170	20,58	6,42					
	TOHM sporcusu olmayan	Kadın	111	17,81	4,70	2,814	,095	269	2,496	,013*
		Erkek	160	19,36	5,24					
Kurarsızlık	TOHM sporcusu	Kadın	101	11,23	4,69	1,544	,215	269	-2,525	,012*
		Erkek	170	12,85	5,34					
	TOHM sporcusu olmayan	Kadın	111	10,65	3,74	3,757	,054	269	3,446	,001*
		Erkek	160	12,46	4,55					
Kedine Yabancılaşma	TOHM sporcusu	Kadın	101	17,15	5,99	,628	,429	269	-1,594	,112
		Erkek	170	18,45	6,72					
	TOHM sporcusu olmayan	Kadın	111	16,07	5,59	2,855	,092	269	3,375	,001*
		Erkek	160	18,51	6,02					
Sporda Yabancılaşma Genel	TOHM sporcusu	Kadın	101	54,78	17,00	2,112	,147	269	-2,074	,039*
		Erkek	170	59,65	19,62					
	TOHM sporcusu olmayan	Kadın	111	51,15	14,60	2,727	,100	269	3,510	,001*
		Erkek	160	58,00	16,56					

*P<0,05

Araştırmaya katılanların TOHM sporcularının sporda yabancılaşma ölçeğine ve alt boyutlarına ait algıların cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı olup olmamasını test etmek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucuna göre, katılımcıların kültür alt boyut algılarının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($t(269)=-2,135$; $p<0,05$; $p=0,034$). Kadınların ($\bar{x}=6,93$) kültür algıları erkeklere ($\bar{x}=7,75$) göre daha düşüktür. Kurarsızlık alt boyut algılarının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($t(269)=-2,525$; $p<0,05$; $p=0,012$). Kadınların ($\bar{x}=11,23$) kurarsızlık algıları erkeklere ($\bar{x}=12,85$) göre daha düşüktür. Sporda yabancılaşma algılarının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($t(269)=-2,074$; $p<0,05$; $p=0,039$). Kadınların ($\bar{x}=54,78$) sporda yabancılaşma algıları erkeklere ($\bar{x}=59,65$) göre daha düşüktür.

Araştırmaya katılanların TOHM sporcusu olmayan sporcuların sporda yabancılaşma ölçeğine ve alt boyutlarına ait algıların cinsiyete göre farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmamasını test etmek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucuna göre, katılımcıların kültür alt boyut algılarının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($t=2,971$; $p<0,05$). Kadınların ($\bar{x}=6,61$) kültür algıları erkeklere ($\bar{x}=7,66$) göre daha düşüktür. Sporda yabancılaşma alt boyut algılarının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($t=2,496$; $p<0,05$). Kadınların ($\bar{x}=17,81$) sporda yabancılaşma algıları erkeklere ($\bar{x}=19,36$) göre daha düşüktür.

Kurarsızlık alt boyut algılarının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($t=3,446$; $p<0,05$). Kadınların ($\bar{x}=10,265$) kurarsızlık algıları erkeklere ($\bar{x}=12,46$) göre daha düşüktür. Kedine yabancılaşma algılarının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($t=3,375$; $p<0,05$). Kadınların ($\bar{x}=16,07$) kedine yabancılaşma algıları erkeklere ($\bar{x}=18,51$) göre daha düşüktür. Sporda yabancılaşma genel algılarının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($t=3,510$; $p<0,05$). Kadınların ($\bar{x}=51,15$) sporda yabancılaşma genel yabancılaşma algıları erkeklere ($\bar{x}=58,00$) göre daha düşüktür.

Çizelge 4.5: Sporda Yabancılaşma Ölçeği ve Alt Boyutların Yaş Gruplarına Göre Farklılaşma Durumuna Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları.

		Yaş	n	\bar{x}	s.s.	Varyanların Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
Kültür	TOHM sporcusu	18	112	7,03	3,12	Gruplar arası	76,44	3	25,48	2,727	,044*
		19	67	7,19	2,76	Grup içi	2494,52	267	9,34		
		20	40	7,75	3,31	Toplam	2570,97	270			
		+21	52	8,42	3,07						
	TOHM sporcusu olmayan	18-20	177	6,86	2,78	Gruplar arası	80,02	2	40,01	4,887	,008*
		21-23	69	8,13	3,01	Grup içi	2194,33	268	8,18		
24+		25	7,36	2,95	Toplam	2274,35	270				
Sporda Yabancılaşma	TOHM sporcusu	18	112	18,93	5,75	Gruplar arası	343,77	3	114,59	3,087	,028*
		19	67	20,34	5,94	Grup içi	9909,75	267	37,11		
		20	40	21,42	6,45	Toplam	10253,52	270			
		+21	52	21,61	6,68						
	TOHM sporcusu olmayan	18-20	177	18,11	5,08	Gruplar arası	197,75	2	98,87	3,913	,021*
		21-23	69	20,05	5,07	Grup içi	6772,03	268	25,26		
24+		25	19,36	4,41	Toplam	6969,79	270				
Kurarsızlık	TOHM sporcusu	18	112	10,95	4,35	Gruplar arası	370,75	3	123,58	4,838	,003*
		19	67	12,80	5,47	Grup içi	6820,67	267	25,54		
		20	40	12,75	6,02	Toplam	7191,43	270			
		+21	52	13,96	5,07						
	TOHM sporcusu olmayan	18-20	177	11,46	4,42	Gruplar arası	36,66	2	18,33	,980	,377
		21-23	69	12,30	4,21	Grup içi	5013,80	268	18,70		
24+		25	11,96	3,87	Toplam	5050,24	270				
Kedine Yabancılaşma	TOHM sporcusu	18	112	16,96	5,77	Gruplar arası	344,85	3	114,95	2,789	,041*
		19	67	18,05	6,45	Grup içi	11004,91	267	41,21		
		20	40	17,90	6,33	Toplam	11349,76	270			
		+21	52	20,07	7,65						
	TOHM sporcusu olmayan	18-20	177	17,11	5,99	Gruplar arası	126,33	2	63,17	1,785	,170
		21-23	69	18,68	6,03	Grup içi	9483,36	268	35,38		
24+		25	17,12	5,28	Toplam	9609,70	270				
SY Genel	TOHM sporcusu	18	112	53,89	16,96	Gruplar arası	3946,55	3	1315,51	3,836	,010*
		19	67	58,40	18,27	Grup içi	91566,30	267	342,94		
		20	40	59,82	20,38	Toplam	95512,85	270			
		+21	52	64,07	20,46						
	TOHM sporcusu olmayan	18-20	177	53,55	16,08	Gruplar arası	1575,09	2	787,54	3,078	,048*
		21-23	69	59,17	16,27	Grup içi	68567,54	268	255,84		
24+		25	55,80	14,46	Toplam	70142,63	270				

Araştırmaya katılanların TOHM sporcuları sporda yabancılaşma ölçeğine ve alt boyutlarına ait algıların yaşa göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı olup olmamasını test etmek için yapılan tek yönlü anova testi sonuçlarına göre, kültür alt boyut algılarının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(3-270)=2,727$; $p<0,05$; $p=0,044$). 18 yaşında ($\bar{x}=7,03$) kültür algıları 21 ve üzeri ($\bar{x}=8,42$) olanlara göre daha düşüktür. Sporda yabancılaşma alt boyut algılarının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(3-270)=3,087$; $p<0,05$; $p=0,028$). 18 yaşında ($\bar{x}=18,93$) sporda yabancılaşma algıları 21 ve üzeri ($\bar{x}=21,61$) olanlara göre daha düşüktür. Kurarsızlık alt boyut algılarının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(3-270)=4,838$; $p<0,05$; $p=0,003$). 18 yaşında ($\bar{x}=10,95$) kurarsızlık algıları 21 ve üzeri ($\bar{x}=13,96$) olanlara göre daha düşüktür. Kedine yabancılaşma alt boyut algılarının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(3-270)=2,789$; $p<0,05$; $p=0,041$). 18 yaşında ($\bar{x}=16,96$) kedine yabancılaşma algıları 21 ve üzeri ($\bar{x}=20,07$) olanlara göre daha düşüktür. Sporda yabancılaşma genel algılarının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(3-270)=3,836$; $p<0,05$; $p=0,010$). 18 yaşında ($\bar{x}=53,89$) sporda yabancılaşma genel algıları 21 ve üzeri ($\bar{x}=64,07$) olanlara göre daha düşüktür. Gruplar arasındaki anlamlı farklılık olup olmadığı post hoc analizlerinden LSD testi ile test edilmiş olup 1. Grup ile 4. Grup arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Araştırmaya katılanların TOHM sporcusu olmayan sporcuların sporda yabancılaşma ölçeğine ve alt boyutlarına ait algıların yaşa göre farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmamasını test etmek için yapılan tek yönlü anova testi sonuçlarına göre, kültür alt boyut algılarının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(2-270)=4,887$; $p<0,05$; $p=0,008$). 18-20 yaşında olanların ($\bar{x}=6,86$) kültür algıları 21-23 ($\bar{x}=8,13$) olanlara göre daha düşüktür. Sporda yabancılaşma alt boyut algılarının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(2-270)=3,913$; $p<0,05$; $p=0,021$). 18-20 yaşında olanların ($\bar{x}=18,11$) sporda yabancılaşma algıları 21-23 ($\bar{x}=20,05$) olanlara göre daha düşüktür. Sporda yabancılaşma genel algılarının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak %95 güven

seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(2-270)=3,078$; $p<0,05$; $p=0,048$). 18-20 yaş grubunda olanların ($\bar{x}=53,89$) sporda yabancılaşma genel algıları 21-23 ($\bar{x}=64,07$) olanlara göre daha düşüktür. Gruplar arasındaki anlamlı farklılık olup olmadığı post-hoc analizlerinden LSD testi ile test edilmiş olup 1. Grup ile 2. Grup arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Çizelge 4.6: Sporda Yabancılaşma Ölçeği ve Alt Boyutların Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumuna Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları.

		Eğitim Durumu	n	\bar{x}	s.s.	Varyanların Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
Kültür	TOHM sporcusu	Lise	160	7,00	2,93	Gruplar arası	78,48	2	39,24	4,219	,016*
		Ön lisans	29	7,96	2,98	Grup içi	2492,49	268	9,30		
		Lisans	82	8,13	3,28	Toplam	2570,97	270			
	TOHM sporcusu olmayan	Lise	160	6,88	2,79	Gruplar arası	48,85	2	24,42	2,941	,055
		Ön lisans	38	7,63	2,91	Grup içi	2225,50	268	8,30		
		Lisans	73	7,79	3,04	Toplam	2274,35	270			
Sporda Yabancılaşma	TOHM sporcusu	Lise	160	19,12	5,85	Gruplar arası	432,95	2	216,47	5,908	,003*
		Ön lisans	29	21,17	6,17	Grup içi	9820,57	268	36,64		
		Lisans	82	21,84	6,39	Toplam	10253,52	270			
	TOHM sporcusu olmayan	Lise	160	17,88	4,75	Gruplar arası	408,03	2	204,01	8,333	,000*
		Ön lisans	38	18,42	5,84	Grup içi	6561,75	268	24,48		
		Lisans	73	20,72	4,85	Toplam	6969,79	270			
Kurarsızlık	TOHM sporcusu	Lise	160	11,02	4,59	Gruplar arası	614,84	2	307,42	12,528	,000*
		Ön lisans	29	13,24	5,65	Grup içi	6576,58	268	24,54		
		Lisans	82	14,30	5,36	Toplam	7191,43	270			
	TOHM sporcusu olmayan	Lise	160	11,26	4,41	Gruplar arası	166,57	2	83,28	4,570	,011*
		Ön lisans	38	11,18	4,03	Grup içi	4883,67	268	18,22		
		Lisans	73	13,01	4,05	Toplam	5050,24	270			
Kedine Yabancılaşma	TOHM sporcusu	Lise	160	16,90	5,92	Gruplar arası	458,62	2	229,31	5,643	,004*
		Ön lisans	29	18,86	7,52	Grup içi	10891,14	268	40,64		
		Lisans	82	19,73	6,78	Toplam	11349,76	270			
	TOHM	Lise	160	16,86	5,83	Gruplar arası	201,54	2	100,77	2,871	,058

SY Genel	sporcusu olmay an	Ön lisans	38	17,65	6,38	Grup içi	9408,15	268	35,10		
		Lisans	73	18,86	5,88	Toplam	9609,70	270			
	TOHM sporcusu	Lise	160	54,05	17,04	Gruplar arası	5750,06	2	2875,03		
		Ön lisans	29	61,24	20,26	Grup içi	89762,79	268	334,94	8,584	,000*
		Lisans	82	64,01	19,89	Toplam	95512,85	270			
		Lise	160	52,89	15,47	Gruplar arası	2826,38	2	1413,19		
	TOHM sporcusu olmay an	Ön lisans	38	54,89	17,46	Grup içi	67316,25	268	251,18	5,626	,004*
		Lisans	73	60,39	15,78	Toplam	70142,63	270			

*P<0,05

Araştırmaya katılanların TOHM sporcularının sporda yabancılaşma ölçeğine ve alt boyutlarına ait algıların eğitim durumuna göre farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmasını test etmek için yapılan tek yönlü anova testi sonuçlarına göre, kültür alt boyut algılarının eğitim durumu gruplarına göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(2-270)=4,219$; $p<0,05$; $p=0,016$). Lise mezunlarının ($\bar{x}=7,00$) kültür algıları Lisans mezunlarına ($\bar{x}=8,13$) olanlara göre daha düşüktür. Sporda yabancılaşma alt boyut algılarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(2-270)=5,908$; $p<0,05$; $p=0,003$). Lise mezunlarının ($\bar{x}=19,12$) sporda yabancılaşma algıları lisans mezunlarına ($\bar{x}=21,84$) olanlara göre daha düşüktür.. Kurarsızlık alt boyut algılarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(2-270)=12,528$; $p<0,05$; $p=0,000$). Lise mezunlarının ($\bar{x}=11,02$) kurarsızlık lisans mezunlarına ($\bar{x}=14,30$) olanlara göre daha düşüktür. Kedine yabancılaşma alt boyut algılarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(2-270)=5,643$; $p<0,05$; $p=0,004$). Lise mezunlarının ($\bar{x}=16,90$) kedine yabancılaşma algıları lisans mezunlarına ($\bar{x}=19,73$) olanlara göre daha düşüktür.. Sporda yabancılaşma genel algılarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(2-270)=8,584$; $p<0,05$; $p=0,000$). Lise mezunlarının ($\bar{x}=54,05$) sporda yabancılaşma genel algıları lisans mezunlarına ($\bar{x}=64,01$) olanlara göre daha düşüktür. Gruplar arasındaki anlamlı farklılık olup olmadığı post hoc analizlerinden LSD testi ile test edilmiş olup 1. Grup ile 3. Grup arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Araştırmaya katılanların TOHM sporcusu olmayan sporcuların sporda yabancılaşma ölçeğine ve alt boyutlarına ait algıların eğitim durumuna göre farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmasını test etmek için yapılan tek yönlü anova testi sonuçlarına göre, Sporda yabancılaşma alt boyut algılarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(2-270)=8,833$; $p<0,05$; $p=0,000$). Lise mezunlarının ($\bar{x}=17,88$) sporda yabancılaşma algıları lisans mezunu ($\bar{x}=20,72$) olanlara göre daha düşüktür. Kurarsızlık alt boyut algılarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(2-270)=4,570$; $p<0,05$; $p=0,011$). Lise mezunlarının ($\bar{x}=11,26$) kurarsızlık lisans mezunu ($\bar{x}=13,01$) olanlara göre daha

düşüktür. Sporda yabancılaşma genel algılarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(2-270)=5,626$; $p<0,05$; $p=0,004$). Lise mezunlarının ($\bar{x}=52,89$) sporda yabancılaşma genel algıları lisans mezunu ($\bar{x}=60,39$) olanlara göre daha düşüktür. Gruplar arasında anlamlı farklılık olup olmadığı post hoc analizlerinden LSD testi ile test edilmiş olup 1. Grup ile 3. Grup arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Çizelge 4.7: Sporda Yabancılaşma Ölçeği ve Alt Boyutların Aile Gelir Durumuna Göre Farklılaşma Durumuna Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları.

		Aile Gelir Durumu	n	\bar{x}	s.s.	Varyansların Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Kültür	TOHM sporcusu	0-1500	70	7,68	3,15	Gruplar arası	12,0	3	4,03	,420	,738
		1501-3000	114	7,32	3,07	Grup içi	2558,88	267	9,58		
		3001-4500	60	7,23	3,12	Toplam	2570,97	270			
		4501+	27	7,81	2,96						
	TOHM sporcusu olmayan	0-1500	63	6,34	2,46	Gruplar arası	116,15	3	38,71	4,790	,003*
		1501-3000	124	7,27	2,82	Grup içi	2158,20	267	8,08		
		3001-4500	60	8,25	2,97	Toplam	2274,35	270			
		4501+	24	6,79	3,48						
Sporda Yabancılaşma	TOHM sporcusu	0-1500	70	20,64	6,69	Gruplar arası	71,79	3	23,93	,628	,598
		1501-3000	114	20,31	5,49	Grup içi	10181,73	267	38,13		
		3001-4500	60	19,23	6,94	Toplam	10253,52	270			
		4501+	27	20,37	5,65						
	TOHM sporcusu olmayan	0-1500	63	17,04	4,30	Gruplar arası	349,60	3	116,53	4,700	,003*
		1501-3000	124	18,66	5,08	Grup içi	6620,19	267	24,79		
		3001-4500	60	20,36	5,55	Toplam	6969,79	270			
Kurarsızlık	TOHM sporcusu	0-1500	70	13,04	5,49	Gruplar arası	74,02	3	24,67	,926	,429
		1501-3000	114	12,03	4,99	Grup içi	7117,40	267	26,65		
		3001-4500	60	11,63	5,37	Toplam	7191,43	270			
		4501+	27	12,51	4,44						
	TOHM sporcusu olmayan	0-1500	63	10,00	3,54	Gruplar arası	457,46	3	152,48	8,865	,000*
		1501-3000	124	11,56	4,13	Grup içi	4592,77	267	17,20		
		3001-4500	60	13,83	4,72	Toplam	5050,24	270			
		4501+	24	11,79	4,15						
Ke dîne Yabancılaşma	TOHM sporcusu	0-1500	70	18,57	7,17	Gruplar arası	60,23	3	20,07	,475	,700
		1501-3000	114	17,57	5,88	Grup içi	11289,53	267	42,28		
		3001-4500	60	17,70	6,94	Toplam	11349,76	270			
		4501+	27	18,66	6,13						
	TOHM sporcusu olmayan	0-1500	63	15,66	5,13	Gruplar arası	534,03	3	178,01	5,237	,002*
		1501-3000	124	17,54	5,89	Grup içi	9075,67	267	33,99		
		3001-4500	60	19,75	6,22	Toplam	9609,70	270			
		4501+	24	16,62	6,17						
Sporda Yabancılaşma Genel	TOHM sporcusu	0-1500	70	59,94	20,28	Gruplar arası	661,56	3	220,52	,621	,602
		1501-3000	114	57,25	17,10	Grup içi	94851,29	267	355,24		
		3001-4500	60	55,80	21,05	Toplam	95512,85	270			
		4501+	27	59,37	16,69						
	TOHM sporcusu olmayan	0-1500	63	49,06	13,59	Gruplar arası	5324,65	3	1774,88	7,311	,000*
		1501-3000	124	55,04	15,47	Grup içi	64817,98	267	242,76		
		3001-4500	60	62,20	17,16	Toplam	70142,63	270			
		4501+	24	54,58	16,83						

Araştırmaya katılanların TOHM sporcularında sporda yabancılaşma ölçeğine ve alt boyutlarına ait algıların aile gelir durumuna göre farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmamasını test etmek için yapılan tek yönlü anova testi sonuçlarına göre, sporda yabancılaşma ölçeğine ve alt boyut algılarının aile gelir durumuna göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Araştırmaya katılanların TOHM sporcusu olmayan sporcularda sporda yabancılaşma ölçeğine ve alt boyutlarına ait algıların aile gelir durumuna göre farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmamasını test etmek için yapılan tek yönlü anova testi sonuçlarına göre, kültür alt boyut algılarının aile gelir durumuna göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F=4,790$; $p<0,05$; $p=0,003$). 0-1501 TL ($\bar{x}=6,34$) olanların kültür algıları 3001-4500 TL ($\bar{x}=8,25$) olanlara göre daha düşüktür. Sporda yabancılaşma alt boyut algılarının aile gelir durumuna göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F=4,700$; $p<0,05$; $p=0,003$). 0-1501 TL ($\bar{x}=17,04$) olanların sporda yabancılaşma algıları 3001-4500 TL ($\bar{x}=20,36$) olanlara göre daha düşüktür. Kurarsızlık alt boyut algılarının aile gelir durumuna göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F=8,865$; $p<0,05$; $p=0,000$). 0-1501 TL ($\bar{x}=10,00$) olanların kurarsızlık algıları 3001-4500 TL ($\bar{x}=13,83$) olanlara göre daha düşüktür. Kedine yabancılaşma alt boyut algılarının aile gelir durumuna göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F=5,237$; $p<0,05$; $p=0,002$). 0-1501 TL ($\bar{x}=15,66$) olanların kedine yabancılaşma algıları 3001-4500 TL ($\bar{x}=19,75$) olanlara göre daha düşüktür. Sporda yabancılaşma genel algılarının aile gelir durumuna göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F=7,311$; $p<0,05$; $p=0,000$). 0-1501 TL ($\bar{x}=49,06$) olanların sporda yabancılaşma genel algıları 3001-4500 TL ($\bar{x}=54,58$) olanlara göre daha düşüktür. Gruplar arasındaki anlamlı farklılık olup olmadığı post hoc analizlerinden LSD testi ile test edilmiş olup 1. Grup ile 3. Grup arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Çizelge 4.8: Sporda Yabancılaşma Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Pearson Korelasyon Analiz Sonuçları.

	Kültür	Sporda Yabancılaşma	Kurarsızlık	Kedine Yabancılaşma
Kültür	1	,664**	,668**	,710**
Sporda Yabancılaşma		1	,753**	,751**
Kurarsızlık			1	,818**
Kedine Yabancılaşma				1

Sporda yabancılaşma alt boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde; kültür ile sporda yabancılaşma arasında pozitif yönde yüksek düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. ($p < 0,01$, $p = 0,000$, $r = 0,664$). Kültür ile kurarsızlık arasında pozitif yönde yüksek düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. ($p < 0,01$, $p = 0,000$, $r = 0,668$). Kültür ile kedine yabancılaşma arasında pozitif yönde yüksek düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. ($p < 0,01$, $p = 0,000$, $r = 0,710$).

Sporda yabancılaşma ile kurarsızlık arasında pozitif yönde yüksek düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < 0,01$, $p = 0,000$, $r = 0,753$). Sporda yabancılaşma ile kedine yabancılaşma arasında pozitif yönde yüksek düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < 0,01$, $p = 0,000$, $r = 0,751$). Kurarsızlık ile kedine yabancılaşma arasında pozitif yönde çok yüksek düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < 0,01$, $p = 0,000$, $r = 0,818$).

Çizelge 4.9: Beş Faktörlü Kişilik Envanteri ve Alt Boyutların Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumuna Ait Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları.

		Cinsiyet	n	\bar{x}	s.s.	Levene Testi		s.d	t	p
						F	p			
Açıklık	TOHM sporcusu	Kadın	101	32,28	6,08	,234	,629	269	,015	,988
		Erkek	170	32,27	5,49					
	TOHM sporcusu olmayan	Kadın	111	33,17	5,46	,245	,621	269	-2,152	,032*
		Erkek	160	31,66	5,81					
Sorumluluk	TOHM sporcusu	Kadın	101	27,87	4,53	,197	,657	269	-,862	,389
		Erkek	170	28,33	4,13					
	TOHM sporcusu olmayan	Kadın	111	28,82	3,81	2,411	,122	269	-2,148	,033*
		Erkek	160	27,70	4,53					
Dışa Dönüklük	TOHM sporcusu	Kadın	101	23,38	3,96	2,207	,139	269	-1,221	,223
		Erkek	170	23,93	3,32					
	TOHM sporcusu olmayan	Kadın	111	24,43	3,09	3,753	,054	269	-2,718	,007*
		Erkek	160	23,24	3,81					
Geçimlilik	TOHM sporcusu	Kadın	101	22,38	4,01	1,157	,283	269	-1,079	,282
		Erkek	170	22,90	3,72					
	TOHM sporcusu olmayan	Kadın	111	23,53	3,36	3,297	,071	269	-2,971	,003*
		Erkek	160	22,14	4,04					
Duygusal Dengesizlik	TOHM sporcusu	Kadın	101	37,08	7,06	1,373	,242	269	,615	,539
		Erkek	170	36,56	6,60					
	TOHM sporcusu olmayan	Kadın	111	36,17	6,62	2,348	,127	269	1,193	,234
		Erkek	160	37,16	6,86					
Genel beş faktörlü kişilik	TOHM sporcusu	Kadın	101	143,01	17,48	,335	,563	269	-,483	,629
		Erkek	170	144,01	15,77					
	TOHM sporcusu olmayan	Kadın	111	146,13	14,89	1,831	,177	269	-2,093	,037*
		Erkek	160	141,91	17,21					

Araştırmaya katılanların beş faktörlü kişilik envanteri ve alt boyutlarına ait algıların cinsiyete göre farklılığının istatistiksel olarak anlamlı olup olmamasını test etmek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucuna göre, katılımcıların beş faktörlü kişilik envanter algılarının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$).

Araştırmaya katılanların TOHM sporcusu olmayan sporcuların beş faktörlü kişilik envanteri ve alt boyutlarına ait algıların cinsiyete göre farklılığının istatistiksel olarak anlamlı olup olmamasını test etmek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucuna göre, katılımcıların açıklık alt boyut algılarının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($t = -2,152$; $p < 0,05$). Kadınların ($\bar{x} = 33,17$) açıklık algılarının erkeklere ($\bar{x} = 31,66$) göre daha yüksektir. Sorumluluk alt boyut algılarının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($t = -2,148$; $p < 0,05$). Kadınların ($\bar{x} = 28,82$) sorumluluk algılarının erkeklere ($\bar{x} = 27,70$) göre daha yüksektir. Dışa dönüklük alt boyut algılarının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($t = -2,718$; $p < 0,05$). Kadınların ($\bar{x} = 24,43$) dışa dönüklük algılarının erkeklere ($\bar{x} = 23,24$) göre daha yüksektir. Geçimlilik alt boyut algılarının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($t = -2,971$; $p < 0,05$). Kadınların ($\bar{x} = 23,53$) geçimlilik algılarının erkeklere ($\bar{x} = 22,14$) göre daha yüksektir. Beş faktörlü kişilik envanter algılarının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($t = -2,093$; $p < 0,05$). Kadınların ($\bar{x} = 146,13$) beş faktörlü kişilik algılarının erkeklere ($\bar{x} = 141,91$) göre daha yüksektir.

Çizelge 4.10: Beş Faktörlü Kişilik Envanteri ve Alt Boyutların Yaş Gruplarına Göre Farklılaşma Durumuna Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları.

		Yaş	n	\bar{x}	s.s.	Varyanların Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
Açıklık	TOHM sporcu	18	112	32,50	6,02	Gruplar arası	15,46	3	5,15	,157	,925
		19	67	32,07	5,40	Grup içi	8795,22	267	32,94		
		20	40	32,4	5,51	Toplam	8810,68	270			
		21+	52	31,94	5,67						
	TOHM sporcusu olmayan	18-20	177	32,40	5,54	Gruplar arası	16,18	2	8,09	,247	,782
		21-23	69	31,86	6,01	Grup içi	8794,50	268	32,81		
24+		25	32,56	6,15	Toplam	8810,68	270				
Sorumluluk	TOHM sporcu	18	112	28,09	4,39	Gruplar arası	5,91	3	1,97	106	,956
		19	67	28,41	4,03	Grup içi	4944,94	267	18,52		
		20	40	28,05	3,92	Toplam	4950,85	270			
		21+	52	28,05	4,68						
	TOHM sporcusu olmayan	18-20	177	28,72	4,04	Gruplar arası	160,78	2	80,39	4,498	,012*
		21-23	69	27,07	4,66	Grup içi	4790,07	268	17,87		
24+		25	27,20	4,22	Toplam	4950,86	270				
Dışa Dönüklük	TOHM sporcu	18	112	23,84	3,55	Gruplar arası	40,22	3	13,40	1,045	,373
		19	67	23,52	3,47	Grup içi	3425,11	267	12,82		
		20	40	24,45	3,04	Toplam	3465,33	270			
		21+	52	23,19	4,10						
	TOHM sporcusu olmayan	18-20	177	23,97	3,55	Gruplar arası	58,29	2	29,14	2,293	,103
		21-23	69	22,94	3,63	Grup içi	3407,03	268	12,71		
24+		25	24,16	3,42	Toplam	3465,33	270				
Geçimlilik	TOHM sporcu	18	112	23,12	3,67	Gruplar arası	86,19	3	28,73	1,974	,118
		19	67	22,74	4,02	Grup içi	3885,35	267	14,55		
		20	40	22,95	3,60	Toplam	3971,55	270			
		21+	52	21,59	3,98						
	TOHM sporcusu olmayan	18-20	177	23,01	3,47	Gruplar arası	57,39	2	28,69	1,965	,142
		21-23	69	21,94	4,54	Grup içi	3914,15	268	14,60		
24+		25	22,68	3,98	Toplam	3971,55	270				
Duygusal Dengesizlik	TOHM sporcu	18	112	35,59	6,63	Gruplar arası	259,18	3	86,39	1,901	,130
		19	67	37,53	6,28	Grup içi	12134,22	267	45,44		

		20	40	37,47	6,98	Toplam	12393,41	270		
		21+	52	37,71	7,33					
	TOHM	18-20	177	36,93	6,92	Gruplar arası	89,26	2	44,63	
	sporcusu	21-23	69	36,95	6,89	Grup içi	12304,14	268	45,91	,972
	olmayan	24+	25	34,96	5,12	Toplam	12393,41	270		,380
		18	112	143,17	16,45	Gruplar arası	237,43	3	79,14	
	TOHM	19	67	144,29	15,38	Grup içi	72460,55	267	271,38	,292
	sporcu	20	40	145,35	13,72	Toplam	72697,99	270		,831
		21+	52	142,50	19,53					
Genel Beş Faktörlü Kişilik	TOHM	18-20	177	145,05	15,67	Gruplar arası	1026,65	2	513,32	
	sporcusu	21-23	69	140,78	18,48	Grup içi	71671,33	268	267,43	1,919
	olmayan	24+	25	141,56	14,68	Toplam	72697,99	270		,149

Araştırmaya katılanların beş faktörlü kişilik envanterine ve alt boyutlarına ait algıların yaşa göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı olup olmamasını test etmek için yapılan tek yönlü anova testi sonuçlarına göre, beş faktörlü kişilik envanter algılarının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Araştırmaya katılanların beş faktörlü kişilik envanterine ve alt boyutlarına ait algıların yaşa göre farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmamasını test etmek için yapılan tek yönlü anova testi sonuçlarına göre, sorumluluk alt boyut algılarının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(2-270)=4,498$; $p<0,05$; $p=0,012$). 18-20 yaş ($\bar{x}=28,72$) olanların sorumluluk algılarının 21-23 yaş ($\bar{x}=27,07$) olanlara göre daha yüksektir. Gruplar arasındaki anlamlı farklılık olup olmadığı post hoc analizlerinden LSD testi ile test edilmiş olup 1. Grup ile 2. Grup arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Çizelge 4.11: Beş Faktörlü Kişilik Envanteri ve Alt Boyutların Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumuna Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları.

		Eğitim Durumu	n	\bar{x}	s.s.	Varyanların Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
Açıklık	TOHM sporcu	Lise	160	32,23	6,00	Gruplar arası	12,77	2	6,38	,195	,823
		Ön lisans	29	32,89	5,51	Grup içi	8797,90	268	32,82		
		Lisans	82	32,14	5,22	Toplam	8810,68	270			
	TOHM sporcusu olmayan	Lise	160	32,50	5,67	Gruplar arası	95,00	2	47,502	1,461	,234
		Ön lisans	38	30,81	5,94	Grup içi	8715,68	268	32,521		
		Lisans	73	32,56	5,62	Toplam	8810,68	270			
Sorumluluk	TOHM sporcu	Lise	160	28,15	4,26	Gruplar arası	33,52	2	16,76	,914	,402
		Ön lisans	29	29,10	3,73	Grup içi	4917,34	268	18,34		
		Lisans	82	27,85	4,49	Toplam	4950,85	270			
	TOHM sporcusu olmayan	Lise	160	28,73	4,23	Gruplar arası	183,01	2	91,506	5,144	,006*
		Ön lisans	38	26,36	5,12	Grup içi	4767,84	268	17,790		
		Lisans	73	27,83	3,63	Toplam	4950,85	270			
Dışa Dönüklük	TOHM sporcu	Lise	160	23,86	3,44	Gruplar arası	24,22	2	12,11	,943	,391
		Ön lisans	29	24,20	4,27	Grup içi	3441,11	268	12,84		
		Lisans	82	23,30	3,58	Toplam	3465,33	270			
	TOHM sporcusu olmayan	Lise	160	23,76	3,56	Gruplar arası	3,579	2	1,790	,139	,871
		Ön lisans	38	23,44	4,28	Grup içi	3461,75	268	12,917		
		Lisans	73	23,79	3,25	Toplam	3465,33	270			
Geçimlilik	TOHM sporcu	Lise	160	22,73	3,80	Gruplar arası	17,82	2	8,91	,604	,547
		Ön lisans	29	23,34	3,91	Grup içi	3953,72	268	14,75		
		Lisans	82	22,43	3,89	Toplam	3971,55	270			
	TOHM sporcusu olmayan	Lise	160	22,78	3,92	Gruplar arası	2,16	2	1,080	,073	,930
		Ön lisans	38	22,68	4,24	Grup içi	3969,39	268	14,811		
		Lisans	73	22,57	3,45	Toplam	3971,55	270			
Duygusal Dengesizlik	TOHM sporcu	Lise	160	36,41	6,71	Gruplar arası	120,32	2	60,16	1,314	,271
		Ön lisans	29	35,89	5,77	Grup içi	12273,08	268	45,79		
		Lisans	82	37,74	7,16	Toplam	12393,41	270			

Genel Beş Faktörlü Kişilik	TOHM sporcusu olmayan	Lise	160	37,15	6,92	Gruplar arası	76,23	2	38,119		
		Ön lisans	38	35,65	7,03	Grup içi	12317,17	268	45,960	,829	,437
		Lisans	73	36,47	6,29	Toplam	12393,41	270			
	TOHM sporcu	Lise	160	143,40	16,01	Gruplar arası	105,93	2	52,96		
		Ön lisans	29	145,44	17,62	Grup içi	72592,06	268	270,86	,196	,823
		Lisans	82	143,48	16,90	Toplam	72697,99	270			
	TOHM sporcusu olmayan	Lise	160	144,93	16,90	Gruplar arası	1108,08	2	554,041		
		Ön lisans	38	138,97	19,57	Grup içi	71589,91	268	267,127	2,074	,128
		Lisans	73	143,24	12,89	Toplam	72697,99	270			

Araştırmaya katılanların beş faktörlü kişilik envanteri ve alt boyutlarına ait algıların eğitim durumuna göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan tek yönlü anova testi sonuçlarına göre, beş faktörlü kişilik envanter algılarının eğitim durumu gruplarına göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$).

Araştırmaya katılanların beş faktörlü kişilik envanteri ve alt boyutlarına ait algıların eğitim durumuna göre farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan tek yönlü anova testi sonuçlarına göre, sorumluluk alt boyut algılarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(2-270)=5,144$; $p < 0,05$; $p=0,006$). Ön lisans ($\bar{x}=26,36$) mezunu olanların sorumluluk algılarının lise ($\bar{x}=28,73$) mezunu olanlara göre daha düşüktür. Gruplar arasındaki anlamlı farklılık olup olmadığı post hoc analizlerinden LSD testi ile test edilmiş olup 2. Grup ile 3. Grup arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Çizelge 4.12: Beş Faktörlü Kişilik Envanteri ve Alt Boyutların Aile Gelir Durumuna Gruplarına Göre Farklılaşma Durumuna Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları.

		Aile Gelir Durumu	n	\bar{x}	s.s.	Varyanların Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
Açıklık	TOHM sporcu	0-1500	70	32,04	6,10	Gruplar arası	7,72	3	2,57	,078	,972
		1501-3000	114	32,45	5,39	Grup içi	8802,96	267	32,97		
		3001-4500	60	32,21	6,00	Toplam	8810,68	270			
		4501+	27	32,29	5,58						
	TOHM sporcusu olmayan	0-1500	63	31,96	6,73	Gruplar arası	102,79	3	34,26	1,051	,371
		1501-3000	124	32,35	5,30	Grup içi	8707,89	267	32,61		
		3001-4500	60	31,73	5,35	Toplam	8810,68	270			
		4501+	24	34,08	5,67	5.	6.	7.	8.		
Sorumluluk	TOHM sporcu	0-1500	70	28,34	5,16	Gruplar arası	11,18	3	3,72	,202	,895
		1501-3000	114	28,04	3,81	Grup içi	4939,67	267	18,50		
		3001-4500	60	28,36	4,14	Toplam	4950,85	270			
		4501+	27	27,74	4,11						
	TOHM sporcusu olmayan	0-1500	63	28,55	4,53	Gruplar arası	51,73	3	17,24	,940	,422
		1501-3000	124	27,96	4,17	Grup içi	4899,11	267	18,34		
		3001-4500	60	27,73	4,17	Toplam	4950,85	270			
		4501+	24	29,20	4,41	9.	10.	11.	12.		
Dışa Dönüklük	TOHM sporcu	0-1500	70	23,74	3,79	Gruplar arası	17,31	3	5,77	,447	,720
		1501-3000	114	23,69	3,48	Grup içi	3448,02	267	12,91		
		3001-4500	60	24,06	3,73	Toplam	3465,33	270			
		4501+	27	23,11	3,14						
	TOHM sporcusu olmayan	0-1500	63	24,26	3,52	Gruplar arası	84,56	3	28,18	2,226	,085
		1501-3000	124	23,13	3,43	Grup içi	3380,77	267	12,66		
		3001-4500	60	24,06	3,67	Toplam	3465,33	270			
		4501+	24	24,54	3,93						
Geçimlilik	TOHM sporcu	0-1500	70	22,87	3,87	Gruplar arası	49,90	3	32,53	1,133	,336
		1501-3000	114	23,02	3,74	Grup içi	3921,64	267	14,50		

		3001-4500	60	22,41	4,07	Toplam	3971,55	270		
		4501+	27	21,62	3,50					
	TOHM sporcusu olmayan	0-1500	63	23,57	4,24	Gruplar arası	97,59	3	32,53	
		1501-3000	124	22,67	3,56	Grup içi	3873,95	267	14,50	2,242
		3001-4500	60	21,80	3,80	Toplam	3971,55	270		,084
		4501+	24	22,91	3,85					
		0-1500	70	36,45	6,37	Gruplar arası	21,01	3	7,00	
	TOHM sporcu	1501-3000	114	36,65	6,58	Grup içi	12372,39	267	46,33	,151
		3001-4500	60	37,06	7,88	Toplam	12393,41	270		,929
		4501+	27	37,29	6,18					
Duygusal Dengesizlik	TOHM sporcusu olmayan	0-1500	63	35,77	6,06	Gruplar arası	230,21	3	76,73	
		1501-3000	124	36,75	6,89	Grup içi	12163,19	267	45,55	1,684
		3001-4500	60	38,26	7,00	Toplam	12393,41	270		,171
		4501+	24	35,58	7,04					
		0-1500	70	143,45	18,61	Gruplar arası	89,55	3	29,85	
Genel Beş Faktörlü Kişilik	TOHM sporcu	1501-3000	114	143,87	14,26	Grup içi	72608,43	267	271,94	,110
		3001-4500	60	144,13	18,48	Toplam	72697,99	270		,954
		4501+	27	142,07	14,60					
		0-1500	63	144,14	18,31	Gruplar arası	258,91	3	86,30	
		1501-3000	124	142,89	15,84	Grup içi	72439,08	267	271,30	,318
	TOHM sporcusu olmayan	3001-4500	60	143,60	16,28	Toplam	72697,99	270		,812
		4501+	24	146,33	14,89					

Araştırmaya katılanların beş faktörlü kişilik envanterine ve alt boyutlarına ait algıların aile gelir durumuna göre farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmamasını test etmek için yapılan tek yönlü anova testi sonuçlarına göre, beş faktörlü kişilik envanter algılarının aile gelir durumu gruplarına göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Araştırmaya katılanların beş faktörlü kişilik envanterine ve alt boyutlarına ait algıların aile gelir durumuna göre farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmamasını test etmek için yapılan tek yönlü anova testi sonuçlarına göre, beş faktörlü kişilik envanter algılarının aile gelir durumu gruplarına göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Çizelge 4.13: Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Pearson Korelasyon Analiz Sonuçları.

	Açıklık	Sorumluluk	Dışa Dönüklük	Geçimlilik	Duygusal Dengesizlik
Açıklık	1	,564**	,564**	,626**	,019
		,000	,000	,000	,756
Sorumluluk		1	,549**	,617**	,155*
			,000	,000	,011
Dışa Dönüklük			1	,609**	,086
				,000	,157
Geçimlilik				1	-,034
					,572
Duygusal Dengesizlik					1

Beş faktörlü kişilik envanteri alt boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde; açıklık ile sorumluluk arasında pozitif yönde orta kuvvetli bir ilişki olduğu belirlenmiştir. ($p < 0,01$, $p = 0,000$, $r = 0,564$). Açıklık ile dışa dönüklük arasında pozitif yönde orta kuvvetli bir ilişki olduğu belirlenmiştir. ($p < 0,01$, $p = 0,000$, $r = 0,564$). Açıklık ile geçimlilik arasında pozitif yönde yüksek kuvvetli bir ilişki olduğu belirlenmiştir. ($p < 0,01$, $p = 0,000$, $r = 0,626$).

Sorumluluk ile dışa dönüklük arasında pozitif yönde orta kuvvetli bir ilişki olduğu belirlenmiştir. ($p < 0,01$, $p = 0,000$, $r = 0,549$). Sorumluluk ile geçimlilik arasında pozitif yönde yüksek kuvvetli bir ilişki olduğu belirlenmiştir. ($p < 0,01$, $p = 0,000$, $r = 0,617$). Sorumluluk ile duygusal dengesizlik arasında pozitif yönde çok düşük kuvvetli bir ilişki olduğu belirlenmiştir. ($p < 0,05$, $p = 0,011$, $r = 0,155$).

Dışa dönüklük ile geçimlilik arasında pozitif yönde yüksek kuvvetli bir ilişki belirlenmiştir. ($p < 0,01$, $p = 0,000$, $r = 0,609$).

Çizelge 4.14: Beş Faktörlü Kişilik Envanterinin Spora Yabancılaşma Üzerindeki Etkisinin Test Edilmesine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları.

	B	Standart Hata	β	t	P	İkili	Kısmı	VIF
Sabit	56,027	10,182		5,502	0,000			
Açıklık	-0,590	0,272	-0,179	-2,164	0,031*	-0,137	-0,132	1,90
Sorumluluk	-0,444	0,365	-0,101	-1,217	0,225	-0,087	-0,075	1,92
Dışa Dönüklük	0,564	0,427	0,107	1,320	0,188	-0,002	0,081	1,84
Geçimlilik	0,285	0,440	0,058	0,648	0,518	-0,056	0,040	2,23
Duygusal Dengesizlik	0,368	0,172	0,132	2,141	0,033*	0,121	0,130	1,06

R= 0,214 R²=0,028
F(5-270)=2,541 p=0,000 Durbin-Watson=1,894 *p<0,05

Regresyon analizine başlamadan önce regresyon analizi varsayımları incelenmiş olup, değişkenler arasındaki ilişkilerin doğrusal olduğu belirlenmiştir (F(5-270)=2,541 p=0,000). Otokorelasyon ve çoklu bağıntı problemlerin varlığının tespiti için durbin-watson değeri ve VIF değerleri incelenmiştir. Tablo değerleri incelendiğinde Durbin-watson değerinin 2'ye yakın olması gerekliliği ve VIF değerinin 10'un altında olması gerekliliğine uyduğu belirlenmiştir.

Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde: beş faktörlü kişilik envanteri alt boyutları olan açıklık ve duygusal dengesizlik sporda yabancılaşma ile anlamlı ilişkiler göstermektedir. (p<0,05). Adı geçen değişken sporda yabancılaşma düzeyinin sadece %2,8'ini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına(β) göre yordayıcı değişkenlerin sporda yabancılaşma üzerinde görece önem sırası, duygusal dengesizlik, açıklıktır.

Regresyon modeli: Spora Yabancılaşma=56,027-0,179*Açıklık+0,132*Duygusal Dengesizlik

Duygusal dengesizlikte bir birimlik puan artışı sporda yabancılaşmada 0,132'lik artış, açıklıkta bir birimlik artış olduğunda sporda yabancılaşmanın 0,179 düzeyinde düşüş olacağı belirlenmiştir

Çizelge 4.15: Sporda Yabancılaşma Ölçeği ve Alt Boyutların TOHM Durumuna Göre Farklılaşmalarına Ait Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları.

	TOHMda Kalma Durumu	n	\bar{x}	s.s.	Levene Testi		s.d	t	P
					F	p			
Kültür	Kalan	271	7,45	3,09	1,242	0,266	540	0,832	0,406
	Kalmayan	271	7,23	2,90					
Sporda Yabancılaşma	Kalan	271	20,17	6,16	10,915	0,001	540	2,966	0,003*
	Kalmayan	271	18,73	5,08					
Kurarsızlık	Kalan	271	12,25	5,16	8,441	0,004	540	1,299	0,194
	Kalmayan	271	11,72	4,32					
Kedine Yabancılaşma	Kalan	271	17,97	6,48	0,990	0,320	540	0,855	0,393
	Kalmayan	271	17,51	5,97					
Sporda Yabancılaşma Genel	Kalan	271	57,84	18,81	8,666	0,003	540	1,756	1,080
	Kalmayan	271	55,20	16,12					

*P<0,05

Araştırmaya katılan sporcuların sporda yabancılaşma düzeylerinin TOHM durumlarına göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucuna göre, katılımcıların sporda yabancılaşma düzeylerinin TOHM durumlarına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($t(540)=2,966$; $p<0,05$; $p=0,003$). TOHM’da kalmayanların ($\bar{x}=18,73$) sporda yabancılaşma düzeylerinin TOHM’da kalanlara ($\bar{x}=20,17$) göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 4.16: Beş Faktörlü Kişilik Envanteri ve Alt Boyutların TOHM Durumlarına Göre Farklılaşmalarına Ait Bağımsız Örneklem t- Testi Sonuçları.

	TOHMda Kalma Durumu	n	\bar{x}	s.s.	Levene Testi		s.d	t	p
					F	p			
Açıklık	Kalan	271	31,63	5,66	0,639	0,425	540	-1,322	0,187
	Kalmayan	271	32,28	5,71					
Sorumluluk	Kalan	271	27,90	3,98	2,356	0,125	540	-0,738	0,461
	Kalmayan	271	28,16	4,28					
Dışa Dönüklük	Kalan	271	23,15	3,78	0,038	0,846	540	-1,830	0,068
	Kalmayan	271	23,73	3,58					
Geçimlilik	Kalan	271	22,16	3,67	0,043	0,836	540	-1,729	0,084
	Kalmayan	271	22,71	3,84					
Duygusal Dengesizlik	Kalan	271	37,62	6,78	0,486	0,486	540	1,483	0,139
	Kalmayan	271	36,76	6,78					
Genel beş faktörlü kişilik	Kalan	271	142,46	17,32	0,069	0,792	540	-0,815	0,416
	Kalmayan	271	143,65	16,41					

Araştırmaya katılan sporcuların beş faktörlü kişilerin envanteri düzeylerinin TOHM durumlarına göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı olup olmamasını test etmek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucuna göre, katılımcıların beş faktörlü kişilerin envanter düzeylerinin TOHM durumlarına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Çizelge 4.17: Sporda Yabancılaşma Ölçeği ve Alt Boyutların TOHM’da Kalanların Aile Yanında Yaşama Durumlarına Göre Farklılaşmalarına Ait Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları.

	Ailenin Yanında Kalma Durumu	n	\bar{x}	s.s.	Levene Testi				
					F	p	s.d	t	p
Kültür	Aileden Ayrı	120	8,12	3,16	0,610	0,435	269	3,243	0,001*
	Aile Yanı	151	6,91	2,93					
Sporda Yabancılaşma	Aileden Ayrı	120	21,78	6,14	2,060	0,152	269	3,954	0,000*
	Aile Yanı	151	18,88	5,89					
Kurarsızlık	Aileden Ayrı	120	13,02	5,13	0,416	0,519	269	2,182	0,030*
	Aile Yanı	151	11,65	5,12					
Kendine Yabancılaşma	Aileden Ayrı	120	19,13	6,83	4,918	0,027	269	2,662	0,008*
	Aile Yanı	151	17,05	6,06					
Sporda Yabancılaşma Genel	Aileden Ayrı	120	62,05	18,98	1,713	0,192	269	3,348	0,001*
	Aile Yanı	151	54,49	18,04					

*p<0,05

Araştırmaya katılan sporcuların sporda yabancılaşma düzeylerinin ohmda kalanların aile yanında yaşama durumlarına göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucuna göre, katılımcıların kültür boyutu düzeylerinin TOHM’da kalanların aile yanında yaşama durumlarına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($t(269)=3,243$; $p<0,05$; $p=0,001$). Aileden ayrı yaşayanların ($\bar{x}=8,12$) kültür düzeylerinin aile yanında yaşayanlara ($\bar{x}=6,91$) göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların sporda yabancılaşma boyutu düzeylerinin TOHM’da kalanların aile yanında yaşama durumlarına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($t(269)=3,954$; $p<0,05$; $p=0,000$). Aileden ayrı yaşayanların ($\bar{x}=21,78$) sporda yabancılaşma boyutu düzeylerinin aile yanında yaşayanlara ($\bar{x}=18,88$) göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların kurarsızlık boyutu düzeylerinin TOHM’da kalanların aile yanında yaşama durumlarına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($t(269)=2,182$; $p<0,05$; $p=0,030$). Aileden ayrı yaşayanların ($\bar{x}=13,02$) kurarsızlık boyutu düzeylerinin aile yanında yaşayanlara ($\bar{x}=11,65$) göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların kendine yabancılaşma boyutu düzeylerinin TOHM’da kalanların aile yanında yaşama durumlarına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($t(269)=2,662$; $p<0,05$; $p=0,008$). Aileden ayrı yaşayanların ($\bar{x}=19,13$) kendine yabancılaşma boyutu düzeylerinin aile yanında yaşayanlara ($\bar{x}=17,05$) göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların sporda yabancılaşma genel düzeylerinin TOHM’da kalanların aile yanında yaşama durumlarına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($t(269)=3,348$; $p<0,05$; $p=0,001$). Aileden ayrı yaşayanların ($\bar{x}=62,05$) sporda yabancılaşma genel düzeylerinin aile yanında yaşayanlara ($\bar{x}=54,49$) göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 4.18: Beş Faktörlü Kişilik Envanteri ve Alt Boyutların TOHM’da Kalanların Aile Yanında Yaşama Durumlarına Göre Farklılaşmalarına Ait Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları.

	Ailenin Yanında Kalma Durumu	n	\bar{x}	s.s.	Levene Testi		s.d	t	p
					F	p			
Açıklık	Aileden Ayrı	120	32,06	5,36	1,063	0,304	269	-0,570	0,569
	Aile Yanı	151	32,46	5,99					
Sorumluluk	Aileden Ayrı	120	28,07	4,30	0,080	0,778	269	-0,327	0,744
	Aile Yanı	151	28,24	4,28					
Dışa Dönüklük	Aileden Ayrı	120	23,30	3,64	0,476	0,491	269	-1,771	0,078
	Aile Yanı	151	24,07	3,51					
Geçimlilik	Aileden Ayrı	120	22,48	3,78	0,045	0,833	269	-0,907	0,365
	Aile Yanı	151	22,90	3,88					
Duygusal Dengesizlik	Aileden Ayrı	120	36,91	7,16	1,551	0,214	269	0,320	0,749
	Aile Yanı	151	36,64	6,48					
Genel Beş Faktörlü Kişilik	Aileden Ayrı	120	142,81	16,07	0,008	0,930	269	-0,748	0,455
	Aile Yanı	151	144,31	16,70					

Araştırmaya katılan sporcuların beş faktörlü kişilik envanteri düzeylerinin TOHM’ da kalanların aile yanında yaşama durumlarına göre farklılığı istatistiksel olarak anlamlı olup olmamasını test etmek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucuna göre, katılımcıların beş faktörlü kişilik envanter düzeylerinin TOHM’ da kalanların aile yanında yaşama durumlarına göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

5. TARTIŞMA

Bu çalışmada; sporda yabancılaşma ile ilgili verilerin toplanması, analiz edilmesi ve yorumlanması noktasında bu alanda yapılan ilk çalışma özelliği taşımaktadır. Çalışmada kullanılan ‘Sporda Yabancılaşma Ölçeği’ tarafımızca geliştirilmiş olup öncelikle geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Dolayısı ile tartışma bölümünde aynı alanda benzer sonuçlar bulunmadığı için yapılan karşılaştırmalar eğitim, iş hayatı gibi sektör çalışanları üzerinde yapılan yabancılaşma ve kişilik araştırmaları ile yapılmıştır.

Bu araştırmanın amacı; Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi’de kalan sporcuların yabancılaşma düzeyleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Olimpiyatlar din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin tüm sporcuları bir araya getiren en büyük spor organizasyonudur. Olimpiyatlara başarı elde etmek hem ülke hem de sporcu için sporda en başarılı olunan nokta olarak kabul edilir. Olimpiyatlarda başarı elde etmek amacı ile Spor Bakanlığı tarafından, Rio-2016 ve Tokyo-2020 eylem planı kapsamında, spor altyapısını büyük oranda tamamlamış kentlerde olimpiyatlara sporcu yetiştirme merkezi kurulması kararlaştırılmıştır.

Kurulan TOHM merkezlerinde olimpiyatlarda başarı elde etmek hedeflenmiştir. TOHM sporcularının Kişilik özellikleri ve Yabancılaşma düzeylerinin tespit edilmesi, kişilik özellikleri ve yabancılaşma seviyeleri arasındaki ilişki araştırılmak istenmiştir.

Sporun amacı eylem olmaktan uzaklaştığı anlarda spor artık amacından uzaklaşp başka fikir ve olayların aracı haline gelmektedir. Sporunun sporu neden yaptığı ve kim için yaptığı konusunda net fikrinin olmaması onun spora ilişkin sportif ahlaka uygun davranmamasına sebep olmaktadır. Sporcu kendisini ait hissetmediği, bulunduğu ortamda özgün davranışlar oluşturamadığı ve bir spor ortamında eylemine ve kendine yani yaptığı spora yabancılaşmaktadır (Talimciler, 2010). Yabancılaşan sporcunun performansının ve spor hayatının etkilenmesi hedefinin önemsizleşmesine ve başarılmamasına sebep olacaktır.

Sporun endüstriyel bir hal alması, arz talep doğrultusunda ilerleyen bir pazar konumuna gelmesi sporcuyu doğrudan etkisi altına almaktadır. Zira; sporcu artık alınıp satılan bir işçiye dönüşmektedir. Artık sporcu sporu kendisi için değil kendisinden beklenen talepleri karşılamaya sürüklenmiş olur. Bu durum doğrudan sporcunun hem kendisine hem de spora yabancılaşmasını beraberinde getirmektedir (Narula ve Dunning, 2000). Sonuç olarak da artık sporda doping, şike gibi olumsuz durumlar normal hale gelmiş olur. Ancak; sporcunun asıl amacı sporu kendisi için yapmak olmalıdır ki kurallar ve kültürel değerler ölçüsünde spor daha anlamlı hale gelmiş olur. Bu doğrultuda sporda yabancılaşmanın sporda yabancılaşma ölçeği kapsamında genel değerlendirmesi sonucunda ölçek toplam puanının $57,83 \pm 18,80$, kültür alt boyutu ortalama puanı $7,44 \pm 3,08$, sporda yabancılaşma $20,16 \pm 6,16$, kuralsızlık alt boyutu ortalama puanı $12,25 \pm 5,16$ ve kendine yabancılaşma alt boyutu ortalama puanı $17,97 \pm 6,48$ olduğu belirlenmiştir. Özellikle kurarsızlık ve kültür alt boyutlarında ciddi etkilenmenin olduğu görülmektedir (Çizelge 4.2-Çizelge 4.3).

Mau (1992); yabancılaşmayı lise öğrencileri üzerinde eğitime bakan yönü ile incelemiş ve kuralsızlığın öğrencinin okula karşı aidiyet duygusunu etkileyen en önemli faktör olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çünkü; öğrencilerin sadece dersteki başarılarına göre takdir edilmeleri onları okuldan uzaklaştırarak sosyal ortamdan yalıtılmalarına ve tamamen toplumdaki yabancılaşmalarına neden olmaktadır. Öğrencileri okula yabancılaştırmayı önleyen ve onlara katkıda bulunan okul uygulamaları irdeleyen Russell (1994); düşük beklenti, tutarsız ve geçersiz disiplin kuralları ile sosyal yetersizliğin yabancılaşmaya neden olduğunu ifade etmiştir. Ulusal anlamda yabancılaşmayı ölçek olarak geliştiren Sanberk (2003); öğrencilere yönelik olarak geliştirdiği ölçeğin geçerlilik-güvenilirlik çalışmasını yapmış ve 'Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği' nin içerdiği dört faktörün güvenilir ve geçerli olduğunu ortaya koymuştur. Her bir faktör alt ölçek olarak kabul edilerek Anlamsızlık, Kuralsızlık, Sosyal Uzaklık ve Güçsüzlük şeklinde adlandırmıştır. Ancak bu araştırma sporcular üzerinde yapıldığı için amaca yönelik olarak sporda yabancılaşma, kültür, kuralsızlık ve kendine yabancılaşma alt boyutlarına kategorize edilerek incelenmiştir.

Katılımcıların sporda yabancılaşma ölçeğine ait görüşlerinin yaşa göre farklılık oluşturduğu 18 yaşındaki sporcu bireylerin sporda yabancılaşma alt boyutlarının 21 ve üzeri olanlara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.5). TOHM sporcusu olmayanların ise sadece kültür ile sporda yabancılaşma alt boyutlarında farklılık gösterdiği ve 18 yaşındaki sporcu bireylerin sporda

yabancılaşmaları 21 ve üzeri olanlara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Hemşirelerin işe yabancılaşmalarını araştıran Yetiş (2013) ise; yaş ile yabancılaşma ve yabancılaşma alt boyutları bir ilişkinin olmadığını belirtmiştir. Kocaeli’de yapılan başka bir çalışmada yaşın hemşirelerde yabancılaşmayı etkileyen bir faktör olduğu yaş arttıkça işe yabancılaşma oranının arttığı vurgulanmıştır (Oruç, 2004). Abualrub ve ark. (2008) yaşın işe yabancılaşma oranını etkilemediğini belirtmişlerdir.

Çalışmamızda katılımcıların sporda yabancılaşma ölçeğine ait görüşlerinin cinsiyete göre farklılık oluşturduğu özellikle kültür ve kuralsızlık alt boyutlarında kadınların aldıkları puanların erkeklere göre daha düşük olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.4). Okul çağındaki çocuklar üzerinde kapsamlı bir şekilde araştırmalar yapan Trent (2001); cinsiyetin yabancılaşma üzerinde etkisinin olmadığını ifade etmiştir. Yüksekokul öğrencilerindeki yabancılaşma faktörlerini inceleyen Lane (1999)’da cinsiyet ile yabancılaşma ve yabancılaşma alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyonunun bulunmadığını ifade etmiştir. Ancak literatürde bu alan yazına benzer olarak cinsiyetin yabancılaşma için bir faktör olduğunu ifade eden çalışmalarda bulunmaktadır. Örgütsel yabancılaşmayı araştıran Salihoğlu (2014); de çalışanların cinsiyetleri ile yabancılaşma ve güçsüzleşme, anlamsızlaşma alt boyutları arasında ilişki olmadığını sadece kendine yabancılaşma alt boyutunda kadınların aldıkları puanın erkeklerden daha düşük olduğunu ifade etmiştir. Orta Öğretim Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İnceleyen Çelik (2005); kız öğrencilerin; kuralsızlık, anlamsızlık, sosyal uzaklık ve güçsüzlük alt boyutlarından aldıkları puan ortalamasının erkeklere göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir ki bu çalışma bizim çalışma bulgularımız ile tam tersi sonuç vermektedir. Cinsiyetler arasında böyle bir farkın olmasının en önemli nedeni biyolojik, fizyolojik ve ruhsal farklılıklardan dolayı kadınların olaylardan daha çabuk etkilenmeleri ve daha kırılabilir olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmaya katılanların sporda yabancılaşma ölçeğine ve alt boyutlarına ait algıların eğitim durumuna göre değerlendirmede lise mezunlarının algı puanlarının lisans mezunlarından daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.6). Dolayısı ile eğitim seviyesi arttıkça farkındalık da artış göstermektedir. Rus çalışanlar arasında devlete ait ve özel sektör kuruluşlarındaki yabancılaşma düzeyini 2 yıl süre ile inceleyen Banai ve Weisberg (2003); eğitim düzeyi ile yabancılaşma arasında negatif yönlü bir ilişki bulmuşlardır. Salihoğlu (2014) ise eğitim seviyesi ile yabancılaşma arasında herhangi bir ilişki bulmamıştır.

Eğitim fakóltesi oğrencilerinin oğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında fakólterine yabancılaşmalarını 1082 eğitim fakóltesi oğrencisi üzerinde inceleyen Erimez ve Gizir (2013); yabancılaşma için oğrenci yabancılaşma ölçeğini kullanmışlar ve oğrencilerin anlamsızlık ile kuralsızlık alt boyutlarında oğrencilerin kendi okullarına yabancılaşmalarının, mesleklerine yönelik tutumlarını anlamlı seviyede yordadığını belirtmişlerdir. Bu çalışmada kültür ile kendine yabancılaşma ve kuralsızlık arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olması beklenen sonuçlardan biridir. Çünkü; kendine ait olmayan bir kültürde bulunan sporcu yada farklı kültürün hakim olduğu bir yerde sportif faaliyetlerini yapan sporcular buldukları sosyal ortamdan etkilenerek uzaklaşmakta ve zamanla yabancılaşabilmektedirler. Farklı kültürün normları altında yaşayan sporcular belli noktalarda sınırları çizilmiş toplumsal kuralları reddedebilmektedirler.

Araştırmaya katılanların sporda yabancılaşma ölçeğine ve alt boyutlarına ait algıların ailede başka spor yapan olma, spor yapma süresi, ailenin gelir durumu durumuna göre farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir (Çizelge 4.7). Literatürde özellikle sosyoekonomik düzey ile yabancılaşma arasında ilişki olduğu ifade edilmektedir. Örneğin Sanberk (2003) ile Çelik (2005); alt sosyo-ekonomik düzeyde bulunan oğrencilerin orta ve üst sosyo ekonomik düzeyde bulunan oğrencilere göre daha düşük düzeyde yabancılaşma yaşadıklarını rapor etmişlerdir. Ancak yapılan detaylı incelemede bizim sonucumuzda olduğu gibi sosyo ekonomik durum ile yabancılaşma arasında ilişki olmadığını ifade eden çalışmalar da bulunmaktadır.

Sporda yabancılaşma ölçeğine ve alt boyutlarına ait bütün algıların aile gelir durumuna göre farklılık gösterdiği 0-1501 TL olanların sporda yabancılaşma genel algıları 3001-4500 TL olanlara göre daha düşük bulunmuştur (Çizelge 4.7). Lise 9. Sınıf oğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları ile okula yabancılaşma düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştıran Yanık (2015); alt gelir seviyesinde olan oğrencilerin daha fazla yabancılaşma yaşadıklarını ifade etmiştir. Sosyal faktörler altında yabancılaşmayı inceleyen Murdock (1999) ile ergenlerde bilişsel özellikler ile yalnızlık ilişkisini araştıran Kılınç (2005); sosyoekonomik düzey geriledikçe bireylerin daha fazla yabancılaşma yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu çalışmada TOHM sporcuları ile TOHM eğitim almayan sporcular arasındaki farklardan biride ekonomik faktördür. Çünkü TOHM sporcuları belli bir gelire sahip oldukları için yabancılaşma risk faktörlerinden etkilenmeyebilirler ancak diğer gruptaki sporcular

kendi imkanları ile faaliyet gösterdikleri için daha fazla yabancılaşma faktörlerine maruz kalabilirler.

TOHM sporcularının sporda yabancılaşma ölçeği ile alt boyutları arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde ilişki olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.8). Sporda yabancılaşma ile kurarsızlık ve kedine yabancılaşma arasında pozitif yönde yüksek kuvvetli bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Aydın ili örneği üzerinde ortaöğretim öğretmenlerinin yabancılaşma düzeylerini araştıran Emir (2012); yabancılaşma alt boyutlarından en yüksek oranda yabancılaşmanın “normsuzluk” boyutunda olduğunu, daha sonra sırası ile güçsüzlük, yalıtılmışlık, anlamsızlık, kendine yabancılaşma olduğunu en az yabancılaşmanın ise okula yabancılaşma boyutunda görüldüğünü ifade etmiştir. Tabi ki yapılan bu çalışmalar ile bizim araştırmamızdaki bütün sonuçları kıyaslamak özellikle de yabancılaşma alt boyutlarını kıyaslamak doğru olmayacaktır. Çünkü gerek eğitim dünyası gerek iş dünyası oldukça farklı özelliklere sahiplerdir ve bu sektörlerin beraberinde getirdiği kurallar ve normlar spor ve sporcular üzerinde herhangi bir anlamlılık ifade etmeyebilir.

Araştırmamızda diğer veri toplama aracı olan Beş Faktörlü Kişilik Envanteri; bir ölçme/değerlendirme aracı olarak kişiliği en kapsamlı şekilde tanımlayarak, beş alt boyuttan oluşan ölçektir (Rammstedt ve John, 2007).

Beş faktörlü kişilik envanteri alt boyutları için tanımlayıcı istatistik sonuçları verilmiştir. Açıklık alt boyutu ortalama puanı $32,28 \pm 5,71$ olup, sorumluluk alt boyutu ortalama puanı $28,16 \pm 4,28$, dışa dönüklük $23,73 \pm 3,58$, geçimlilik alt boyutu ortalama puanı $22,71 \pm 3,83$, duygusal dengesizlik alt boyutu ortalama puanı $36,76 \pm 6,77$ 'dir (Çizelge 4.3). Spor yapanlar ile yapmayanlar arasındaki kişilik farklılığın incelendiği bir çalışmada genel ortalamada dışadönüklük 3.76, geçimlilik 3.81, sorumluluk 3.59, duygusal dengesizlik 2.46, gelişim açıklık alt boyutundan ise 4.12 puan alındığı belirtilmiştir (Tok, 2008). Üniversite öğrencilerinin zaman perspektifleri ile beş faktörlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin inceleyen Alacatlı (2013) ise; katılımcıların “dışadönüklük, uyumluluk, açıklık ve sorumluluk” alt boyutlarından aldıkları puanların diğer alt boyutlardan alınan puanlardan daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

TOHM sporcularının beş faktörlü kişilik envanter algılarının cinsiyet (Çizelge 4.9), yaş (Çizelge 4.10), eğitim durumu (Çizelge 4.11), aile gelir durumu (Çizelge 4.12) göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$). Menteşe (2007) ile Yüksel (2016)'da cinsiyet ve aile durumu

arasında beş faktörlü analiz sonuçlarının istatistiksel bir anlamlılık göstermediğini bildirmişlerdir.

TOHM'da eğitim almayan sporcuların ise beş faktörlü kişilik envanteri ve alt boyutlarına ait algıların cinsiyete göre farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve kadınların açıklık, dışa dönüklük, sorumluluk geçimlilik ve duygusal dengesizlik boyutlarından daha yüksek puanlar aldıkları tespit edilmiştir (Çizelge 4.9). Üniversite öğrencilerinin beş faktör kişilik kuramı'na göre kişilik özellikleri alt boyutlarının bazı değişkenlere göre inceleyen Tatlıhoğlu (2014); öğrencilerinin kişilik özellikleri alt boyutlarından deneyime açıklık, dışadönüklük, geçimlilik ve sorumluluk puan ortalamalarında anlamlılık olmadığını sadece, duygusal dengesizlik alt boyutunda kız öğrencilerin aldıkları puanların erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Ancak bu konuda farklı sonuçlar rapor eden çalışmalarda bulunmaktadır. Neff (2003) ve Öy (1995); kadınların erkeklere göre daha fazla depresyona girdiklerini, ve kendilerine karşı daha eleştirel olduklarını dolayısı ile öz denetimlerinin daha düşük olduğunu bildirmişlerdir. Genel olarak kadınlar erkeklere göre uyum ve sorumluluk süreçlerinde problem çözücü, daha etkin ve daha uyumlu davranmaktadırlar (De Wied, Branje ve Meeus, 2007). Kadınların toplum içindeki rollerinden dolayı daha olumlu ve yapıcı davranmaları onların sorunlar ile daha fazla yüzleşmelerinden, kendilerini daha fazla açmalarından ve duygularını daha net açmalarından kaynaklanmaktadır (Brewer, Mitchell ve Weber, 2002;). Geçimlilik ve duygusal dengesizlik alt boyutlarında kadınların daha yüksek puana sahip olduklarını ifade eden araştırmacılar, bu sonuçlarını hem cinsiyete dair özelliklere, hem de sosyal roller teorisi çerçevesinde açıklamaktadırlar (Chapman, Duberstein, Sörensen ve Lyness, 2007).

TOHM sporcularının beş faktörlü kişilik envanterine ve alt boyutlarına ait algıların yaşa göre farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu; 18-20 yaş olanların sorumluluk algılarının 21-23 yaş olanlara göre daha yüksek oldukları tespit edilmiştir (Çizelge 4.10). Kamu personellerinin kişilik özelliklerinin çıkarıldığı bir araştırmada ise bu anlamlı farklılığa göre; 30 yaş ve altında çalışan personelin dışa dönüklük boyut puanının 51 yaş ve üzerinde çalışan personelin puanından daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Yüksel, 2016). Literatürde yaş ve kişilik özelliği değerlendirilmesinde genellikle geçimlilik ve sorumluluk üzerinde durulmuş; Sorumluluk ve geçimlilik alt boyutları ile yaş arasında pozitif ilişki olduğu rapor edilmektedir (Menteşe, 2007). Geçimlilik; çatışmadan kaçınma, işbirliğine yatkın olma hoşgörülü olma, affedici olma, uyumlu olma ve anlayışlı olma, gibi karakterleri içermektedir. Çünkü deneyim

ve tecrübeler arttıkça hayata tek yönlü bakmanın, çatışmanın, işbirliğinden kaçmanın rekabete girmenin, çok fazla olumsuz sonuçlara neden olacağı algılanmış olmaktadır (Müller ve ark., 2014). Dolayısı ile yaş ile birlikte sorumluluk ve geçimlilik boyutunda bir artış olduğunu gösteren sonuçlar bulunmaktadır.

TOHM sporcularında açıklık ile sorumluluk ve dışa dönüklük arasında pozitif yönde orta kuvvetli bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Sorumluluk ile dışa dönüklük ve geçimlilik arasında pozitif yönde orta kuvvetli bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.13). Sportif aktiviteler ile uğraşan bireylerin en belirgin özelliklerinden biri dışa dönüklüktür. Çünkü; dışadönük bireyler insanlarla birlikte vakit geçirmekten keyif alan sosyal, ve konuşkan kişilerdir (Tkach ve Lyubomirsky, 2006). Yüksek sosyal zekaya sahip ve sosyal ilişkilerinde başarılı olan bireylerin umut/mutluluk seviyelerinin yüksek olduğuna dair bulgular bulunmaktadır (Somer ve Lewis, 1999). Bu noktadan ele alındığında dışadönüklük özelliği yüksek olan kişilerin doyurucu ve derin kişilerarası ilişkiler yaşamalarının sportif iyi oluşa olumlu katkısının bulunacağı söylenebilir. Bu konuda yapılan başka bir çalışmada sporcu olmayan kişilerin dışadönüklük puan ortalamalarının, sporcu kişilerden daha düşük olduğu rapor edilmiştir (Tok, 2008). Alacatlı (2013); “duygusal dengesizlik” ile “uyumluluk”; “duygusal dengesizlik” ile “sorumluluk” alt boyutları arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu; “Dışadönüklük” ile “açıklık”, “uyumluluk” ve “sorumluluk” alt boyutları ise pozitif yönde bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, “açıklık “ ile “uyumluluk”, “sorumluluk” alt boyutları arasında da kuvvetli pozitif ilişki olduğunu vurgulamıştır.

Dışadönük kişilerin sosyal ve pozitif olmaları yanında, geçinme sürecinde olumlu tutum sergilemeleri yönünde ortaya çıkan sonuçlar (Jensen-Campbell ve Graziano, 2001) ile uyumlu ve geçimli bireylerin, sosyal ilişkileri devam ettirme konusundaki tutumları (Park ve Antonioni, 2007), çatışma süreçlerinde daha yapıcı çözüm önerileri sergilemelerini ve işbirliği içinde orta yolu bulma konusuna (Pelled, Eisenhardt ve Xin, 1999) daha fazla önem verdiklerini göstermektedir ki bu araştırma sonuçları literatür bulguları ise tutarlılık göstermektedir. Doğan (2013); duygusal denge ile öznel iyi oluş arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğunu; sorumluluk, dışadönüklük yumuşak başlılık ve gelişime açıklık ile öznel iyi oluş arasında ise pozitif yönlü bir ilişkinin olduğunu belirtmektedir.

Beş faktörlü kişilik envanteri alt boyutları olan açıklık ve duygusal dengesizlik sporda yabancılaşma ile anlamlı ilişkiler göstermektedir (Çizelge 4.14) ($p<0,05$). Adı geçen değişken sporda yabancılaşma düzeyinin sadece % 2,8’ini

açıklamaktadır. Performans sporcusu ve spor yapmayan üniversite öğrencilerinde duygusal zeka ile kişilik özelliklerinin karşılaştıran Tok (2008); çalışmasında sporcu olanların daha yüksek dışadönük ve sorumluluk puanına; daha düşük duygusal dengesizlik puanına sahip olduklarını ifade etmiştir (Tok, 2008). Standardize edilmiş regresyon katsayısına(β) göre yordayıcı değişkenlerin sporda yabancılaşma üzerinde görelî önem sırası, duygusal dengesizlik, açıklıktır.

Bu araştırma da ise be faktörlü kişilik envanterinden meydana gelen regresyon modeli Türkiye Olimpiyat Eğitim Merkezi'nde eğitim alan ve almayan sporcuların sporda yabancılaşma düzeylerini bir dereceye kadar öngörebilmişse de (% 2,8) çok ciddi sonuçlar ortaya konulamamıştır.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1 Sonuç

Türkiye Olimpiyat Eğitim Merkezi'nde eğitim alan sporcuların sporda yabancılaşma ve beş faktör kişilik özelliklerinin incelenmesi amacı ile yapılan araştırmamıza TOHM'da eğitim 101 kadın ve 170 erkek ve TOHM bulunan illerde sporculuk hayatı devam eden 18 yaş üstü 111 kadın ve 160 sporcu katılmıştır.

Türkiye Olimpiyat Eğitim Merkezinde eğitim alan sporcuların %41,3' ü 18, %24,7' si 19, %14,8' i 20, %19,2' si 21 ve üzeri, TOHM'da eğitim almayan katılımların ise % 65-3' ü 18-20 yaş, %25,5' i 21-23 yaş, %9,2' si 24 yaş ve üzeridir.

Yapmış olduğumuz araştırmada TOHM'da eğitim alan sporcuların sporda yabancılaşma algılarının cinsiyete göre farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($t(269)=-2,074$; $p<0,05$; $p=0,039$). Kadınların ($\bar{x}=54,78$)sporda yabancılaşma algıları erkeklere ($\bar{x}=59,65$) göre daha düşüktür. TOHM'da eğitim almayan sporcuların da yabancılaşma algılarının farklılığı istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($t=2,496$; $p<0,05$). Kadınların ($\bar{x}=17,81$) sporda yabancılaşma algıları erkeklere ($\bar{x}=19,36$) göre daha düşüktür.

TOHM'da eğitim alan sporcuların sporda yabancılaşma genel algılarının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(3-270)=3,836$; $p<0,05$; $p=0,010$). 18 yaşında ($\bar{x}=53,89$) sporda yabancılaşma genel algıları 21 ve üzeri ($\bar{x}=64,07$) olanlara göre daha düşüktür. Sporcuların eğitim durumuna sporda yabancılaşma algıları arasında yine anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($F(2-270)=8,584$; $p<0,05$; $p=0,000$). Lise mezunlarının ($\bar{x}=54,05$) sporda yabancılaşma genel algıları lisans mezunlarına ($\bar{x}=64,01$) olanlara göre daha düşüktür. Sporcuların sporda yabancılaşma genel algıları ve aile gelir düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p>0,05$).

TOHM'da eğitim alan sporcuların beş faktörlü kişilik envanter algılarının cinsiyete, yaşa, eğitim durumlarına ve aile gelir düzeylerine göre farklılığı

istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Sporcuların beş faktörlü kişilik envanteri alt boyutları olan açıklık ve duygusal dengesizlik düzeyleri ile sporda yabancılaşma arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($F(5-270)=2,541$ $p=0,000$).

Yapılan analizler sonucunda; sporcuların TOHM'da eğitim alıp almama durumlarına göre sporda yabancılaşma düzeyleri karşılaştırıldığında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($t(540)=2,966$; $p<0,05$; $p=0,003$). TOHM'da eğitim almayanların ($\bar{x}=18,73$) sporda yabancılaşma düzeylerinin TOHM'da eğitim alanlara ($\bar{x}=20,17$) göre daha düşük olduğu belirlenememişken, beş faktör kişilik özellikleri karşılaştırıldığında ise anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p>0,05$).

Ailesiyle aynı şehirde bulunan TOHM'da eğitim alan sporcuların sporda yabancılaşma düzeyleri arasında anlamlı fark tespit edilmişken ($t(269)=3,243$; $p<0,05$; $p=0,001$), beş faktör kişilik özellikleri karşılaştırıldığında ise anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p>0,05$).

Sonuç olarak yapmış olduğumuz araştırma kapsamında Sporda Yabancılaşma Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış ve 28 madde 4 alt boyuttan oluşan 5'li likert tipi ölçek elde edilmiştir.

Sporcuların sahip olduğu demografik özelliklerine göre TOHM'da eğitim alan sporcuların yabancılaşma düzeyleri karşılaştırma grubuna kıyasla daha fazla alt boyutta anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. TOHM sporcularının sosyal çevrelerini, ailelerinin yanından uzaklaşarak TOHM'da eğitim almaları, eğitim aldıkları kurumları değiştirmek zorunda kalmaları gibi etkenler yabancılaşma düzeylerinde etkili olduğu düşünülebilir. TOHM'da eğitim almaya hak kazanan sporcular performanslarını yükseltmeye yönelik özel imkanlara sahip olsalar bile yabancılaşma düzeylerinin artması sporcuların sadece performans değil psikolojik iyi olma durumlarını da olumsuz etkileyebilecek bir özellik olduğu düşünülebilir. Örneklem grubunu oluşturan sporcuların kişilik özellikleri ile ilgili yapılan analizlerde ölçek alt boyutlarında anlamlı farkın fazla bulunmaması sporcuların 18 yaş üstü olmasından kaynaklanmış olabilir aynı zamanda yaş faktörünün yanı sıra sporun kişilik üzerindeki olumlu etkileri de unutulmamalıdır.

Merkezlerin ve sporcuların sahip oldukları imkanların arttırılması sporcuların ailelerin ve alışık oldukları sosyal çevreden kopmadan spor hayatlarına devam

etmelerini sağlayacak dolayısıyla yabancılaşma düzeylerini de olumlu yönde etkileyecektir.

6.2 Öneriler

- Benzer çalışmalarda TOHM sporcularının kişilik ve yabancılaşma dışındaki farklı parametreleri incelenebilir.
- Benzer çalışmalarda daha fazla katılımcıya ulaşarak daha genel sonuçlar elde edilebilir.
- Araştırma sonuçları doğrultusunda TOHM sporcularına çeşitli rehabilitasyon seansları verilebilir.
- TOHM kapsadığı branşlar çoğaltılabilir. Takım ve bireysel spor yapan sporcuların eğitim aldığı TOHM merkezleri ayrılabilir.
- Benzer çalışmalarda TOHM sporcularının performansları araştırılabilir.
- TOHM bulunan şehirler ülke geneline yayılabilir, sporcu sayısı arttırılarak sporcuların bulunduğu şehirde TOHM'da eğitim almaları sağlanabilir.
- TOHM merkezinden eğitim alan sporcuların ailelerinden ve sosyal hayatlarından uzaklaşmalarını için yakın TOHM merkezleri tercih edilebilir.
- TOHM'da eğitim alan sporcuların eğitim hayatlarından kopmamaları için daha eğitim olanakları düzenlenebilir.
- Farklı illerden gelen sporcuların yabancılaşma düzeylerinin artmaması için oryantasyon programları düzenlenebilir.

KAYNAKLAR

- Abualrub, R. F., Al-Zaru I. M.** (2008). Job stres, recornation, job performance and intention to say work among jordamion hospital nurses. *Journal of Nursing Management*, 6, 227-236.
- Acartürk, B. A.** (2016). *5 faktör kişilik özellikleri ile bireycilik ve toplulukçuluk arasındaki ilişkini incelenmesi: dernek çalışma grupları üyeleri üzerinde bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Adler, A.** (2012). İnsan Doğasını Anlamak. D. Başkaya (Çev.). (s. 295) İzmir: İlya İzmir Yayınevi.
- Agarwal, S., Ramaswami, S. N.** (1993). Affective organizational commitment of salespeople: An expanded model. *Journal of Personal Selling and Sales Management*. 13, 49-70.
- Ahmad, S. F., Nazir, A. G. ve Darzi, J. A.** (2008). Organizational Behaviour. Delhi: Nice Printing Press.
- Akçakaya, M.** (2017). Bürokrasi kuramları ve türk kamu yönetiminde bürokratik sorunlar. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(3), 669-694.
- Akinoğlu, O.** (2002). *Eğitim ve sosyalleşme açısından internet kullanımı* (Yayınlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Aksakal, T.** (2013). Yabancılaşma olgusunun fotografik yansıması *Marmara Üniversitesi Sanat-Tasarım Dergisi*.
- Aktaş, A.** (2006). *Farklı kültürlerdeki yöneticilerin kişilik özelliklerine dayanarak liderlik anlayışlarının belirlenmesi: türk ve amerikan otel yöneticilerinin karşılaştırmalı analizi* (Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Alacatlı, E.** (2013). *Üniversite öğrencilerinin zaman perspektifleri ile beş faktörlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yüksek lisans tezi). Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aliyev, P.** (2008). *Beş faktörlü kişilik özellikleri ve cinsiyet rollerinin üniversite alan seçimi ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Alkan, N.** (2007). Beş faktör kişilik ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Ankara: Yayınlanmamış Araştırma.
- Alpkent, M.** (2007). *Sağlık sektörü bazında kamu ve özel sektörde üst düzey yöneticilerin kişilik yapılarının karşılaştırması: Ankara örneği* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alver, F.** (2008). Kapitalist üretim sürecinde ırkçılık, futbol ve medya. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 26, 223-247.
- Arkonaç, S. A.** (1998). Psikoloji (s. 510). İstanbul: Alfa Yayınları.

- Arslan, S.** (2016). *Rol çatışması ve rol belirsizliğinin örgütsel yabancılaşmaya etkisi: alanya belediyesi'nde bir uygulama.* (Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Aslan, H.** (2018). *Duygusal emek ile işe yabancılaşma ilişkisinde psikolojik sermayenin etkisi: otel işletmelerinde bir alan araştırması* (Doktora tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Atan, A.** (2011). *Sağlık sektöründe yabancılaşma* (Tezsiz yüksek lisans bitirme projesi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Ataş, Ö. ve Ayık, A.** (2013). Öğretmen adaylarında okula yabancılaşma, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (8), 103-122.
- Atkinson, R.L., Atkinson, R.C., Smith, E.E., Bem, D.J. and Nolen-Hoek-sema, S.** (2000). Hilgard's Introduction to Psychology(13thed.). NewYork: Harcourt College Publishers.
- Aydemir, S.** (2014). *Hemşirelerde benlik ve benlik saygısı: diyarbakır kadın doğum ve çocuk hastahkları hastanesi örneği* (Yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Aydoğan, E.** (2015). Marx ve öncülerinde yabancılaşma kavramı. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 54, 273-282.
- Aytaç, S.** (2000). İnsan Anlama Çabası. Bursa: Ezgi Kitapevi Yayınları.
- Aytaç, Ö.** (2005). Modern bürokrasiler ve yabancılaşma ethosu. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (2), 319-348.
- Babür, S.** (2009). *Turizm sektöründe örgütsel yabancılaşma: antalya beş yıldızlı konaklama işletmelerine yönelik bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Bacharach, S. B., Aiken, M.** (1979). The impact of alienation, meaninglessness, and meritocracy on supervisor and subordinate satisfaction, *Social Forces*, 57 (3), 853-870.
- Bolay S. H.** (2004) Felsefe Doktrinleri ve Terimleri Sözlüğü. (9. Baskı). (s. 451). Ankara : Akçağ Yayınları.
- Balıkçı, A., Aypay, A.** (2018). Okul müdürlerinin bürokrasi gündelik hayat etkileşimi. *Electronic Turkish Studies*, 13(10).
- Banai, M., Reisel, W. D.** (2003). A test control-alienation theory among cuban workers. *Management Research*, 1, 243-252.
- Banai, M., Weisberg, T.** (2003). Alienation in state-owend and private companies in Russia. *Scandinavian Journal of Management*. 19, 359- 383.
- Banai, M., Reisel, W.** (2007) The influence of supportive leadership and job characteristics on work alienation: a six-country investigation. *Journal of World Business*, 42 (3), 463–476.
- Bardavit, M.** (2007). *Kişilik yapılarının stresi değerlendirme, stresle başa çıkma yaklaşımları, algılanan stres ve iş doyumunu üzerinde olan etkisinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi* (Yüksek lisans tezi) İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Başaran, İ. E.** (1982). Örgütsel Davranış. Ankara: Gül Yayınevi.
- Batıgün, A. D., & Şahin, N. H.** (2006). İş stresi ve sağlık psikolojisi araştırmaları için iki ölçek: A-tipi kişilik ve iş doyumu. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(1), 32-45.
- Bauman, Z.** (2009). Sosyolojik Düşünmek. (s. 52). A. Yılmaz (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bayhan, V.** (1997). Üniversite Gençliğinde Anomi ve Yabancılaşma. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Bayındır, B.** (2002). *Ortaöğretim dal öğretmenlerinin mesleğe yabancılaşmaları ile öğretim-öğrenme sürecindeki davranışları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Baymur, F.** (2016). Çağımızda insan ilişkilerinin artan önemi ve bu hususun eğitimde dikkate alınması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(1).
- Behrem, Ü.** (2017). *Beş faktör kişilik özelliklerinin örgütsel adalet algısı aracılığıyla üretkenlik karşıtı davranışlar üzerine etkisinin incelenmesine yönelik bir araştırma* (Yüksek lisans tezi) Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bek, N.** (2008). Fiziksel Aktivite ve Sağlığımız. Ankara: Sağlık Bakanlığı Yayınları.
- Benet, M. V., John, O. P.** (1998). Los cinco grandes across cultures and ethnic groups: multitrait multimethod analyses of the big five in Spanish and English, *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(3), 729- 750.
- Bernstein, D. A., Penner, L. A., Clarke-Steward, A., Roy, E. J.** (2011). *Psychology* (9thEd.). Andover, UK: Cengage Learning.
- Bewes, T.** (2008). Şeyleşme. D. Soysal (Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Binbirçiçek Akdeniz, E.** (2012). J.P. Sartre'de Yabancılaşma Fenomeni. İstanbul: Karakoyun Yayınları.
- Bingöl, Y., Tanrıver, N.** (2011). Bilgi çağında değişen sosyal hareketler: sanal eylemler, *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 6 (1), 131-141.
- Blackwell, D., Leaman, C., Tramposch, R., Osborne, C., & Liss, M.** (2017). Extraversion, neuroticism, attachment style and fear of missing out as predictors of social media use and addiction. *Personality and Individual Differences*, 116, 69-72.
- Brewer, N., Mitchell, P. ve Weber, N.** (2002). Gender role, organizational status and conflict management styles. *International Journal of Conflict Management*. 13(1), 78-94.
- Bouchard, T. J., & Loehlin, J. C.** (2001). Genes, evolution, and personality. *Behavior genetics*, 31(3), 243-273.
- Boudon, R., & Bourricaud, F.** (2002). Anomie. *A critical dictionary of sociology*, University of Chicago Press.
- Boeree, C. G.** (1980). Alienation and the perception of personality. Unpublished doctoral dissertation, Oklahoma State University, Oklahoma.
- Bottomore, T. B., Nisbet, R., Tunçay, M., & Uğur, A.** (2006). Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Blutner, R., & Hochnadel, E.** (2010). Two qubits for CG Jung's theory of personality. *Cognitive Systems Research*, 11(3), 243-259.

- Budak, S.** (2000). Psikoloji Sözlüğü. Ankara: Bilim Ve Sanat Yayınları.
- Burger, M. J.** (2006). Kişilik. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F.** (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (2. Baskı). Ankara: Pegem A Akademi.
- Caligiuri, P.M.** (2000). The big five personality characteristics as predictors of expatriate's desire to terminate the assignment and supervisor-rated performance. *Personnel Psychology*, 53(1), 67-68.
- Camgöz, S. M.** (2009). *Kişilik özellikleri ile finansal performans arasındaki ilişkiler: a tipi yatırım fonu yöneticileri üzerinde bir değerlendirme* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Case, J. M.** (2008). Alienation and engagement: development of an alternative theoretical framework for understanding student learning. *High Education*, 55, 321-332.
- Cevizci, A.** (1999). Felsefe Sözlüğü. (s. 499). İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Cevizci, A.** (2010). Eğitim sözlüğü. (s. 1470). İstanbul: Say Yayınları.
- Chapman, B.P., Duberstein, P.R., Sörensen, S. ve Lyness, J.M.** (2007). Gender differences in five factor model personality traits in an elderly cohort. *Personality and Individual Differences*, 43, 1594-1603.
- Chiaburu, D. S., Thundiyil, T., Wang, J.** (2014). Alienation and its correlates: A meta-analysis. *European Management Journal*, 32(1), 24-36.
- Christ, O.** (2015). The Concept of alienation in the early works of Karl Marx. *European Scientific Journal*, 11 (7), 551-563.
- Çalışır, İ.** (2006). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin işe yabancılaşması: Bolu ili örneği* (Yüksek lisans tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Cebeci, O.** (2004). Psikanalitik Edebiyat Kuramı, İstanbul: İthaki Yayınları.
- Celep, B.** (2008). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin işe yabancılaşması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Creswell, J. W.** (2008). Educational Research: Planning, Conducting and Evaluating Quantitative and Qualitative Research. (3rd Ed.). New Jersey: Pearson Education Inc.
- Cloninger, C. R., Svrakic, D. M.** (2008). Personality disorders. In *The medical basis of psychiatry*, 471-483.
- Çağlar, C.** (2013). The relationship between the levels of alienation of the education faculty students and their attitudes towards the teaching profession. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 13 (3), 1507-1513.
- Çelik, F.** (2005). *Orta öğretim öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Çetin, N. G., & Beceren, E.** (2007). Lider kişilik: Gandhi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 110-132.
- Ciccarelli, S. K., & White, J. N.** (2014). Psychology: DSM 5. Pearson.

- Coon, D. ve Mitterer, J. O.** (2008). Introduction to Psychology: Gateways to Mind and Behaviour (12th Ed.). Andover, UK: Cengage Learning.
- Costa, P. T., McCrae, R. R.** (1978). Objective personality assessment. In *The clinical psychology of aging* (s. 119-143). Springer, Boston.
- Corlett, J. A.** (1988). Alienation in capitalist society. *Journal Of Business Ethics*, 9, 699.
- Costa Jr, P. T., & McCrae, R. R.** (1995). Domains and facets: hierarchical personality assessment using the revised neo personality inventory. *Journal of personality assessment*, 64 (1), 21-50.
- Costa, P. T., Jr ve McCrae, R. R.** (2006). Trait and Factor Theories. Comprehensive Handbook of Personality and Psychopathology, Personality and Everyday Functioning. (s. 96-114). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Coşturoğlu, M.** (2005). Sosyal Şizofreni ve Yaratıcı Düşünce. Ankara: Pelikan Yayınları.
- Cüceloğlu, D.** (2011). İnsan ve Davranışı: Psikolojinin Temel Kavramları (22. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D.** (2012). İnsan ve Davranışı Psikolojinin Temel Kavramları. (25. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Dalgün, Ö.** (2011). *Türkiye'nin toplumsal ve örgütsel boyutta kültürel farklılıkları*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dalıcı, E.** (2013). Öteki ile Çarpışma. II. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi - Bildiriler Kitabı I, 6-8 Mayıs, Edirne, Türkiye (s. 87).
- Daronkolae, E. N., Hojjat, M. B.** (2012). A survey of man's alienation in modern world: existential reading of Sam Shepard's Buried Child and True West. *International Journal of Humanities and Social Science*, 2 (7), 202-209.
- Dede, B.** (2009). Kişilik özelliklerinin örgütsel vatandaşlık davranışı üzerinde etkileri: bankalar örneği. Yayımlanmamış yüksek lisans.
- Demirci, M. K., Özler, D. E., Girgin, B.** (2007). Beş faktör kişilik modelinin işyerinde duygusal tacize (mobbing) etkileri-hastane işletmelerinde bir uygulama. *Journal of Azerbaijani Studies*.10(34), 15-31.
- Develioğlu, K., & Tekin, Ö. A.** (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve yabancılaşma arasındaki ilişki: beş yıldızlı otel çalışanları üzerine bir uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2), 15-30.
- De Wied, M., Branje, S. J. T. ve Meeus, W. H. J.** (2007). Empathy and conflict resolution in friendship relations among adolescents. *Aggressive Behavior*, 33, 48-55.
- Doğan, T.** (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.
- Durak, N., İrgat, M.** (2016). değersizleşme ve yabancılaşma bağlamında tüketim ahlâkı ve insan. *İlahiyat Akademi Dergisi (Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Fakültesi)*, 2 (3).
- Durcan, N. M.** (2007). *Yabancılaşmanın insan kaynakları yönetimi açısından incelenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Ehtiyar, R. ve Kocaman, S. B.** (2008). Örgütsel Yabancılaşma: Antalya Bölgesinde Bulunan Seyahat Acentalarına Yönelik Bir Araştırma, III. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, 17-19 Nisan, Balıkesir, Türkiye (s. 20-23).
- Elma, C.** (2003). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin işe yabancılaşması (Ankara ili örneği)*. (Yayınlanmamış doktora tezi) Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Emir, S.** (2012). *Ortaöğretim öğretmenlerinin yabancılaşma düzeyleri* (Yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Erbay, M.** (2014). Kültür ve Toplum Üzerinden Sanat ve Bilim Arasındaki İlişki. *Art Sanat*, 183.
- Eren, E.** (2001). Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi, (7. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.
- Eren, E.** (2004). Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi. (8. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın.
- Erdoğan, İ.** (1996). İşletme Yönetiminde Örgütsel Davranış. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Ergil, D.** (1978). Yabancılaşma kuramına ilk katkılar, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 33 (3), 93-108.
- Erkuş, A.** (2005). Bilimsel Araştırma Sarmalı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Erimez, C., Gizir, E.** (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında fakültelerine yabancılaşmalarının rolü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 13-26.
- Erk, U. S.** (2002). Felsefe Sözlüğü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Erkal, M.** (1982). Sosyolojik Açıdan Spor. Ankara: Der Yayınları.
- Erkoç, T.** (2008). *Kişilik özelliklerinin örgütsel iletişime etkisi ve bir araştırma* (Yüksek lisans tezi) Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erkuş, A., Tabak, A.** (2009). Beş faktör kişilik özelliklerinin çalışanların çatışma yönetim tarzlarına etkisi: savunma sanayinde bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(2), 213- 242.
- Eroğlu, F.** (2000). Davranış Bilimleri. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Ertoý, M.** (2013). *Türkiye'nin modernleşme sürecinde din eğitimi ve yabancılaşma sorunu*, (Yayınlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Eryılmaz, A., Burgaz B.** (2011) Özel ve resmi lise öğretmenlerinin örgütsel yabancılaşma düzeyleri, *Education and Science*, 36 (161).
- Eyüboğlu, İ. Z.** (1995). Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü. (3. Baskı). İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Feldman, R. S.** (2003). Understanding Psychology. (10. Edition). McGraw Hill, New York.
- Fettahoğlu, T.** (2006). *Örgütlerde yabancılaşmanın yönetimi: Kahramanmaraş özel işletme ve kamu kuruluşlarında karşılaştırmalı bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

- Fırıncioğlu, S.** (2015). *Yabancılaşma ve Erich Maria Remarque'ın eserlerinde yabancılaşma olgusu* (Doktora tezi) Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Filiz, Z.** (2010). Üniversite öğrencilerinin sosyalleşmesinde spora katılımın değerlendirilmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3).
- Finifter, A. W.** (1972). *Alienation and the social system*. John Wiley & Sons.
- Fletcher, D., Hanton, S.** (2003). Sources of organizational stress in elite sports performers. *Sport Psychologist*, 17, 175–195.
- Friedman, H. S.-Schustack, M. W.** (1999). *Personality: Classic Theories and Modern Research*, U.S.A. Allyn and Baco.
- Gaski, J. F., Ray, N. M.** (2001). Measurement and modeling of alienation in the distribution channel: implications for supplier–reseller relations, *Industrial Marketing Management*, 30, 207-225.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı**, <http://gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/3738/tohm-olimpiyatlara-sporcu-yetistirecek.aspx> (Erişim Tarihi: 05.08.2018)
- Geçtan, E.** (2003). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Gerrig, R. J. ve Zimbardo, P. G.** (2012). *Psikolojiye Giriş-Psikoloji ve Yaşam* G. Sart (Çev.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Gillam, R.** (1981). White collar from start to finish: C. Wright Mills in Transition. *Theory and Society*, 10 (1), 1-30.
- Güleç, H., & Ayaz, C. Ö.** (2017). Öğretmen adaylarının benlik saygıları ve mesleki benlik saygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 556.
- Gümüş, Ö. D.** (2009). *Kültür, değerler, kişilik ve siyasal ideoloji arasındaki ilişkiler: kültürlerarası bir karşılaştırma (Türkiye-ABD)* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güneş, N.** (2016). *Beş faktör kişilik özelliklerinin performansa etkisi: yerel yönetimlerde bir uygulama*. Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güney, S.** (2009). *Davranış Bilimleri*. (5. Basım). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Güney, S.** (2011). *Davranış Bilimleri* (6. basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güngör, S. N., & Özkan, M.** (2011). Fen ve teknoloji öğretiminde işbirlikli öğrenme yönteminin öğrenci tutumuna etkileri üzerine bir çalışma: Bursa örneği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 291-300.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F.** (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. (3.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gürüz, D. ve Eğinli, A. T.** (2012). *Kişilerarası İletişim: Blgiler-Etkiler-Engeller* (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Güven, Ç.** (2018). *Edebiyat-felsefe ilişkisi bağlamında türk romanında yabancılaşma problemi*. (Yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

- Goldberg, L. R.** (1992). The development of markers for the big-five factor structure. *Psychological Assessment*, 4, 26-42.
- Greenwald, A. G., Banaji, M. R., Rudman, L. A., Farnham, S. D., Nosek, B. A., & Mellott, D. S.** (2002). A unified theory of implicit attitudes, stereotypes, self-esteem, and self-concept. *Psychological review*, 109(1), 3.
- Harari, M. B., Thompson, A. H., & Viswesvaran, C.** (2018). Extraversion and job satisfaction: The role of trait bandwidth and the moderating effect of status goal attainment. *Personality and Individual Differences*, 123, 14-16.
- Hawkley, Louise C; Burleson Mary H.; Berntson, Gary G.; Cacioppo John T.** (2003). Loneliness in everyday life: cardiovascular activity, psychosocial context and health behaviors. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 85 (1), 105-120.
- Hazar, Ç. M.** (2006). Kişilik ve iletişim tipleri, *Selçuk İletişim Dergisi*, 4 (2), 125-140.
- Hellriegel, D. & Slocum, J.W.** (2008). Organizational Behavior. Mason: South-Western, Cengage Learning.
- Hess, J.** (2000). Maintaining nonvoluntary relationships with disliked partners: An investigation into the use of distancing behaviors. *Human Communication Research*, 26, 458-488. doi:10.1111/j.1468-2958.2000.tb00765.x
- Holcomb-Mccoy, C.** (2004). Alienation: A concept for understanding lowincome, urban clients, *Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*, 43 (2), 188-196.
- Horowitz, I. L.** (1966). On Alienation and Social Order. *Philosophy and Phenomenological Research*, 27 (2), 230-237.
- Huizinga, J.** (2006). Homo Ludens Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme. M. A. Kılıçbay (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Isır, T.** (2006). *Örgütlerde personel seçim süreci: bir kamu kuruluşundaki yönetici personelin kişilik özelliklerinin tespit edilerek, personel seçim sürecini iyileştirilmesi üzerine bir araştırma* (Doktora tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Israel, J.** (1971). Alienation; from Marx to Modern Sociology: A macrosociological analysis. Allyn and Bacon.
- İlhan, N.** (2012). Yabancılaşma olgusu ve kürk mantolu madonna romanı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (20), 41-59.
- İmamoğlu, O., Dilek, A. N., & Türkmen, M.** (2017). Türkiye’de sporcu eğitim merkezleri ve olimpiik hazırlık merkezleri. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(2), 95-106.
- İnanç, B. Y., Yerlikaya, E. E.** (2011). Kişilik Kuramları. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- İnanç, B. Y. ve Yerlikaya, E. E.** (2014). Kişilik Kuramları (8. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- İstengel, A. M.** (2006). *Okul rehber öğretmenlerinin kişilik özellikleri ve iş stresleri arasındaki ilişki düzeyinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Jensen-Campbell, L. A., Graziano, W. G.** (2001). Agreeableness as a moderator of interpersonal conflict. *Journal of Personality*, 69(2), 323-362.
- Jia, H. H.** (2008). Relationships between the big five personality dimensions and cyberloafing behavior. Southern Illinois University at Carbondale.
- John, O. P., Donahue, E. M., & Kentle, R. L.** (1991). The Big Five Inventory—Versions 4a and 54. Berkeley, CA: University of California, Berkeley, Institute of Personality and Social Research.
- John, O. P., Naumann, L. P., ve Soto, C. J.** (2008). Paradigm shift to the integrative Big-Five trait taxonomy: History, measurement, and conceptual issues. In O. P. John, R. W. Robins, & L. A. Pervin (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (s.114–158). New York, NY: Guilford Press.
- Judge, T.A., Locke, E.A. & Durham, C.C.** (1997). The dispositional causes of job satisfaction: A core evaluations approach. *Research in Organizational Behavior*, 19.
- Jung, C. G.** (2005). Kişiliğin Gelişimi. A. Aydoğan (Çev.). Kişilik Oluşumu ve Sorunları. (s. 205-209.). İstanbul: İz Yayıncılık.
- Kağıtçıbaşı, Ç.** (2010). Benlik, Aile Ve İnsan Gelişimi. İstanbul: Koç Üniversitesi.
- Kamber, A.** (2014). *Duygusal emek bağlamında çalışmanın anlamı ve işe yabancılaşma*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Kanungo, R. N.** (1992). Alienation and empowerment: some ethical imperatives. *Journal of Business Ethics*, 11, 413-422.
- Karakaya, İ.** (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. A. Tanrıoğen (Edt.) Bilimsel Araştırma Yöntemleri İçinde. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karagülle, A. E., Çaycı, B.** (2014). Ağ toplumunda sosyalleşme ve yabancılaşma. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 4(1).
- Karahan, T. F. ve Sardoğan, M. E.** (2004), Psikolojik Danışma ve Psikoterapide Kuramlar, Samsun: Deniz Kültür Yayınları.
- Karaman, N. G. Doğan, T. ve Coban, A. E.** (2010). A study to adapt the big five inventory to Turkish. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2(2). 2357-2359.
- Karasar, N.** (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi. (14. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karip, E.** (2013). Çatışma yönetimi. Pegem A Yayıncılık: İstanbul.
- Kaşlı, M.** (2009). *Otel işletmelerinde işgörenlerin kişilik özellikleri lider-üye etkileşimi ve tükenmişlik ilişkisinin incelenmesi* (Doktora tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Kaya, U., ve Serçeoğlu, N.** (2013). Duygu işçilerinde işe yabancılaşma: hizmet sektöründe bir araştırma. *Çalışma ve Toplum*, 36 (1), 311-346.
- Kaya, S.** (2016). *Algılanan ayrımcılık ve işe yabancılaşma ilişkisi üzerine bir araştırma*. (Yüksek lisans tezi). Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıçık, F.** (2011). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin işe yabancılaşma düzeylerine ilişkin alguları (Malatya ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

- Kılıç, M., & Arslan, A.** (2018). Parçalanmış aileye mensup lise öğrencilerinin sosyalleşmesinde sporun etkisi. *Electronic Journal Of Social Sciences*, 17(66), 505-517. doi:10.17755/esosder.340831
- Kılınç, H.** (2005). *Ergenlerin yalnızlık düzeyleri ve kişiler arası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kılıççı, Y.** (2000). Okulda Ruh Sağlığı. Ankara: Anı Yayınları.
- Kızılcılık, S.** (1994). Sosyoloji Teorileri I – II. (2. Baskı). Konya: Yunus Emre Yayınları.
- Koçak, H., Köse, Z.** (2014). Ergenlerin bilgisayar oyunu oynama alışkanlıkları ve sosyalleşme süreçleri üzerine bir araştırma (Kütahya ili örneği). *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21-32.
- Koçel, T.** (2003). İşletme Yöneticiliği. (Çev. A. Babacan.). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Kongar, E.** (2001). Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kösterelioğlu, M. A.** (2011). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin iş yaşam kalitesi ile işe yabancılaşması arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış doktora tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Küçük, V., Koç, H.** (2004). Psiko-sosyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10.
- Kültür, Y. Z.** (2006). *Ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerin liderlik stilleri ve kişilik özelliklerinin karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Lamb, R.** (1973). Adam Smith's concept of alienation. *Oxford Economic Papers*, 25 (2), 275-285.
- Lane, E. J., & Daugherty, T. K.** (1999). Correlates of social alienation among college students. *College Student Journal*, 33 (1), 7-7.
- Leeds-Hurwitz, W.** (2006). Social Constructionism and Symbolic Interactionism. In D. O. Braithwaite & L. A. Baxter (Eds.), *Engaging Theories in Family Communication* (s. 229-242). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Lin, N., Chu, H., Hsieh, Y.** (2001). Investigating the relationship between service providers' personality and customers' perceptions of service quality across gender, *Total Quality Management*, 12(1), 57-67.
- Loo, H. V. D., & Reijen, W. V.** (2003). Modernleşmenin Paradoksları. K. Canatan, Çev.). İstanbul: İnsan Yayınları.
- Lukács, G.** (1971). *History and Class Consciousness: Studies in Marxist Dialectics*, trans. Rodney Livingstone. Cambridge, Mass.
- Lukacs, G.** (2006). Tarih ve Sınıf Bilinci. Y. Öner (Çev.) İstanbul: Belge Yayınları.
- Malak, E.** (2012). *Bir grup öğretmenin kişilik özellikleri ile sınıf içinde kullandıkları disiplin yöntemleri arasındaki ilişki: Sarıyer ilçesi örneği* (Yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Mann, S. J.** (2001). Alternative perspectives on the student experience: Alienation and engagement. *Studies in Higher Education*, 26 (1), 7-19.

- Martin, J. ve Fellenz, M. R.** (2010). *Organizational Behaviour and Management* (4th ed.). Andover, UK: Cengage Learning.
- Marx, K.** (2005). 1844 El Yazmaları Ekonomi Politik ve Felsefe, Fizyokrasi, Yalnızca Topral Mülkiyetini Yabancılaşmış İnsan Durumuna Getirir. K. Somer (Çev.). Ankara: Sol Yayınları
- Maslow, A. H.** (2001). *İnsan Olmanın Psikolojisi*. O.Gündüz (Çev.). İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık.
- Mau, R. Y.** (1992). The validity and devolution of a concept: Student alienation. *Adolescence*, 27(107), 731-741.
- Mauldin, R. K.** (2001). *Alienation: A Laughing Matter*, Unpublished Doctoral Dissertation, Utah State University, Utah.
- Mayer, B.** (2009). *Staying with conflict: A strategic approach to ongoing disputes*. John Wiley & Sons.
- McCrae, R. R., Costa, P. T.** (1989). Reinterpreting the myers-briggs type indicator from the perspective of the five-factor model of personality, *Journal of Personality*, 57(1), 17-40.
- McCrae, R.R., Costa, P.T.** (1991). Adding Liebe and Arbeit: The full five-factor model and well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 17.
- McAdams, D. P., & Olson, B. D.** (2010). Personality development: Continuity and change over the life course. *Annual review of psychology*, 61, 517-542.
- Mejos, D. E. A.** (2007). Against alienation: Karol Wojtyła's theory of participation, *Kritike*, 1(1), 71-85.
- Menteşe, M.** (2007). *İş doyumu, rol çatışması ve rol belirsizliği ile çalışanların tükenmişlik düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi: banka çalışanları üzerine bir uygulama*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Mercan, M.** (2006). *Öğretmenlerde örgütsel bağlılık örgütsel yabancılaşma ve örgütsel bağlılık* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Mercan, N.** (2010). Dijital dünyada zaman, mekan, insan ilişkileri ve yabancılaşma, *Silahlı Kuvvetler Dergisi*, 403, 100-111.
- Merdan, E.** (2013). Beş faktör kişilik kuramı ile iş değerleri ilişkisinin incelenmesi: bankacılık sektöründe bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 4(7).
- Merton, R. K.** (1971). Social problems and sociological theory. *Contemporary social problems*, 3, 793-845.
- Mete, C.** (2006). *İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin kişilik özellikleri ile iş tatminleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Miceli, J. A.** (1996). Organizational structure, teacher professionalism, role conflict and alienation in public school systems. *Dissertation Abstracts International*, 56 (9).
- Mills, C. W.** (1969). A nova classe média. Tradução de Vera Borda, 3.

- Minibaş, J.** (1993). *Yabancılaşma kavramının incelenmesi ve banka sektörüne yönelik bir araştırma* (Yayınlanmamış doktora tezi) İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Moberg, P.J.** (1998). Predicting conflict strategy with personality traits: incremental validity and the five factor mode. *The International Journal Of Conflict Management*, 9(3).
- Mount, M. K., Barrick, M. R., Scullen, S. M., & Rounds, J.** (2005). Higher-order dimensions of the big five personality traits and the big six vocational interest types. *Personnel psychology*, 58(2), 447-478.
- Mount, M. K., Remus, I., Erin, J.** (2006). Relationship of personality traits and counterproductive work behaviors: the mediating effects of job satisfaction. *Personnel Psychology*, 59 (3), 591–622.
- Morgan, C.** (1991). *Psikolojiye Giriş*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
- Morsünbül, Ü.** (2014). Hızlı büyük beşli kişilik testi türkçe versiyonu geçerlilik ve güvenilirlik çalışması, düşünen adam. *The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 27, 316-322.
- Moody, M. C.** (2007). *Adaptive behavior in intercultural environments: The relationship between cultural intelligence factors and big five personality traits*. (Doctoral dissertation). George Washington University.
- Mouzelis, N. P.** (2001). *Örgüt ve Bürokrasi: Modern Teorilerin Analizi*. H. B. Akın (Çev.). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Murdock, T. B.** (1999). The social context of risk: status and motivational predictors of alienation in middle school. *Journal of Educational Psychology*, 1(91), 62-75.
- Murdock, N. L.** (2012). *Psikolojik Danışma ve Psikoterapi Kuramları*. F. Akkoyun (Çev.Ed.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Müller, K.W., Glaesmer, H., Brähler, E., Woelfling, K. ve Beutel, M.E.** (2014). Prevalence of internet addiction in the general population: results from a German population-based survey. *Behaviour and Information Technology*, 33, 757-766.
- Narula, R., & Dunning, J. H.** (2000). Industrial development, globalization and multinational enterprises: new realities for developing countries. *Oxford Development Studies*, 28(2).
- Neff, K.D.** (2003). Self-compassion: an alternative conceptualization of a healthy attitude to ward oneself. *Self and Identity*, 2(2), 85-102.
- Neff, K. D., Tóth-Király, I., & Colosimo, K.** (2018). Self-compassion is best measured as a global construct and is overlapping with but distinct from neuroticism: a response to Pfattheicher, Geiger, Hartung, Weiss, and Schindler (2017). *European Journal of Personality*, 32(4), 371-392.
- Nelson, L. and O'donohue, W.** (2006) Alienation, psychology and human resource management. *Proceedings of the 2nd Australian Centre for Research In Employment and Work (Acrew) Conference*, Prato, Italy.
- Norman, W. T.** (1963). Toward an adequate taxonomy of personality attributes: Replicated factor structure in peer nomination personality ratings, *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 66, 574-583.

- Novak, J. R., Anderson, J. R., Johnson, M. D., Hardy, N. R., Walker, A., Wilcox, A., ... & Robbins, D. C.** (2017). Does personality matter in diabetes adherence? exploring the pathways between neuroticism and patient adherence in couples with type 2 diabetes. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 9(2), 207-227.
- Oruç, D.** (2004). *Kocaeli'ndeki kamu hastanelerinde çalışan hemşirelerde yabancılaşmayı etkileyen faktörler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Osmanoğlu, Ö.** (2008). Yabancılaşma üzerine, *Sosyoloji Notları 3 Aylık Sosyoloji Dergisi*, 13-19.
- Ollman, B.** (2012). Yabancılaşma Marx'ın Kapitalist Toplumdaki İnsan Anlayışı. A. Kars (Çev.). İstanbul: Yordam Kitap.
- Otrar, M., & Halaçoğlu, B.** (2011). Akademisyenlerde mesleğe yabancılaşma ölçeği (AYÖ) geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Özetleri, Türk-Kırgız Manas Üniversitesi, Bişkek-Kırgızistan*.
- Önal, S.** (2015). *Örgütsel sessizlik yabancılaşma ilişkisi: çanakkale'deki orat ve büyük ölçekli oteller üzerinde bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Öy, B.** (1995). Çocuk ve ergenlerde depresyon epidemiyolojisi ve risk etkenleri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*. 2(1), 40-42.
- Öz, F.** (2004). Benlik Kavramı Sağlık Alanında Temel Kavramlar Kitabı, Ankara: İmaj İç ve Dış Ticaret A.Ş.
- Özbay, Y.** (2004). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi: Kuram-Araştırma-Uygulama. Ankara: Öğreti Yayınevi.
- Özbudun, S., Markus, G., Demirer, T.** (2008). Yabancılaşma ve... Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Özden, H. Ö.** (2016). Bir ahlâk problemi olarak yabancılaşma ve Yahya Kemal. *İlahiyat Akademi Dergisi (Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Fakültesi)*, 2 (3).
- Özkalp, E., Arıcı, H., Aydın, O., Bayraktar, R., Uzungöz, A., Erkal, B.** (2000). Davranış Bilimlerine Giriş. (3. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özsoy, E., & Yıldız, G.** (2013). Kişilik kavramının örgütler açısından önemi: bir literatür taraması. *İşletme Bilimi Dergisi*, 1(2), 1-12.
- Öztürk, A.** (2018). *Ötekileştirmenin inşası ve etkinliği bağlamında televizyon haberleri: suriyeli sığınmacılar* (Doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pappenheim, F.** (2000). Alienation in American society. *Monthly Review*, 52 (2), 36-53.
- Pappenheim, F.** (2002). Modern İnsanın Yabancılaşması: Marx ve Tönnis'e Dayalı Bir Yorum. S. Ak (Çev.) Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Parikh, M., Gupta, R.** (2010). Organizational Behavior. Tata McGraw-Hill.
- Park, H., Antonioni, D.** (2007). Personality, reciprocity and strength of conflict resolution strategy. *Journal of Research in Personality*, 41, 110-125.

- Pehlivan, F., Yüksel, Ş., Ahsen, A., Coşkun, K., Güzel, H., & Mayda, H.** (2016). Kronik böbrek yetmezliği olan hastaların mizaç ve karakter özellikleri ve yaşam kalitesi. *ODÜ Tıp Dergisi*, 3(1).
- Pelled, L. H., Eisenhardt, K. M., Xin, K. R.** (1999). Exploring the black box: An analysis of work group diversity, conflict and performance. *Administrative Science Quarterly*, 44, 1-28.
- Perry, S. R.** (2003). *Big five personality traits and work drive as predictors of adolescent academic performance*. (Doctoral dissertation). University of Tennessee, Knoxville.
- Perry, M.** (2010). Marksizm ve Tarih. G. Tunçer (çev.). İstanbul: İletişim.
- Peter, L.** (2008). Gerçekliğin Sosyal İnşası, Bir Bilgi Sosyolojisi İncelemesi. V. S. Öğütle (çev.). (s. 90-92). İstanbul : Paradigma Yayıncılık.
- Peterson, S., Luthans, F.** (2003). The positive impact and development of hopeful leaders. *Leadership and Organization Development Journal*, 24(1), 26-31.
- Pihl, R. O., & Caron, M.** (1980). The relationship between geographic mobility, adjustment, and personality. *Journal of Clinical Psychology*, 36(1), 190-194.
- Pişkin, M.** (2011). Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı: Kuramdan Uygulamaya (İkinci Baskı). B. Yeşilyaprak. (Ed.). Kariyer Gelişim Sürecini Etkileyen Faktörler. (s. 17-50). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Poggi, G.** (1993). Georg Simmel's Philosophy of Money. London, England: University of California Press.
- Polat, M., Yavaş, T.** (2012). Yabancılaşma, kurumsal değerler ve duygu yönetimi denklemi, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 218-224.
- Puher, M. A.** (2009). *The big five personality traits as predictors of adjustment to college*. Villanova University.
- Püsküllüoğlu, A.** (2000). Türkçe sözlük. (3. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Rahim, M. A.** (2002). Toward a theory of managing organizational conflict. *The International Journal of Conflict Management*, 13(3), 206.
- Rammstedt, B., John, O. P.** (2007). Measuring personality in one minute or less: A 10-item short version of the Big Five Inventory in English and German. *Journal of research in Personality*, 41(1), 203-212.
- Rand, A.** (2009). İhtiyacımız Olan Felsefe (N. Kandemir, Çev.). İstanbul: Plato Yayınları, 85.
- Roach, P. D.** (2005). *Evolutionary theory and birth order effects on Big Five personality traits among the Shuar of Amazonian Ecuador: The first cross-cultural test*. (Doctorate Dissertation). University of Oregon, Oregon.
- Robbins, S. ve Judge, T.** (2007). Organizational Behavior. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Rogers, C. R.** (2011). Kişi Olmaya Dair (Birinci Baskı). İstanbul: Okuyan Us Yayıncılık.
- Rotenstreich, S.** (1989). Reliability of distributed programs under overloads. *Journal of Systems and Software*, 9(1), 29-40.
- Russell, C. E.** (1994). School Practices That Prevent and Contribute to Alienating Students From School. In Handbook of Education. New York: The Guilford Press.

- Sağlam, T. Ç., & Yaşar, M.** (2017). Teoride, pratikte ve araştırmalarda öteki ve ötekileştirme. *Electronic Turkish Studies*, 12(3).
- Sanberk, İ.** (2003). *Öğrenci yabancılaşma ölçeği (bir geçerlik ve güvenilirlik çalışması)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Salerno, Roger A.** (2003); *Landscapes of Abandonment Capitalism, Modernity and Estrangement*, State University of New York Press, New York.
- Salerno, R. A.** (2012). *Landscapes of abandonment: Capitalism, modernity, and estrangement*. SUNY Press.
- Salgado, J. F.** (2009). Big five personality dimensions and job performance in army and civil occupations: a European perspective. *Human Performance*, 11(2), 271-288.
- Salihoğlu, G. H.** (2014). Örgütsel yabancılaşma. *Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 32-46.
- Sarı, B. A.** (2018). Mizaç özellikleri ve gelişime etkileri. *Türkiye Klinikleri Journal of Child Psychiatry-Special Topics*, 4(1), 5-9.
- Sarıkaya, R.** (2017). Bir reklam mecrası olarak birey: söyleşme. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi*, 8, 57-73.
- Satır, V.** (2001). *İnsan Yaratmak S. Yeniçeri (Çev.)*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Sayers, S.** (2003). Creative activity and alienation in Hegel and Marx. *Historical Materialism*, 11(1), 107-128.
- Schabracq, M., Cooper, C.** (2003). To be me or not to be: About alienation. *Counselling Psychology Quarterly*, 16(2), 53-79.
- Scharp, K. M., Dorrance Hall, E.** (2017). Family marginalization, alienation, and estrangement: questioning the nonvoluntary status of family relationships. *Annals of the International Communication Association*, 41(1), 28-45.
- Scheff, T. J.** (2008). Awareness structures: defining alienation/solidarity. *Journal of Power*, 1(3), 237-250.
- Schermerhorn, J. R., Hunt, J. G., Osborn, R. N.** (2002). *Organizational Behavior*. (7. Edition). United States of America: John Wiley and Sons Inc.
- Schmitt, D. P., Allik, J., McCrae, R. R., Benet-Martinez, V.** (2007). The geographic distribution of big five personality traits: Patterns and profiles of human self-description across 56 nations. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 38(2), 173-212.
- Schultz, D. P. ve Schultz, S. E.** (2005). *The Study of Personality: Assessment, Research, and Theory*. Theories of Personality (8. Baskı). (s. 4-42). Cengage Learning.
- Seeman, M.** (1959). On the meaning of alienation. *American sociological review*, 783-791.
- Serin, N. B., Topses, G.** (2017). Lise öğrencilerinde görülen psikolojik belirtilerin cinsiyet ve akademik başarı açısından incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 12 (18).
- Sert, S.** (2017). *Otel işletmelerinde çalışan işgörenlerin iş özellikleri ve örgütsel yapı algılarının yabancılaşma düzeylerine etkisi* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Shantz, A., Alfes, K., Truss, C.** (2014). Alienation from work: Marxist ideologies and twenty-first-century practice. *The International Journal of Human Resource Management*, 25 (18), 2529-2550.
- Sheldon, K. M., Gordeeva, T., Leontiev, D., Lynch, M. F., Osin, E., Rasskazova, E., & Dementiy, L.** (2018). Freedom and responsibility go together: Personality, experimental, and cultural demonstrations. *Journal of Research in Personality*, 73, 63-74.
- Shepard, J. M. and Panko, T. R.** (1974), Alienation: a Discrepancy Approach. *Sociological Quarterly*, 15, 253-263. doi:10.1111/j.1533-8525.1974.tb00892.x.
- Sıgı, Ü., Tıgılı M.** (2006). Hofstede' in belirsizlikten kaçınma kültürel boyutunun yönetsel örgütsel süreçlere ve pazarlama açısından tüketici davranışlarına etkisi. *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, 21 (1), 85-109.
- Siddique, F. B., Kampman, O., Yang, Y., Dey, A., & Fung, P.** (2017). Zara returns: Improved personality induction and adaptation by an empathetic virtual agent. *Proceedings of ACL 2017, System Demonstrations*, 121-126.
- Sidorkin, A. M.** (2004). In the event of learning: Alienation and participative thinking in education. *Educational Theory*, 54(3), 251-262.
- Silah, M.** (2000). Sosyal Psikoloji (Davranış Bilim). Ankara: Gim Ofset.
- Smith, A.** (1838). Wealth of Nations, op. cit. Book I.
- Smith, P.** (2007). Kültürel Kuram. İstanbul: Babil.
- Smith, H. P., Bohm, R. M.** (2008). Beyond anomie: Alienation and crime. *Critical Criminology*, 16 (1), 1-15.
- Somer, O., & Goldberg, L. R.** (1999). The structure of Turkish trait-descriptive adjectives. *Journal of personality and social psychology*, 76(3), 431.
- Somer, O. & Lewis R.G.** (1999). The structure of Turkish trait descriptive adjectives. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76.
- Somer, O., Korkmaz, M., Tatar, A.** (2002). Beş faktör kişilik envanterinin geliştirilmesi-I: Ölçek ve alt ölçeklerinin oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21-33.
- Soysal, A.** (2008). Çalışma yaşamında kişilik tipleri: Bir literatür taraması. *Çimento İşveren Dergisi*, 22(1), 5-19.
- Soza, J.** (2015). *Teacher alienation: Reconceptualizing the educational work environment*, (Unpublished doctoral dissertation). Loyola Marymount University, Los Angeles.
- Staszak, J. F.** (2008). Other/otherness. *International encyclopaedia of human geography*, 1-12.
- Stevens, C. D., Ash, R. A.** (2001). Selecting employees for fit: personality and preferred managerial style. *Journal of Managerial Issues*, 13(4), 500-517.
- Störmer, S., René F.** (2010) Individual determinants of work attendance:evidence on the role of personality, *Discussion Paper*, 2-31.
- Suarez-Mendoza, M. J., Zoghbi-Manrique-de-Lara, P.** (2008). The impact of work alienation on organizational citizenship behavior in the Canary Islands. *International Journal of Organizational Analysis*, 15(1).

- Sung, Y., Kim, J., & Jung, J. H.** (2009). The predictive roles of brand personality on brand trust and brand affect: A study of Korean consumers. *Journal of International Consumer Marketing*, 22(1).
- Swain, D.** (2013). Marx'ın Teorisine Bir Giriş Yabancılaşma. H. T. Urbarlı (Çev.) İstanbul: Durak İstanbul Dizisi.
- Şentürk, Ü.** (2007). Popüler bir kültür örneği olarak futbol. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31.
- Şentürk, Ü.** (2012). Parçalanmış aile çocuklarının eğitimdeki başarı/başarısızlık durumu (Malatya örneği 2006). *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(29).
- Şimşek, M. Ş., Akgemci, T. ve Çelik, A.** (2008). Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış. (6. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şimşek, M. Ş., Çelik, A., Akgemci, T., & Fettahlıoğlu, T.** (2006). örgütlerde yabancılaşmanın yönetimi araştırması. *Selcuk University Social Sciences Institute Journal*, 15.
- Şimşek, H., & Akdemir, Ö. A.** (2015). Üniversite öğrencilerinde okula yabancılaşma. *Current Research in Education*, 1(1), 1-12.
- Taggar, S., Hackew, R., & Saha, S.** (1999). Leadership emergence in autonomous work teams: Antecedents and outcomes. *Personnel Psychology*, 52(4), 899-926.
- Talimciler, A.** (2010). Sporun Sosyolojisi Sosyolojinin Spor. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Tansel, M.** (2015). *Beş faktör kişilik yapısı ile etkili liderlik arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yüksek lisans tezi). Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Taş, L.** (2007). *Yabancılaşma ve kimlik* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tatlıoğlu, K.** (2014) Üniversite öğrencilerinin beş faktör kişilik kuramı'na göre kişilik özellikleri alt boyutlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Journal of History School (JOHS)*, 7(17), 939-971.
- Tekin, Ö. A.** (2012). *Yabancılaşma ve beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler: Antalya Kemer'deki beş yıldızlı otel işletmeleri çalışanları üzerinde bir uygulama,* (Yayınlanmamış doktora tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Tezcan, M.** (1985). Eğitim Sosyolojisi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları.
- Tezcan, M.** (2010). Sosyolojiye Giriş, Genişletilmiş. (5. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tınar, M.Y.** (1999). Çalışma yaşamı ve kişilik. *Mercek Dergisi, MESS*, 91-98.
- Tkach, C., Lyubomirsky, S.** (2006). How do people pursue happiness? Relating personality, happiness increasing strategies and well-being. *Journal of Happiness Studies*, 7, 183-225.
- Tok, S.** (2008). *Performans sporcusu ve spor yapmayan üniversite öğrencilerinde duygusal zekâ ile kişilik özelliklerinin karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Tolan, B.** (1981). *Çağdaş Toplumun Bunalımı Anomi ve Yabancılaşma*. Ankara: Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları.
- Tolan, B.** (2005). *Sosyoloji*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Topçu, F.** (2017). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinde beş faktör kişilik özelliklerinin yordayıcı etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tozkoparan, G.** (2013). Beş faktör kişilik özelliklerinin çatışma yönetim tarzlarına etkisi: yöneticiler üzerinde bir araştırma. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 189-231.
- Tran, T. V.** (1985). *Social Support and alienation among Vietnamese Americans: Implications for refugee policy-making and resettlement (Alienation)*. (Unpublished doctoral dissertation). The University of Texas at Arlington, Arlington.
- Trapnell, P.D. & Wiggins, J.S.** (1990). Extension of the interpersonal adjective scales to include the big five dimensions of personality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(4).
- Trent, F.** (2001). Current education issues or are there aliens in the classroom. *In Keynote Address. Association for Independent Schools of Western Australia (AISWA) Briefing the Board Conference. 24.*
- Trouba, E. J.** (2007). *A person-organization fit study of the Big Five personality model and attraction to organizations with varying compensation system characteristics*, (Unpublished phd dissertation). DePaul University, Chicago.
- Tuna, M., Yeşiltaş, M.** (2014). Etik iklim, işe yabancılaşma ve örgütsel özdeşleşmenin işten ayrılma niyeti üzerindeki etkisi: otel işletmelerinde bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 25(1), 105-117.
- Tupes, E. C., Christal, R. E.** (1961). Recurrent personality factors based on trait ratings. *Lackland Air Force Base, TX: Aeronautical Systems Division, Personnel Laboratory.*
- Turgut, T., Kalafatoğlu, Y.** (2016). İşe yabancılaşma ve örgütsel adalet. *İş, Güç: Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 18(1), 23-46.
- Turkle, S.** (2011). *Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other*. New York: Basic Books.
- Tutar, H.** (2010). İşgören yabancılaşması ve örgütsel sağlık ilişkisi: bankacılık sektöründe bir uygulama, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*.
- Tutar, H.** (2016). *Sosyal Psikoloji Kavram ve Kuramlar*. (2. Basım). Sakarya: Seçkin Yayıncılık.
- Uysaler, A. L.** (2010). *Örgütsel yabancılaşmanın örgütsel bağlılık, iş tatmini ve işten ayrılma eğilimi ile bağlantısı ve yabancılaşma yönetimi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gebze İleri Teknoloji Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Ünsar, A. S., Karahan, D.** (2011). Yabancılaşmanın işten ayrılma eğilimine etkisini belirlemeye yönelik bir alan araştırması. *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 21, 361-378.
- Waychal, P.** (2018). Examining the effect of goal clarity on faculty performance. *European Journal of Engineering Education*, 43(4), 597-605.

- Wayne, J. H. Musisca, N. and Fleeson, W.** (2004). Considering the role of personality in the work–family experience: Relationships of the big five to work–family conflict and facilitation. *Journal of Vocational Behavior*, 64(1), 108–130.
- Weber, M.** (1999). *Essays in economic sociology*. Princeton University Press.
- Weiten, W.** (2008). *Psychology: Themes and Variations* (8th Ed.). Wadsworth: Cengage Learning.
- West, H. G., & Raman, P.** (2009). *Enduring socialism: explorations of revolution and transformation, restoration and continuation*. Berghahn Books.
- Whitworth, B. S.** (2008). Is there a relationship between personality type and preferred conflict-handling styles? An exploratory study of registered nurses in southern Mississippi. *Journal of Nursing Management*, 16(8), 921-932.
- Wihler, A., Meurs, J. A., Momm, T. D., John, J., & Blickle, G.** (2017). Conscientiousness, extraversion, and field sales performance: Combining narrow personality, social skill, emotional stability, and nonlinearity. *Personality and Individual Differences*, 104, 291-296. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.07.045>
- Williams, R.** (2005). *Anahtar Sözcükler*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Williams, K. D., Kruglanski, A. W., & Forgas, J. P.** (2011). *The psychology of social conflict and aggression*. Psychology Press.
- Wright, K. E.** (2017). *The Reflection and Reification of Racialized Language in Popular Media*.
- Yadav, G. K., Nagle, Y. K.** (2012). Work alienation and occupational stress. *Social Science International*, 28(2), 333.
- Yakut, O.** (2006). *Eğitim yöneticilerinin liderlik davranışları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yalom, I. D.** (2000). Momma and the meaning of life: tales of psychotherapy. *Adolescence*, 35(139), 609.
- Yaman, E.** (2009). *Yönetim Psikolojisi Açısından İşyerinde Psikoşiddet-Mobbing-*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Yanık, M., & Çamlıyer, H.** (2015). Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları ile okula yabancılaşma düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *International Journal of Sport, Exercise & Training Sciences-IJSETS*, 1(1), 9-19.
- Yavuzer, H.** (2000). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Yelboğa, A.** (2006). Kişilik özellikleri ve iş performansı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 8 (2), 196-217.
- Yelman, S.** (2012). *Alienation In Marx and Baudrillard, The Degree of Master of Science In Department of Philosophy*, The Middle East Technical University, Ankara.
- Yeniçeri, Ö.** (2009). *Örgütlerde Çatışma ve Yabancılaşma Yönetimi*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Yetim, A.** (2000). Sporun sosyal görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 63-72.

- Yetim A.** (2014). *Sosyoloji ve Spor*. Ankara : Berikan Yayınevi.
- Yetiş, Z.** (2013). *Kamu hastanelerinde çalışan hemşirelerde işe yabancılaşma* (Yüksek lisans Tezi) Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Yıldızoğlu, H.** (2013). *Okul yöneticilerinin beş faktör kişilik özellikleriyle çatışma yönetimi stili tercihleri arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, S., Sarpkaya, P.** (2009). Eğitim örgütlerinde yabancılaşma ve yönetimi, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 314-333.
- Yuill, C.** (2011). Forgetting and rememberin alienation theory. *History of Human Sciences*, 24(2), 103-119.
- Yüksel, H.** (2014). Yabancılaşma kavramı paralelinde emeğin yabancılaşması ve sonuçları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 159-188.
- Yüksel, F.** (2016). *Türk kamu personelinin kişilik özellikleri üzerine bir araştırma: samsun il yönetimi örneği* (Yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, , Samsun.
- Zaganjori, O.** (2016). *An empirical research on the relationship between emotional labor and work alienation* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Zahar, R.** (1999). *Sömürgecilik ve Yabancılaşma*. B. Doktor (Çev.). İstanbul: İnsan Yayınları.
- Zel, U.** (2006). *Kişilik ve Liderlik* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Zhao, H., Seibert, S. E.** (2006). The big five personality dimensions and entrepreneurial status: a meta-analytical review. *Journal of applied psychology*, 91(2), 259.
- Ziller, R. C.** (1969). The alienation syndrome: A triadic pattern of self-other orientation. *Sociometry*, 287-300.
- 29323 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete,
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/04/20150411-11.htm> 05/08/2018

ÖZGEÇMİŞ

Adı – Soyadı : Gamze DERYAHANOĞLU

Doğum yeri ve tarihi :Ankara- 11/05/1990

İletişim adresi ve telefonu :gamze_dryhngl@hotmail.com

Öğrenim Durumu :

Lisans : 2008-2012, Sakarya Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor
Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü

Yüksek lisans : 2012-2014, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden
Eğitimi ve Spor ABD

Ünvanları

2019- Öğretim Görevlisi, Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO

Bilimsel Çalışma Alanları

Yayınları:

A.Uluslararası / Ulusal Hakemli Dergilerde Yayımlanan Makaleler:

Ekinci N. E., Özdilek Ç., Deryahanoğlu G., Üstün Ü.D. (2014). Spor yapan lise öğrencilerinin öz güven düzeylerinin incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 36-42,

Deryahanoğlu, G., İmamoğlu, O., Yamaner, F., & Uzun, M. (2016). Sedanter kadınların antropometrik özellikleri ve psikolojik durumlarının karşılaştırılması. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 5257-5268. doi:10.14687/jhs.v13i3.4106

Deryahanoğlu, G., Sarı, İ., Soyer, F., (2016). An investigation on the relationship between decision making, assertiveness level and professional adequacy of kick box referees. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4(4), 461-473. Doi: 10.14486/IntJSCS605

Uzun, M., İmamoğlu, O., Yamaner, F., Deryahanoğlu, G., & Yamaner, G. (2017). Examination of the factors which prevent to participate the recreative activities: Example of girls high school Rekreatif etkinliklere katılımı engelleyen faktörlerin incelenmesi: Kız lisesi örneği. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 950-962.

B. Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında (Proceedings) basılan bildiriler

Sarı, İ., Deryahanoğlu, G., Bayazıt, B., Kır, R.(2014). The relationship between kick boxers perception of coaching behaviours and athletes achievement

motivation. *Proceedings of the 13th International Sports Science Congress*, 211, 7-9 November 2014, Konya, Turkey. Oral Presentation (Tam Metin).

Erdoğan, Ş., Yıldız, M., Çetin, M Ç. , Yıldız, Ö., Deryahanoğlu, G. (2014) Investigation of Expectations and Perceptions of Fitness Center Customers for Service Quality, 1st International Sports Science, Tourism and Recreation Student Congress, 80, 21-23 May 2014, Antalya, Turkey, Oral Presentations, *Sport Management*.

Sarı, İ., Deryahanoğlu, G. (2017) The Relationship of Athletes' Moral Disengagement to Perceived Motivational Climate and Valued Goals, *14th World Congress of Sport Psychology, 10-14 July 2017*, Seville, Spain, Oral Presentation (Tam Metin).

Deryahanoğlu, G., Demirdöken, Ç., Yamaner, G., Demirdöken, S., Yamaner, E. (2017) Investigation of The Expectations of The Individuals Participating in Sports Centers. *9th Conference of the International Society for the Social Sciences of Sport*, 48, 13-15 October 2017, Corum, Turkey, Oral Presentation (Özet Metin).

Yamaner, G., Yamaner, E., Turan, E.B., Deryahanoğlu, G., Demirdöken, Ç. (2017). Examination of Reactions of Athletes to Stress, *9th Conference of the International Society for the Social Sciences of Sport*, 48, 13-15 October 2017, Corum, Turkey, Oral Presentation (Özet Metin).

Demirdöken, Ç., Deryahanoğlu, G., Demirdöken, S., Ünlü, E.A. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Spor Yapma Durumlarına Göre Rekabetçi Tutumlarının İncelenmesi, *World Congress of Sport Sciences Researches*, 357, 23-26 November 2017, Manisa, Turkey, Oral Presentation (Özet Metin).

Demirdöken, Ç., Deryahanoğlu, G., Ünlü, E.A., Yamaner, F. (2017). Beden Eğitimi ve Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeylerinin İncelenmesi, *1st International Congress of Physical Education, Sport, Recreation and Dance*, 26-28 April 2018, Istanbul, Turkey, Oral Presentation (Özet Metin).

Demirdöken, S., Demirdöken, Ç., Deryahanoğlu, G., Ünlü, E.A. (2017). Spor Yapan ve Yapmayan Kadınlarda Algılanan Stres Düzeyinin İncelenmesi, *1st International Congress of Physical Education, Sport, Recreation and Dance*, 26-28 April 2018, Istanbul, Turkey, Oral Presentation (Özet Metin).

Demirdöken, Ç., Deryahanoğlu, G., Ünlü, E.A. (2018). Sporcuların Kendinle Konuşma ve Mental Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Akşemseddin - International Symposium on Human, Social and Sport Sciences, 12-16 September 2018, Çorum, Turkey, Oral Presentation (Tam Metin).

Deryahanoğlu, G., Yamaner, F. (2018). Sporda yabancılaşma ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. Akşemseddin - International Symposium on Human, Social and Sport Sciences, 12-16 September 2018, Çorum, Turkey, Oral Presentation (Tam Metin).

B.11 Sarı İ, Aktürk S, Deryahanoğlu G (2018). Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *10. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Spor Kongresi*, 23-25 Kasım 2018, Hatay, Turkey, Oral Presentation (Tam Metin).

B.12 Sarı İ, **Deryahanoğlu G** (2018). Genç Sporcular Neden Spor Yapar? Takım ve Bireysel Sporcuların Spora Katılım Gdlerinin İncelenmesi. *10. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Spor Kongresi*, 23-25 Kasım 2018, Hatay, Turkey, Oral Presentation (Tam Metin).

B.13 Sarı İ, **Deryahanoğlu G** (2018). Sporcularda Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmini ve İçsel Güdülenme Arasındaki İlişki. *10. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Spor Kongresi*, 23-25 Kasım 2018, Hatay, Turkey, Oral Presentation (Tam Metin).

C. Yazılan ulusal/uluslararası kitaplar veya kitaplardaki bölümler

C.1 Spor Yapan ve Yapmayan Lise Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi (2018), **Gamze Deryahanoğlu**, Kurtuluş Özlü, Faruk Yamaner, Osman İmamoğlu, Berikan Yayınevi (Edebiyat, Eğitim, Sanat ve İktisat), Sayfa Sayısı 367, Türkçe (Bilimsel Kitap), (ISBN: 978-605-7501-10-3)

C. Projeler:

- Lisans Bitirme Projesi: Hızırtepe Erkek Öğrenci Yurdunda Gönüllü Spor Eğitmenliği
- Rekreatyonel Aktivitelerin Şizofreni zerine Etkileri, Hitit Üniversitesi BAP Projesi, 2016.
- Çorum Belediyesi ve Hitit niversitesi ortak projesi olan ‘Çorum için Bir Proje Var’ dahilinde ‘Otizm ve Spor’ projesi proje asistanı, 2017-2018
- Hitit niversitesi ve Erol Ołok Eğitim ve Araştırma Hastanesi ortak projesi ‘ Diyabet Gençlik Kampı’ proje görevlisi, 05-08 Temmuz 2018